

VÝVOJ OBYVATELSTVA V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

2019

Obyvatelstvo

Praha, 16. 10. 2020

Kód publikace: 130157-20

Č. j.: CSU-012891/2020-61

Zpracoval: Odbor statistiky obyvatelstva

Ředitel odboru: Mgr. Robert Šanda

Kontaktní osoba: Mgr. Michaela Němečková, e-mail: michaela.nemeckova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservishk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

Úvod	1
1 Počet obyvatel a věkové složení	2
2 Sňatečnost	13
3 Rozvodovost	22
4 Porodnost a plodnost	29
5 Potratovost	42
6 Úmrtnost	51
7 Migrace	68
Příloha	77
Zdroje dat	78

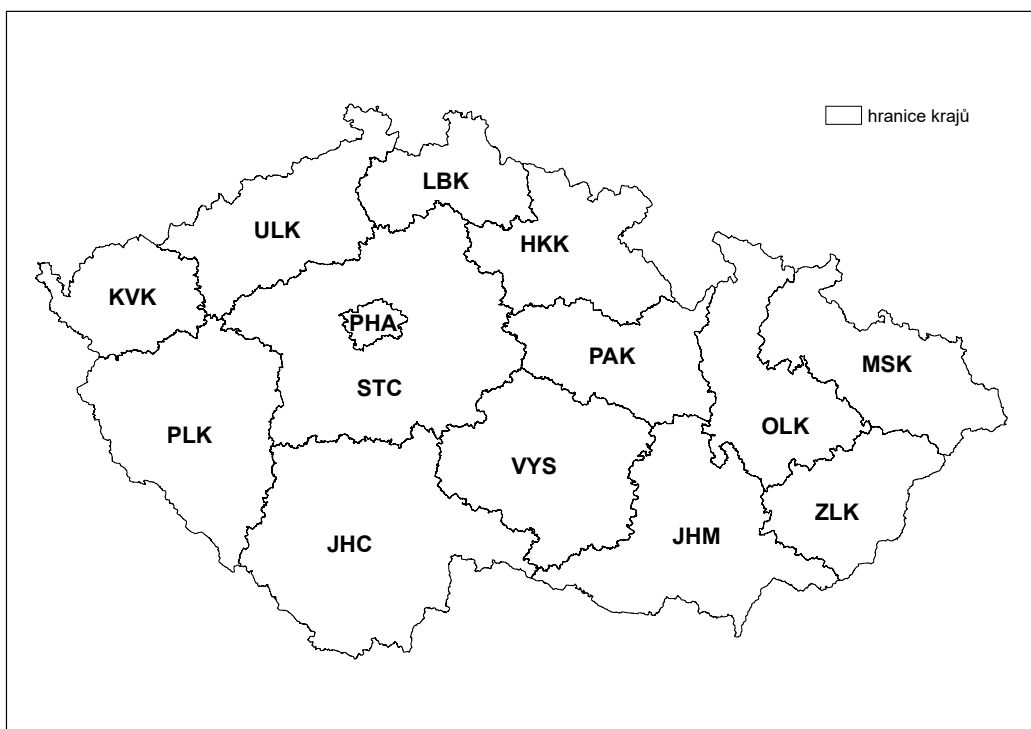

Úvod

Česká republika se od roku 2000 územně člení na čtrnáct vyšších územních samosprávných celků (krajů), jejichž hranice jsou vymezeny zákonem (zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření VÚSC v platném znění). Tato publikace¹ se věnuje demografickému vývoji v krajích od roku konání posledního sčítání lidu v roce 2011 do roku 2019, se zaměřením na poslední rok.

V průběhu tohoto devítiletého období 2011–2019 došlo k úpravě hranic krajů pouze jedenkrát. K 1. lednu 2016 se změnila hranice sedmi krajů, a to Středočeského, Plzeňského, Karlovarského, Ústeckého, Jihomoravského, Olomouckého a Moravskoslezského, v souvislosti s účinností zákona č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů). Změna hranic znamenala i změnu kraje bydliště obyvatel dotčených území, rozdíly v počtu obyvatel krajů před a po legislativní úpravě byly však zanedbatelné (změna kraje bydliště se dotkla v úhrnu 45 obyvatel). Data v časové řadě let 2011 až 2019, tříděná dle územního členění platného v daném roce události, tak lze považovat za územně srovnatelná.

Obr. A Kraje České republiky, 2019

Tab. A Zkratky použité v grafech a kartogramech

Název kraje	Zkratka	Název kraje	Zkratka
Hlavní město Praha	PHA	Královéhradecký	HKK
Středočeský	STC	Pardubický	PAK
Jihočeský	JHC	Vysočina	VYS
Plzeňský	PLK	Jihomoravský	JHM
Karlovarský	KVK	Olomoucký	OLK
Ústecký	ULK	Zlínský	ZLK
Liberecký	LBK	Moravskoslezský	MSK

¹ Samostatná publikace o demografickém vývoji v krajích byla poprvé vydána v říjnu 2019 (Vývoj obyvatelstva v krajích České republiky – 2018). V předchozích letech byla analýza demografického vývoje v krajích pravidelnou součástí publikace Vývoj obyvatelstva České republiky (dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/publikace-o-obyvatelstvu>).

1 Počet obyvatel a věkové složení

Nejvíce obyvatel České republiky žije ve Středočeském kraji a v Praze, v každém více než 1,3 milionu. Tyto kraje zároveň zaznamenávají dlouhodobě nejvyšší přírůstky obyvatelstva. Oproti nim, nejméně lidnatý Karlovarský kraj vykazuje snižování počtu obyvatel. I přes různorodý vývoj celkového počtu obyvatel ve všech krajích roste počet seniorů ve věku 65 a více let. Ve většině krajů na konci roku 2019 již senioři představovali více než jednu pětinu populace. Nejvyšší byl jejich podíl (21,6 %) v kraji Královéhradeckém.

Počet obyvatel České republiky v průběhu roku 2019 vzrostl celkem o 44 139 na 10 693,9 tisíce (k 31. 12.). Největší přírůstek (15,8 tisíce) zaznamenal Středočeský kraj, který je již od roku 2010 vůbec nejlidnatějším krajem ČR. Na konci roku 2019 mělo ve Středočeském kraji podle bilance ČSÚ² bydliště 1 385 141 osob. Druhým nejlidnatějším krajem bylo nadále Hlavní město Praha, kde počet obyvatel na konci roku 2019 dosáhl 1 324 277 osob. Pořadí zůstalo v roce 2019 neměnné i na dalších místech: již desátým rokem v řadě měl třetí největší populaci kraj Moravskoslezský (1 200 539 obyvatel k 31. 12. 2019) a čtvrtou kraj Jihomoravský (1 191 989 obyvatel). Rozdíl v početnosti těchto dvou populací se však během let postupně snižuje. Zatímco před pěti lety, na konci roku 2014, v Moravskoslezském kraji mělo bydliště o téměř 45 tisíc osob více než v Jihomoravském, na konci roku 2019 byla převaha severomoravského kraje jen necelých 16 tisíc. Ve jmenovaných čtyřech milionových krajích má bydliště v úhrnu téměř polovina obyvatel České republiky (47,7 % v roce 2019).

Tab. 1.1 Počet obyvatel, 2011–2019 (k 31. 12.)

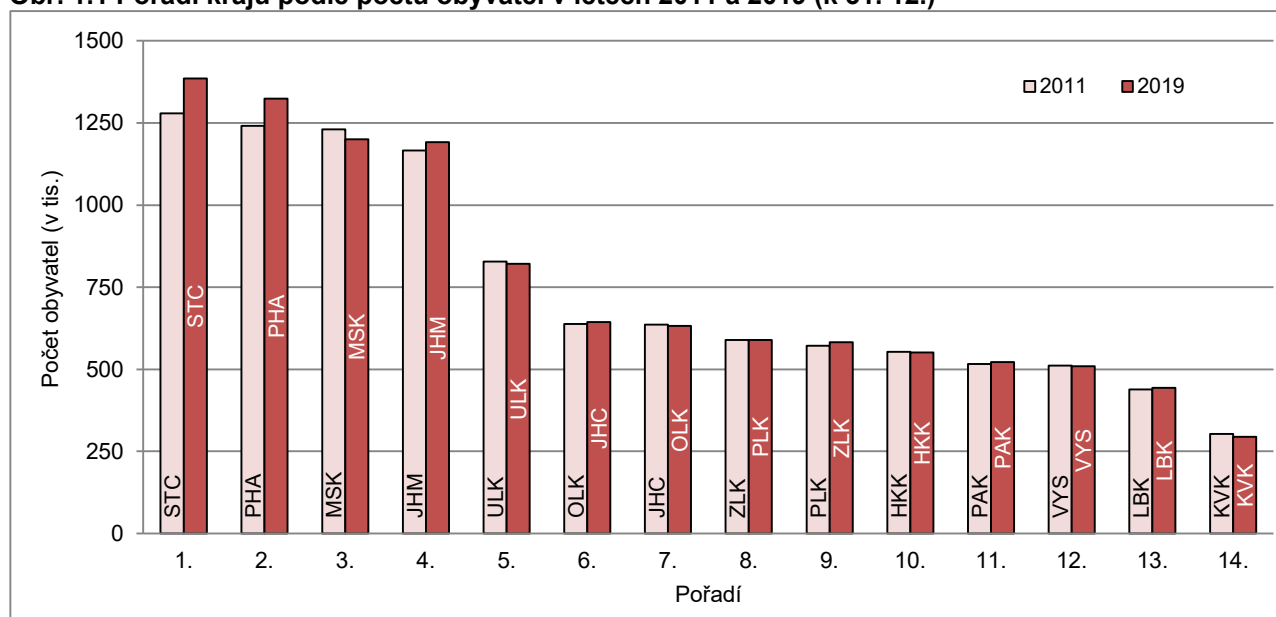
Kraj	Počet obyvatel							Stav 31. 12. 2019		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	muži	ženy	muži %
Hl. město Praha	1 241 664	1 243 201	1 267 449	1 280 508	1 294 513	1 308 632	1 324 277	647 286	676 991	48,9
Středočeský	1 279 345	1 302 336	1 326 876	1 338 982	1 352 795	1 369 332	1 385 141	685 199	699 942	49,5
Jihočeský	636 138	636 707	637 834	638 782	640 196	642 133	644 083	318 468	325 615	49,4
Plzeňský	571 709	573 469	576 616	578 629	580 816	584 672	589 899	293 394	296 505	49,7
Karlovarský	303 165	300 309	297 828	296 749	295 686	294 896	294 664	145 594	149 070	49,4
Ústecký	828 026	825 120	822 826	821 377	821 080	820 789	820 965	407 763	413 202	49,7
Liberecký	438 600	438 609	439 639	440 636	441 300	442 356	443 690	218 661	225 029	49,3
Královéhradecký	553 856	551 909	551 421	550 804	551 089	551 021	551 647	272 184	279 463	49,3
Pardubický	516 411	515 985	516 149	517 087	518 337	520 316	522 662	259 694	262 968	49,7
Vysočina	511 937	510 209	509 475	508 952	508 916	509 274	509 813	253 649	256 164	49,8
Jihomoravský	1 166 313	1 170 078	1 175 025	1 178 812	1 183 207	1 187 667	1 191 989	585 254	606 735	49,1
Olomoucký	638 638	636 356	634 718	633 925	633 178	632 492	632 015	309 603	322 412	49,0
Zlínský	589 030	586 299	584 676	583 698	583 056	582 921	582 555	285 949	296 606	49,1
Moravskoslezský	1 230 613	1 221 832	1 213 311	1 209 879	1 205 886	1 203 299	1 200 539	589 298	611 241	49,1
ČR (tis.)	10 505,4	10 512,4	10 553,8	10 578,8	10 610,1	10 649,8	10 693,9	5 272,0	5 421,9	49,3

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Na pátém místě v žebříčku krajů (obr. 1.1) podle počtu obyvatel tradičně s odstupem následoval kraj Ústecký (820 965 obyvatel). V krajích na 6. až 12. místě mělo dle bilance k 31. 12. 2019 hlášen pobyt 644 083 až 509 813 obyvatel, přičemž kraje byly podle velikosti populace seřazeny sestupně následovně: Jihočeský, Olomoucký, Plzeňský, Zlínský, Královéhradecký, Pardubický a Vysočina. Na předposledním místě v žebříčku krajů podle počtu obyvatel se i na konci roku 2019 nadále nacházel kraj Liberecký (443 690) a na místě posledním kraj Karlovarský (294 664).

² Český statistický úřad (ČSÚ) zpracovává bilanci počtu obyvatel na základě výsledků sčítání lidu (poslední se konalo v březnu 2011), statistických hlášení o narození a úmrtí a údajů o stěhování (přebírány z administrativních zdrojů MV ČR).

Obr. 1.1 Pořadí krajů podle počtu obyvatel v letech 2011 a 2019 (k 31. 12.)

Pozn.: V průběhu sledovaného období 2011–2019 došlo pouze k těmto změnám: mezi roky 2012 a 2013 k vzájemné výměně pořadí Jihočeského a Olomouckého kraje na 6. a 7. místě (na 6. místo se posunul Jihočeský) a v roce 2018 k posunu kraje Plzeňského z 9. na 8. místo (výměna pozice s krajem Zlínským).

V roce 2019 zaznamenalo deset krajů populační růst, zatímco čtyři kraje populační úbytek. Z pohledu absolutní hodnoty přírůstku se počet obyvatel nejvíce zvýšil v kraji Středočeském (o 15,8 tisíce), v relativním vyjádření na tisíc obyvatel středního stavu byl populační růst nejvyšší v Hlavním městě Praze (hrubá míra celkového přírůstku 11,9 ‰). Absolutní i relativní přírůstky si však byly v obou krajích blízké, obdobně jako v předcházejících pěti letech³.

Tab. 1.2 Celkový přírůstek obyvatel, 2011–2019

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	7 627	-3 579	8 370	13 059	14 005	14 119	15 645	6,2	-2,9	6,6	10,3	10,9	10,9	11,9
Středočeský	14 359	10 520	11 577	12 125	13 813	16 537	15 809	11,3	8,1	8,8	9,1	10,3	12,2	11,5
Jihočeský	367	96	534	948	1 414	1 937	1 950	0,6	0,2	0,8	1,5	2,2	3,0	3,0
Plzeňský	453	782	1 493	1 994	2 187	3 856	5 227	0,8	1,4	2,6	3,5	3,8	6,6	8,9
Karlovarský	-639	-1 417	-1 465	-1 055	-1 063	-790	-232	-2,1	-4,7	-4,9	-3,5	-3,6	-2,7	-0,8
Ústecký	-422	-1 644	-1 146	-1 473	-297	-291	176	-0,5	-2,0	-1,4	-1,8	-0,4	-0,4	0,2
Liberecký	680	15	788	997	664	1 056	1 334	1,6	0,0	1,8	2,3	1,5	2,4	3,0
Královéhradecký	-699	-1 037	-169	-617	285	-68	626	-1,3	-1,9	-0,3	-1,1	0,5	-0,1	1,1
Pardubický	151	-455	-223	938	1 250	1 979	2 346	0,3	-0,9	-0,4	1,8	2,4	3,8	4,5
Vysočina	-308	-998	-420	-523	-36	358	539	-0,6	-2,0	-0,8	-1,0	-0,1	0,7	1,1
Jihomoravský	2 686	1 428	2 172	3 789	4 395	4 460	4 322	2,3	1,2	1,9	3,2	3,7	3,8	3,6
Olomoucký	-392	-1 253	-993	-795	-747	-686	-477	-0,6	-2,0	-1,6	-1,3	-1,2	-1,1	-0,8
Zlínský	-1 057	-1 394	-585	-978	-642	-135	-366	-1,8	-2,4	-1,0	-1,7	-1,1	-0,2	-0,6
Moravskoslezský	-4 092	-4 770	-4 365	-3 432	-3 993	-2 587	-2 760	-3,3	-3,9	-3,6	-2,8	-3,3	-2,1	-2,3
ČR	18 714	-3 706	15 568	24 977	31 235	39 745	44 139	1,8	-0,4	1,5	2,4	2,9	3,7	4,1

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Třetí nejvyšší absolutní (5,2 tisíce) i relativní přírůstek (8,9 ‰) zaznamenal v roce 2019 kraj Plzeňský. Šlo o šestý rok v řadě, kdy Plzeňský kraj rostl v rámci krajů s třetí nejvyšší intenzitou. O více než 4 promile se

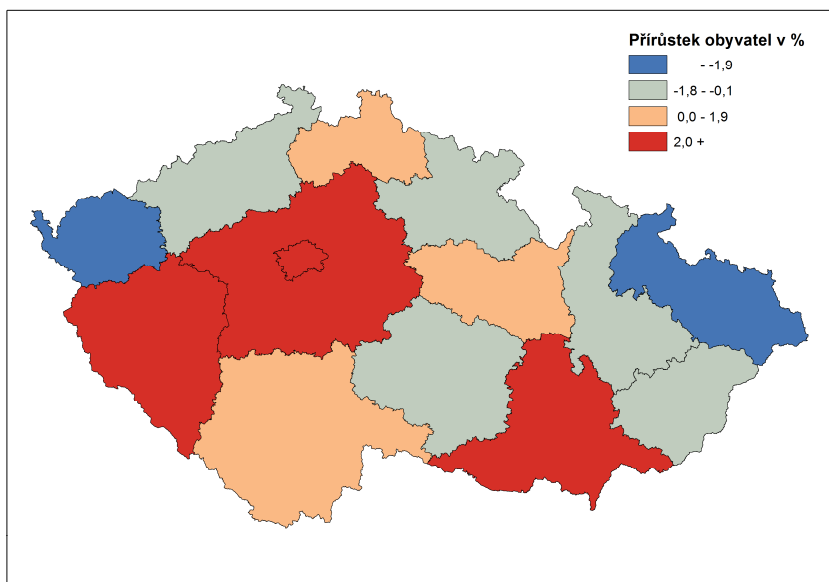
³ Specifická byla situace v roce 2013, kdy v Praze díky zápornému saldu zahraniční migrace počet obyvatel meziročně klesl.

v roce 2019 zvýšil také počet obyvatel Pardubického kraje. Pozitivní populační přírůstek (v rozpětí od 3,6 po 0,2 ‰) měly dále kraje (seřazeno podle výše hrubé míry celkového přírůstku sestupně) Jihomoravský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký, Vysočina a Ústecký. V případě Ústeckého kraje byl kladný přírůstek (176 osob) zaznamenán v roce 2019 poprvé po devíti letech úbytků (obdobně Kraj Vysočina přešel do skupiny krajů populačně rostoucích poprvé po devíti letech úbytků v roce 2018).

Ve čtyřech krajích byl výsledkem demografické bilance pro rok 2019 pokles počtu obyvatel. V absolutním i v relativním měřítku byl úbytek obyvatel největší v případě Moravskoslezského kraje, který přišel téměř o 2,8 tisíce osob v populaci, což představovalo míru poklesu o 2,3 ‰. Nižší byl na konci roku 2019 ve srovnání s jeho počátkem také počet obyvatel v kraji Karlovarském a Olomouckém (shodně -0,8 ‰) a v kraji Zlínském (-0,6 ‰).

Také z pohledu aktuálně probíhajícího druhého desetiletí 21. století, při srovnání počtu obyvatel na konci roku 2019 a 2011, největší růst populace zaznamenaly Středočeský kraj (o 8 %) a Hlavní město Praha (o 7 %). K navýšení počtu obyvatel o 3 % za posledních osm let došlo v kraji Plzeňském a o 2 % v kraji Jihomoravském. Mírný 1% přírůstek si připsaly kraje Jihočeský, Liberecký a Pardubický. V druhé polovině krajů byl počet obyvatel na konci roku 2019 nižší než na konci roku 2011, přičemž nejvýrazněji v kraji Karlovarském (-3 %) a Moravskoslezském (-2 %).

Obr. 1.2 Přírůstek obyvatel mezi lety 2011 a 2019 (k 31. 12.) v %

Přirozená měna (vyšší počet živě narozených dětí než zemřelých osob) přispěla v roce 2019 k růstu populace pouze v pěti krajích Česka (tab. 1.3). Nejvyšší bylo saldo přirozené měny, stejně jako v předchozích sedmi letech, v Hlavním městě Praze (2 755 v roce 2019). Druhý největší přirozený přírůstek (1 365 osob) evidoval Středočeský kraj a třetí Jihomoravský kraj (1 138 osob). Podstatně nižší byl přirozený přírůstek v kraji Pardubickém (114 osob) a Libereckém (52 osob). Ostatních devět krajů zaznamenalo v roce 2019 zápornou bilanci přirozené měny (úbytek obyvatel přirozenou měnou vykázala i republika jako celek). Nejvyšší úbytek byl stejně jako v předešlých letech v Moravskoslezském kraji (-1 706 osob) a v kraji Ústeckém (-1 114 osob).

Pravidelný, každoroční, úbytek obyvatel přirozenou měnou zaznamenávala od roku 2011 celá jedna polovina⁴ krajů (Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Královéhradecký, Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský). Čtyři kraje (Praha, Středočeský, Liberecký, Jihomoravský) naopak soustavně přirozenou měnou svůj počet

⁴ Ve všech krajích ČR kladná byla naposledy přirozená měna obyvatel v roce 2008.

obyvatel zvyšovaly. Ve třech krajích (Jihočeský, Pardubický, Vysočina) bilance přirozené měny v letech 2011–2019 kolísala mezi kladnými a zápornými hodnotami.

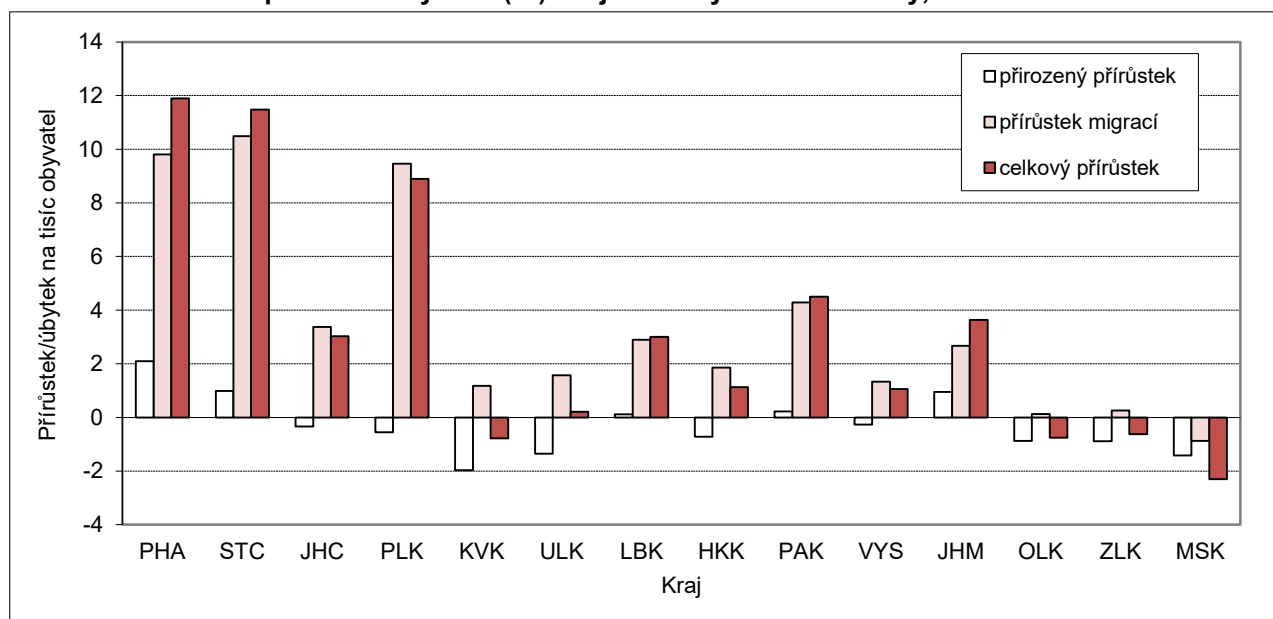
Tab. 1.3 Přirozený přírůstek obyvatel, 2011–2019

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	1 876	1 718	2 339	2 788	3 125	3 043	2 755	1,5	1,4	1,9	2,2	2,4	2,3	2,1
Středočeský	1 910	1 294	1 553	2 053	2 075	1 089	1 365	1,5	1,0	1,2	1,5	1,5	0,8	1,0
Jihočeský	5	-230	-333	304	128	52	-220	0,0	-0,4	-0,5	0,5	0,2	0,1	-0,3
Plzeňský	-322	-551	-446	-213	-176	-194	-329	-0,6	-1,0	-0,8	-0,4	-0,3	-0,3	-0,6
Karlovarský	-66	-360	-537	-352	-653	-736	-578	-0,2	-1,2	-1,8	-1,2	-2,2	-2,5	-2,0
Ústecký	-196	-1 217	-925	-795	-730	-1 239	-1 114	-0,2	-1,5	-1,1	-1,0	-0,9	-1,5	-1,4
Liberecký	426	112	125	575	46	20	52	1,0	0,3	0,3	1,3	0,1	0,0	0,1
Královéhradecký	-311	-467	-254	-65	-81	-347	-397	-0,6	-0,8	-0,5	-0,1	-0,1	-0,6	-0,7
Pardubický	-53	-315	-138	299	-17	-2	114	-0,1	-0,6	-0,3	0,6	0,0	0,0	0,2
Vysočina	44	-209	171	310	152	153	-139	0,1	-0,4	0,3	0,6	0,3	0,3	-0,3
Jihomoravský	938	774	665	1 455	1 234	1 052	1 138	0,8	0,7	0,6	1,2	1,0	0,9	1,0
Olomoucký	-248	-508	-502	-34	-354	-253	-555	-0,4	-0,8	-0,8	-0,1	-0,6	-0,4	-0,9
Zlínský	-601	-769	-443	-331	-305	-260	-517	-1,0	-1,3	-0,8	-0,6	-0,5	-0,4	-0,9
Moravskoslezský	-1 577	-1 681	-1 684	-1 081	-1 482	-1 262	-1 706	-1,3	-1,4	-1,4	-0,9	-1,2	-1,0	-1,4
ČR	1 825	-2 409	-409	4 913	2 962	1 116	-131	0,2	-0,2	0,0	0,5	0,3	0,1	0,0

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Vedle přirozené měny utváří celkový přírůstek obyvatel v krajích bilance stěhování, a to jak stěhování přes hranice státu, tak mezi kraji (více viz kapitola 7). U krajů s celkovým kladným přírůstkem obyvatel přítomný přírůstek zajišťuje převážně, nebo dokonce výhradně, právě kladné saldo stěhování, saldo přirozené měny je výrazně nižší nebo záporné. V krajích s celkovým záporným přírůstkem obyvatel je naopak povětšinou tahounem poklesu přirozená měna, kladné saldo stěhování úbytek jen umírňuje. V roce 2019 se takto vyvíjela bilance počtu obyvatel v Karlovarském, Olomouckém a Zlínském kraji. Pouze v Moravskoslezském kraji participovala na úbytku obyvatel jak přirozená, tak migrační složka.

Obr. 1.3 Hrubá míra přírůstku obyvatel (‰) dle jednotlivých složek měny, 2019

V populaci České republiky i v populacích jednotlivých krajů mírně převažují ženy nad muži (tab. 1.1). Nejvyšší podíl žen a naopak nejnižší podíl mužů v populaci daného kraje dlouhodobě charakterizuje skladbu obyvatelstva Hlavního města Prahy. K 31. 12. 2019 zde činil podíl mužů 48,9 %, v absolutním počtu bylo

v Praze žen o 29,7 tisíce více než mužů. Na úrovni 49 % byl podíl mužů také v populaci moravských krajů – Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského i Moravskoslezského. Naopak nejbližší si byl, stejně jako v letech předcházejících, počet mužů a žen v populaci Kraje Vysočina, kde podíl mužů na konci roku 2019 dosáhl 49,8 %, když absolutní počet žen převyšoval počet mužů o 2,5 tisíce.

Základní věková struktura rozděluje populaci na tři hlavní skupiny (0–14, 15–64, 65+ let) se v jednotlivých krajích v období 2011–2019 vyvíjela homogenně. Podíl osob v produktivním věku 15–64 let pravidelně ve všech krajích klesal a naopak podíly osob v nejmladší věkové skupině 0–14 let a ve skupině seniorů ve věku 65 a více let se každoročně zvyšovaly. Jedinou výjimku představoval v roce 2019 meziroční nepatrný pokles podílu dětí v Ústeckém kraji (z 16,04 na 16,03 %).

Absolutní počet obyvatel mladších 15 let téměř ve všech krajích ve sledovaném období 2011–2019 soustavně rostl. Pouze v Karlovarském kraji počet dětí po celé sledované období stagnoval (pohyboval se mezi 44 a 45 tisíci), v Ústeckém kraji byl růst zaznamenán pouze v letech 2012–2018, a v kraji Moravskoslezském docházelo ke zvyšování počtu dětí až po roce 2013. V těchto třech krajích tak byl nárůst počtu dětí mezi stavem ke konci roku 2011 a 2019 nejmenší (u Karlovarského byla změna nepatrná, v případě Ústeckého a Moravskoslezského kraje 3%).

Nejvíce obyvatel ve věku 0–14 let má pravidelně od roku 2008 kraj Středočeský (246 tisíc v roce 2019). Druhý nejvyšší počet obyvatel tohoto věku vykazoval do roku 2013 Moravskoslezský kraj, od roku 2014 pak Hlavní město Praha (211 tisíc v roce 2019). Právě v Praze vzrostl počet obyvatel ve věku 0–14 let mezi lety 2011 a 2019 vůbec nejvýrazněji – o 28 % (absolutně +46 tisíc). O více než jednu pětinu se zvýšil počet dětí během sledovaných osmi let i ve Středočeském kraji (absolutně +43 tisíc). V ostatních krajích byl nárůst absolutního počtu dětí v tomto období podstatně nižší, nejvýše 14% (Jihomoravský kraj, absolutně +24 tisíc).

Tab. 1.4 Počet a podíl dětí ve věku 0–14 let, 2011–2019 (k 31. 12.)

Kraj	Počet dětí							Podíl dětí (%)		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019
Hl. město Praha	164 659	175 353	188 832	194 897	201 232	206 668	210 847	13,3	14,9	15,9
Středočeský	203 393	214 652	226 204	231 504	236 704	241 941	246 128	15,9	17,0	17,8
Jihočeský	93 935	95 890	97 967	99 112	100 169	101 230	101 919	14,8	15,4	15,8
Plzeňský	81 913	84 101	86 398	87 678	88 938	90 310	91 693	14,3	15,0	15,5
Karlovarský	44 616	44 480	44 382	44 413	44 352	44 461	44 750	14,7	14,9	15,2
Ústecký	127 990	128 800	130 213	130 785	131 548	131 642	131 591	15,5	15,8	16,0
Liberecký	67 139	68 196	69 406	70 382	71 109	71 752	72 336	15,3	15,8	16,3
Královéhradecký	81 441	82 276	83 557	84 212	84 982	85 577	86 013	14,7	15,2	15,6
Pardubický	77 030	77 936	79 315	80 394	81 098	82 063	83 010	14,9	15,4	15,9
Vysočina	75 331	75 488	76 722	77 329	77 987	78 620	79 274	14,7	15,1	15,5
Jihomoravský	168 031	172 886	178 921	182 280	185 660	189 153	191 600	14,4	15,2	16,1
Olomoucký	92 972	94 054	95 884	96 735	97 707	98 361	98 806	14,6	15,1	15,6
Zlínský	83 903	84 554	85 652	86 293	87 104	87 958	88 411	14,2	14,6	15,2
Moravskoslezský	178 888	178 789	180 263	181 261	182 087	183 324	183 824	14,5	14,9	15,3
ČR	1 541 241	1 577 455	1 623 716	1 647 275	1 670 677	1 693 060	1 710 202	14,7	15,4	16,0

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

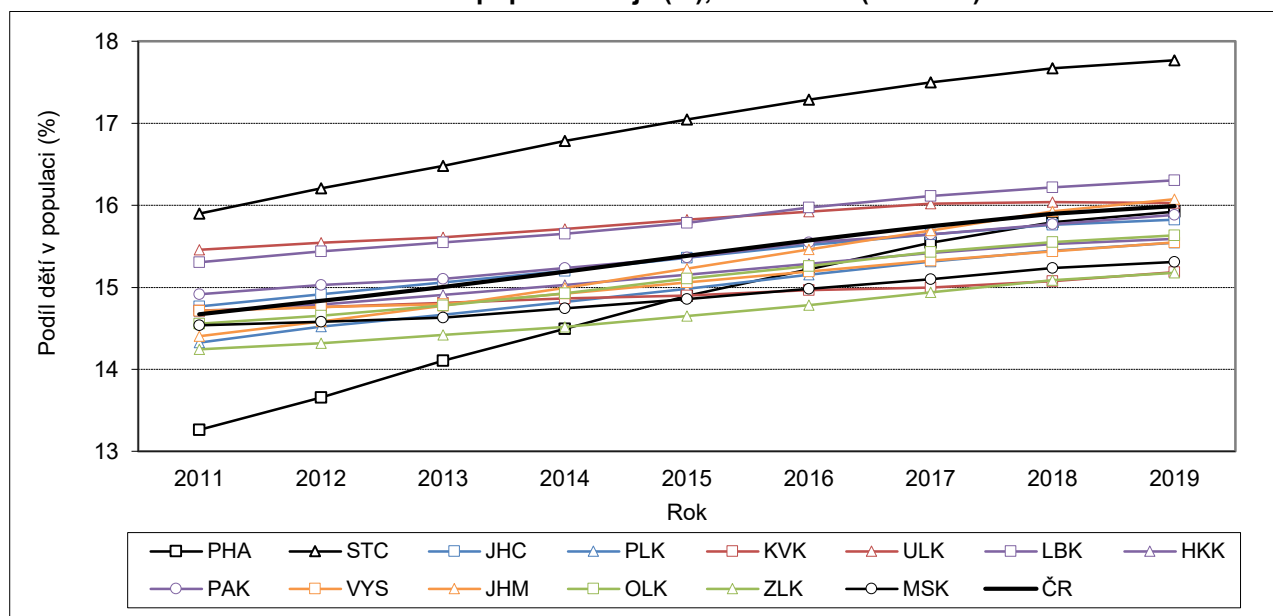
I přes meziroční vývoj v roce 2019 v Ústeckém kraji lze obecně konstatovat, že podíl dětí v populaci byl na konci roku 2019 ve všech krajích v rámci sledovaného období 2011–2019 vůbec nejvyšší. Největší váhu (17,8 %) měly děti do 15 let věku v populaci Středočeského kraje. Jak je vidět z obr. 1.4, zastoupení dětí bylo ve Středočeském kraji po celé období výrazně vyšší než v ostatních krajích. V roce 2019 činil odstup podílu dětí od ostatních krajů 1,5 p. b., oproti průměru za celou ČR byl středočeský podíl dětí vyšší téměř o 2 p. b. Druhý nejvyšší byl podíl dětí v kraji Libereckém (16,3 %), třetí příčku v roce 2019 obsadil kraj Jihomoravský (16,1 %), čtvrtou kraj Ústecký (16,0 %). Kraje Středočeský, Ústecký a Liberecký jsou jedinými

třemi kraji, které v letech 2011–2019 měly podíl dětí v populaci vždy vyšší než v České republice jako celku⁵, a v letech 2007 až 2018 si tak pravidelně rozdělovaly první tři místa (Středočeský od roku 2010 vždy vedl). Vůbec nejnižší bylo v roce 2019 zastoupení dětské složky v obyvatelstvu v kraji Zlínském a Karlovarském (oba 15,2 %) a dále v kraji Moravskoslezském (15,3 %). Tato trojice je neměnná od roku 2016.

Procentuální zastoupení dětí v populaci mezi roky 2011 a 2019 nejvýrazněji vzrostlo v Praze, a to o 2,7 p. b., a vedlo ke změně pozice kraje v žebříčku této statistiky. Zatímco do roku 2015 byla Praha neodmyslitelně řazena ke krajům s nejnižším podílem dětí v obyvatelstvu, dnes (15,9 % na konci roku 2019) se již blíží republikovému průměru. Druhý největší nárůst podílu dětí mezi lety 2011 a 2019 zaznamenal Středočeský kraj (o 1,9 p. b.), který se během sledovaného období hodnotou podílu dětí v populaci oddělil od zbylých krajů ČR. Naopak nejméně, pouze o 0,5 p. b., se zvýšil podíl dětí v Karlovarském kraji, a o 0,6 p. b. v kraji Ústeckém.

Obr. 1.4 Podíl dětí ve věku 0–14 let v populaci kraje (%), 2011–2019 (k 31. 12.)

Počet obyvatel v produktivním věku 15–64 let (tab. 1.5) se s výjimkou Středočeského kraje a Hlavního města Prahy a v roce 2019 i Plzeňského kraje v jednotlivých krajích pravidelně snižuje. V pozadí stojí odchod početně silných generací narozených na konci 40. let a na počátku 50. let 20. století z produktivní do postproduktivní složky, spojený s přesunem početně nejslabších ročníků narozených na přelomu 90. let 20. století a prvního desetiletí 21. století do věku nad 15 let. Z pohledu absolutního počtu byl úbytek osob ve věku 15–64 let mezi koncovým stavem let 2011 a 2019 největší v Moravskoslezském kraji (-82 tisíc) a v kraji Ústeckém (-49 tisíc). Z pohledu relativního však nejvýrazněji, o 11 %, ubylo osob v produktivním věku v kraji Karlovarském (absolutně o 23 tisíc). V Praze byl počet obyvatel produktivního věku v těchto dvou hraničních letech obdobný (pokles o 1 tisíc), když nejnižší zde byl v roce 2013. Pouze ve Středočeském kraji byl poslední údaj o počtu obyvatel ve věku 15–64 let vyšší než příslušná hodnota z roku 2011, a to o 2 tisíce.

Podíl, který připadá na obyvatele v nejširší hlavní věkové skupině 15–64 let, si je v jednotlivých krajích poměrně blízký, až do roku 2018 rozpětí nepřesáhlo 2 p. b. Na konci roku 2019 se podíl obyvatel v produktivním věku 15–64 let pohyboval v intervalu 62,8 až 65,1 % (rozpětí 2,3 p. b). Nejvyšší byl v populaci Hlavního města Prahy (65,1 %), dále v kraji Moravskoslezském (64,6 %) a Karlovarském (64,4 %). Naopak nejnižší bylo zastoupení osob produktivního věku v populaci Královéhradeckého

⁵ Nadprůměrný byl pak již jen podíl dětí v Jihočeském a Pardubickém kraji před rokem 2015, v Karlovarském kraji a v Kraji Vysočina roku 2011 a nyní v letech 2018–2019 v kraji Jihomoravském kraji.

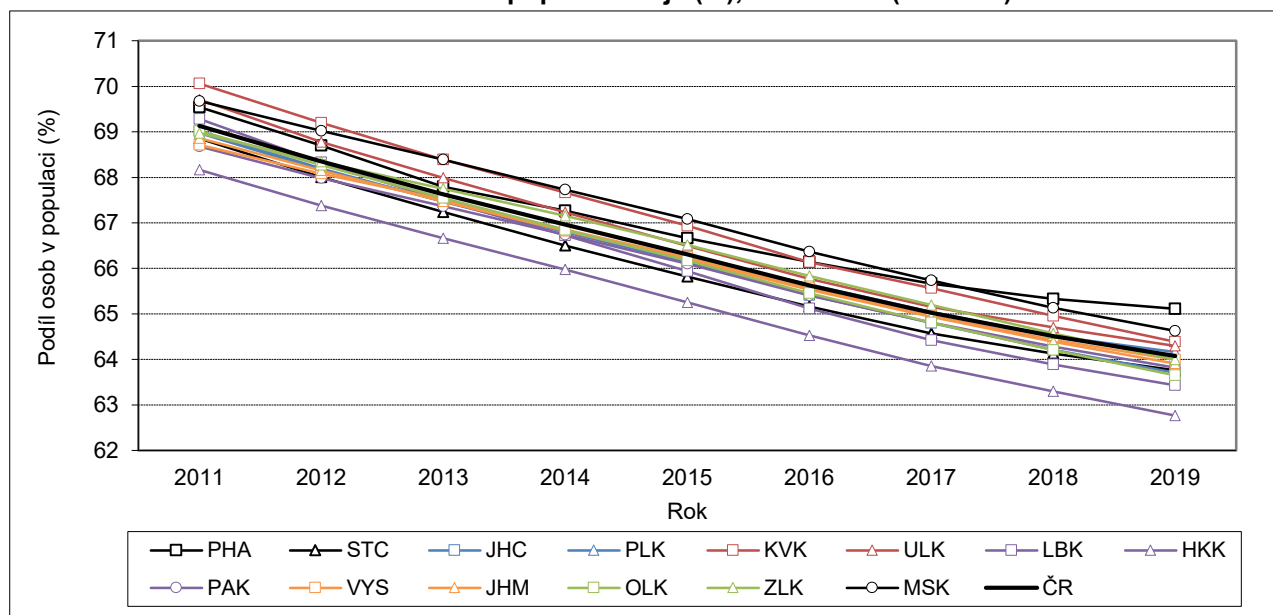
(62,8 %)⁶, Libereckého (63,4 %) a Olomouckého (63,6 %) kraje. Podíl 15–64letých se přitom ve všech krajích bez výjimky v čase postupně snižuje (nepřetržitě minimálně od roku 2008). Na konci roku 2011 obyvatelé ve věku 15–64 let představovali v krajích 68–70 % populace, během posledních osmi let tak jejich podíl ve všech krajích poklesl o 4 až 6 p. b.

Tab. 1.5 Počet a podíl osob ve věku 15–64 let, 2011–2019 (k 31. 12.)

Kraj	Počet osob							Podíl osob (%)		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019
Hl. město Praha	863 497	842 806	844 932	846 980	850 044	854 866	862 264	69,5	66,7	65,1
Středočeský	880 832	875 654	873 382	872 510	873 540	878 132	883 188	68,9	65,8	63,8
Jihočeský	439 059	429 563	421 869	417 841	414 856	412 313	410 332	69,0	66,1	63,7
Plzeňský	394 320	386 964	381 934	379 877	377 756	377 210	378 516	69,0	66,2	64,2
Karlovarský	212 394	205 387	199 349	196 260	193 867	191 556	189 736	70,1	66,9	64,4
Ústecký	577 193	560 986	547 147	540 254	534 972	531 098	527 847	69,7	66,5	64,3
Liberecký	303 874	296 026	289 890	286 937	284 306	282 606	281 448	69,3	65,9	63,4
Královéhradecký	377 554	367 934	359 816	355 420	351 888	348 778	346 227	68,2	65,3	62,8
Pardubický	354 670	347 586	341 189	338 204	335 911	334 475	333 567	68,7	66,1	63,8
Vysočina	351 776	344 450	337 491	333 665	330 572	328 141	326 248	68,7	66,2	64,0
Jihomoravský	803 165	789 416	777 833	772 488	768 319	764 698	761 769	68,9	66,2	63,9
Olomoucký	440 747	429 863	420 019	414 933	410 336	406 113	402 274	69,0	66,2	63,6
Zlínský	406 257	397 208	388 916	384 285	380 106	376 378	372 805	69,0	66,5	64,0
Moravskoslezský	857 430	835 577	813 948	802 969	792 722	783 759	775 886	69,7	67,1	64,6
ČR	7 262 768	7 109 420	6 997 715	6 942 623	6 899 195	6 870 123	6 852 107	69,1	66,3	64,1

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Obr. 1.5 Podíl osob ve věku 15–64 let v populaci kraje (%), 2011–2019 (k 31. 12.)

Absolutní počet obyvatel ve věku 65 a více let v letech 2011–2019 ve všech krajích České republiky pravidelně rostl (tab. 1.6). Nejvýraznější byl jejich početní růst v úhrnu za celé sledované období v Libereckém kraji (o 33 %; absolutně +22 tisíc osob), dále v kraji Ústeckém a Středočeském (oba o 31 %; absolutně +39 tisíc, resp. +61 tisíc) a v kraji Karlovarském (o 30 %; absolutně +14 tisíc). Relativně nejnižší, ale i tak téměř pětinnový, byl přírůstek seniorů v Praze (o 18 %; absolutně +38 tisíc), a dále v kraji

⁶ Královéhradecký kraj měl ze všech krajů v daném roce vždy nejnižší zastoupení osob ve věku 15–64 let pravidelně již od roku 2008.

Jihomoravském (o 22 %, absolutně +44 tisíc). Od roku 2018 má nejvíce seniorů registrované bydliště ve Středočeském kraji, na konci roku 2019 šlo o 255,8 tisíce osob ve věku 65 a více let. V předchozích letech bylo nejvíce seniorů hlášeno k pobytu v Praze, nyní jde o kraj s druhým nejvyšším počtem seniorů (251,2 tisíce na konci roku 2019).

Tab. 1.6 Počet a podíl osob ve věku 65+ let, 2011–2019 (k 31. 12.)

Kraj	Počet osob							Podíl osob (%)		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019
Hl. město Praha	213 508	225 042	233 685	238 631	243 237	247 098	251 166	17,2	18,4	19,0
Středočeský	195 120	212 030	227 290	234 968	242 551	249 259	255 825	15,3	17,1	18,5
Jihočeský	103 144	111 254	117 998	121 829	125 171	128 590	131 832	16,2	18,5	20,5
Plzeňský	95 476	102 404	108 284	111 074	114 122	117 152	119 690	16,7	18,8	20,3
Karlovarský	46 155	50 442	54 097	56 076	57 467	58 879	60 178	15,2	18,2	20,4
Ústecký	122 843	135 334	145 466	150 338	154 560	158 049	161 527	14,8	17,7	19,7
Liberecký	67 587	74 387	80 343	83 317	85 885	87 998	89 906	15,4	18,3	20,3
Královéhradecký	94 861	101 699	108 048	111 172	114 219	116 666	119 407	17,1	19,6	21,6
Pardubický	84 711	90 463	95 645	98 489	101 328	103 778	106 085	16,4	18,5	20,3
Vysočina	84 830	90 271	95 262	97 958	100 357	102 513	104 291	16,6	18,7	20,5
Jihomoravský	195 117	207 776	218 271	224 044	229 228	233 816	238 620	16,7	18,6	20,0
Olomoucký	104 919	112 439	118 815	122 257	125 135	128 018	130 935	16,4	18,7	20,7
Zlínský	98 870	104 537	110 108	113 120	115 846	118 585	121 339	16,8	18,8	20,8
Moravskoslezský	194 295	207 466	219 100	225 649	231 077	236 216	240 829	15,8	18,1	20,1
ČR	1 701 436	1 825 544	1 932 412	1 988 922	2 040 183	2 086 617	2 131 630	16,2	18,3	19,9

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Na konci roku 2019 dosáhl podíl seniorské složky v obyvatelstvu nejvýše, stejně jako v předcházejících letech⁷, v Královéhradeckém kraji. Obyvatelé ve věku 65 a více let zde představovali 21,6 % populace a více než jednu pětinu tvořili již čtvrtým rokem v řadě (na úrovni republiky pětina obyvatelstva ve věku 65 a více let ještě nebyla dosažena – poslední hodnota z roku 2019 činí 19,9 %). Královéhradecká hodnota podílu seniorů si přitom udržuje odstup od ostatních krajů téměř o jeden procentní bod (v letech 2018–2019 o 0,8 p. b.). Druhý nejvyšší podíl seniorů byl v roce 2019, stejně jako v letech 2017 a 2018, zaznamenán v kraji Zlínském (20,8 %) a třetí v kraji Olomouckém (20,7 %). Hranici jedné pětiny seniorů v populaci prolomilo do konce roku 2019 ještě dalších osm krajů. Do skupiny krajů s naopak podprůměrným zastoupením seniorů se aktuálně řadí pouze tři kraje s poměrně značnými rozestupy. Nejnižší zastoupení seniorů bylo v roce 2019, stejně jako v letech 2013–2018, evidováno v kraji Středočeském (18,5 % v roce 2019). Druhá nejnižší hodnota přísluší poslední tři roky Hlavnímu městu Praze (19,0 %) a třetí kraji Ústeckému (19,7 %).

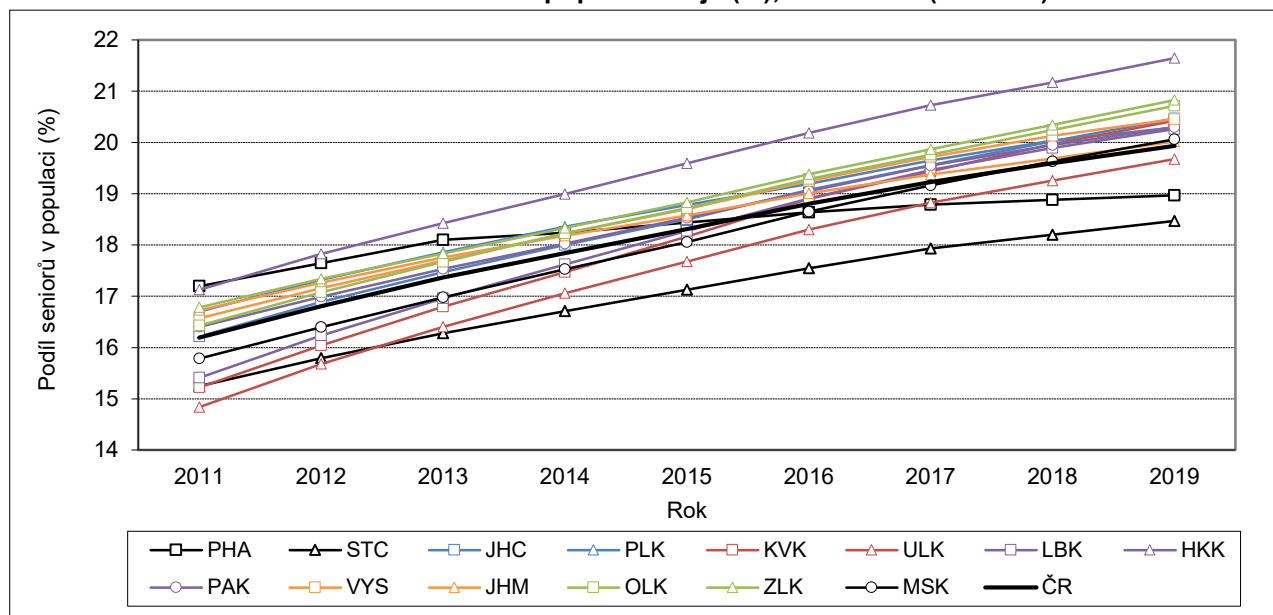
Vývoj podílu obyvatel ve věku 65 a více let má, podobně jako podíl obyvatel v produktivním věku, ve všech krajích jednotný a plynulý trend (obr. 1.6) – v tomto případě jde o trend rostoucí⁸. Mezi roky 2011 a 2019 podíl seniorů nejvíce narostl v kraji Karlovarském (o 5,2 p. b.) a dále v kraji Libereckém (o 4,9 p. b.) a Ústeckém (o 4,8 p. b.). Naopak nejmíněší byl nárůst podílu seniorů v Praze (o 1,8 p. b.), díky čemuž se Praha během let proměnila z kraje s nejvyšším podílem seniorů (na této pozici byla naposledy v roce 2011) na kraj s jedním z nejnižších zastoupení seniorů v populaci (v letech 2017–2019 dokonce druhý nejnižší podíl z krajů). V podobném duchu se změnilo také postavení kraje Jihomoravského, který byl v roce 2019 na 11. příčce (seřazeno od nejvyššího podílu seniorů), zatímco v roce 2011 se ještě řadil na místo kraje se čtvrtým nejvyšším podílem seniorů (příčiny zejména viz kapitola migrace). Opačným směrem se oproti tomu

⁷ Královéhradecký kraj poprvé převzal pozici kraje s nejvyšším podílem obyvatel ve věku 65 a více let (od do té doby první Prahy) v roce 2010. V roce 2011 sice maximum příslušelo opět Praze, ale od roku 2012 se již Královéhradecký kraj drží na vrcholu tohoto žebříčku nepřetržitě.

⁸ Od roku 2008 nebyl v žádném z krajů zaznamenán meziroční pokles podílu seniorů v populaci.

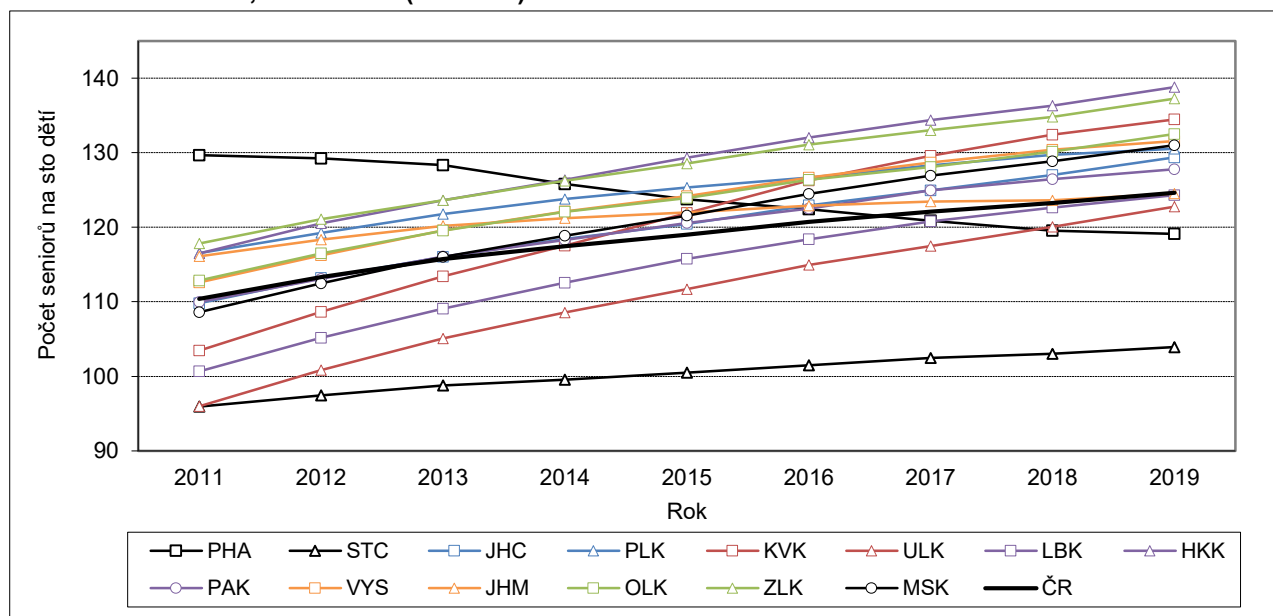
v žebříčku posunul kraj Jihočeský, když se z kraje s v roce 2011 průměrným podílem seniorů stal do roku 2019 kraj s nadprůměrným podílem seniorů, čtvrtým nejvyšším z krajů.

Obr. 1.6 Podíl osob ve věku 65 a více let v populaci kraje (%), 2011–2019 (k 31. 12.)

Od roku 2006 je v populaci České republiky více seniorů ve věku 65 a více let než dětí ve věku 0–14 let a jejich převaha postupně roste (viz index stáří v tab. 1.7). Zatímco na konci roku 2011 byly v republice ještě dva kraje (Středočeský a Ústecký), kde zůstal počet seniorů nižší než počet dětí, od roku 2015 převažují osoby ve věku 65+ nad dětmi do 15 let již ve všech krajích. Podle údajů k 31. 12. 2019 se index stáří v jednotlivých krajích pohyboval od 104 (Středočeský kraj) do 139 (Královéhradecký kraj) seniorů na sto dětí.

Obr. 1.7 Index stáří, 2011–2019 (k 31. 12.)

Nejvýrazněji mezi lety 2011 a 2019 vzrostl index stáří v kraji Karlovarském (ze 103 na 134) a Ústeckém (z 96 na 123). U Ústeckého kraje však jeho pozice v žebříčku krajů zůstala v podstatě neměnná (kraj s jedním z nejnižších indexů stáří), zatímco Karlovarský kraj se proměnil z kraje s čtvrtým nejnižším indexem stáří v roce 2011 na kraj s třetí největší převahou seniorů nad dětmi v roce 2019 (i v letech 2017–2018). Naopak

viditelně nižší bylo tempo růstu indexu stáří v kraji Středočeském (z 96 na 104), který tak zůstává pravidelně krajem s nejnižším počtem seniorů na sto dětí.

Naprosto specifický byl ve sledovaném období vývoj indexu stáří v Praze (obr. 1.7). Hodnota ukazatele indexu stáří zde dosáhla maxima 130 seniorů na 100 dětí v roce 2008 (přičemž výrazně převyšovala hodnoty v ostatních krajích) a od roku 2012 pravidelně každoročně klesá (nárůst dětí zde je relativně nejvyšší, naopak nárůst seniorů nejnižší). V roce 2019 připadalo dle bilance k 31. 12. v Praze na sto dětí do 15 let 119 seniorů ve věku 65+ let. Praha se tak v této statistice postupně přesunula na druhý konec žebříčku. Podobně se proměnila pozice kraje Jihomoravského, který v roce 2011 obsadil příčku 5. nejvyššího indexu stáří (byl nadprůměrný), zatímco v roce 2019 desátou (index stáří odpovídal průměru).

Tab. 1.7 Index stáří a průměrný věk obyvatel, 2011–2019 (k 31. 12.)

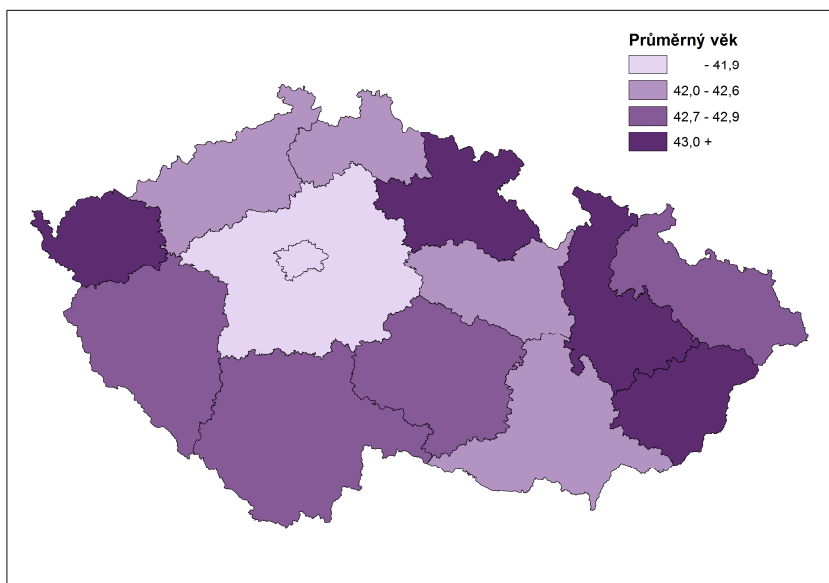
Kraj	Index stáří							Průměrný věk						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	130	128	124	122	121	120	119	41,9	42,0	42,0	42,0	41,9	41,9	41,9
Středočeský	96	99	100	101	102	103	104	40,3	40,6	40,8	41,0	41,1	41,2	41,3
Jihočeský	110	116	120	123	125	127	129	41,2	41,6	42,1	42,3	42,5	42,7	42,8
Plzeňský	117	122	125	127	128	130	131	41,5	41,9	42,3	42,5	42,6	42,7	42,8
Karlovarský	103	113	122	126	130	132	134	40,9	41,5	42,1	42,4	42,7	42,9	43,1
Ústecký	96	105	112	115	117	120	123	40,4	40,9	41,4	41,6	41,8	42,0	42,2
Liberecký	101	109	116	118	121	123	124	40,6	41,1	41,6	41,8	41,9	42,1	42,3
Královéhradecký	116	124	129	132	134	136	139	41,5	42,0	42,5	42,7	42,9	43,1	43,3
Pardubický	110	116	121	123	125	126	128	41,0	41,5	41,9	42,1	42,3	42,4	42,6
Vysočina	113	120	124	127	129	130	132	41,1	41,6	42,1	42,3	42,6	42,8	42,9
Jihomoravský	116	120	122	123	123	124	125	41,3	41,7	42,0	42,2	42,3	42,4	42,5
Olomoucký	113	120	124	126	128	130	133	41,2	41,7	42,2	42,4	42,6	42,8	43,0
Zlínský	118	124	129	131	133	135	137	41,4	42,0	42,5	42,7	42,9	43,1	43,3
Moravskoslezský	109	116	122	124	127	129	131	40,9	41,5	42,0	42,2	42,5	42,7	42,9
ČR	110	116	119	121	122	123	125	41,1	41,5	41,9	42,0	42,2	42,3	42,5

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší počty v daném roce, pouze barvou nejnižší počty v daném roce.

Vývoj průměrného věku obyvatel potvrzuje již popsané trendy změn věkového složení. Průměrný věk obyvatel krajů s výjimkou Prahy obecně rostl a byl tak na konci roku 2019 vyšší než na konci roku 2011. V Praze průměrný věk stagnoval na 41,9–42,0 letech, v ostatních krajích se za posledních osm let navýšil o 1,0–2,2 roku (na úrovni republiky o 1,4 roku). Nejmírnější byl nárůst průměrného věku obyvatel ve Středočeském kraji, v kraji Jihomoravském a Plzeňském (do 1,3 roku), naopak největší nárůst (o 2,2 roku) se odehrál v kraji Karlovarském. Ve všech ostatních krajích vzrostl průměrný věk obyvatel nejvýše o 1,9 roku.

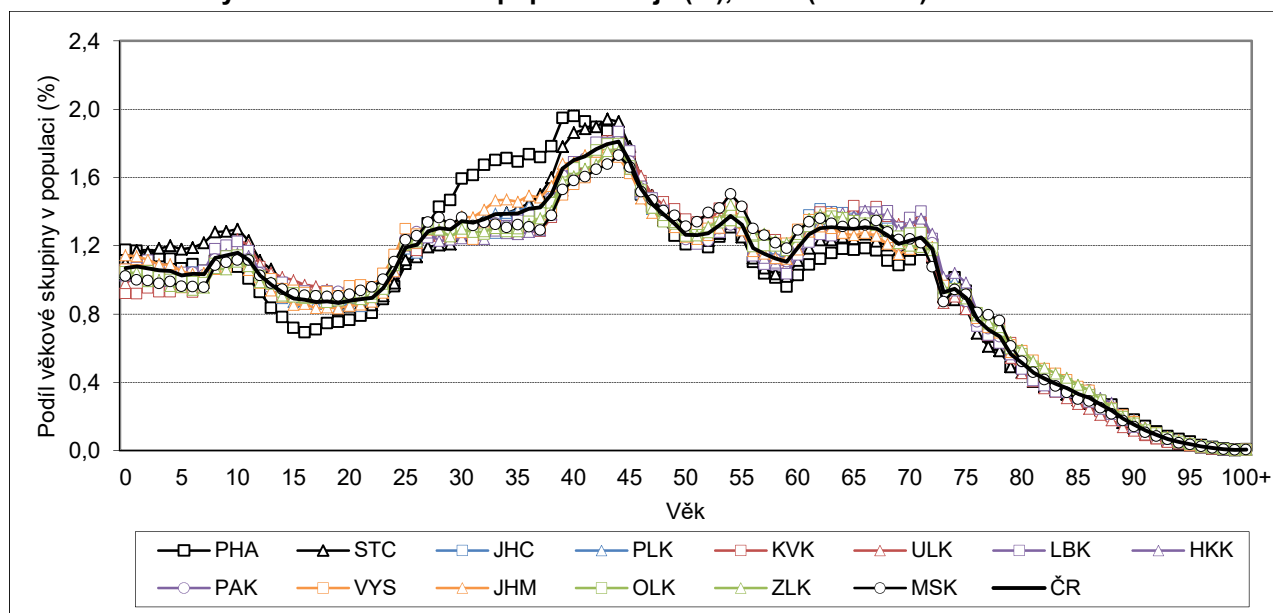
Nejnižší průměrný věk obyvatel má od roku 2011 Středočeský kraj (41,3 let v roce 2019), naopak nejvyšší v posledních pěti letech kraje Královéhradecký a Zlínský (oba 43,3 roku v roce 2019). V roce 2019 a 2018 patřila první příčka kraji Zlínskému, druhá Královéhradeckému, v předcházejících letech 2013–2017 byl na špici kraj Královéhradecký. Na počátku sledovaného období, v letech 2011 a 2012, byla krajem s nejstarším obyvatelstvem (z pohledu průměrného věku) Praha, která nyní naopak patří ke krajům věkově nejmladším (2. nejnižší průměrný věk v roce 2019). K opačnému posunu došlo během let v případě Karlovarského kraje (z mladšího kraje se stal kraj s 3. nejvyšším průměrným věkem obyvatel).

Obr. 1.8 Průměrný věk obyvatel, 2019 (k 31. 12.)

Podrobnější věková struktura, která je utvářena demografickými procesy v průběhu celého století, je v relativním vyjádření (zastoupení věkových skupin) v hrubém pohledu v jednotlivých krajích obdobná. Nejvíce obyvatel mají všechny kraje aktuálně v pětileté věkové skupině 40–44 let, jedná se o silné ročníky narozených v 70. letech 20. století. Ve věkových skupinách 15–19 a 20–24 se naopak odráží velmi nízký počet narozených na přelomu 20. a 21. století⁹. Oproti sousedním věkovým skupinám je oslabena také početní velikost skupiny 55–59 let, či 60–64 let, důsledkem poklesu porodnosti na přelomu 50. a 60. let 20. století po legalizaci umělého přerušování těhotenství. Specificky se při porovnání krajů diferencuje věkové složení populace Prahy s vyšším zastoupením obyvatel mladšího produktivního věku (30–45 let) zásluhou přírůstků obyvatel zahraniční migrací a naopak s nižší váhou 15–20letých a 60–70letých osob. Středočeský kraj zase charakterizuje vyšší váha osob 40–44letých a dětí do 10 let věku.

Obr. 1.9 Podíl obyvatel daného věku v populaci kraje (%), 2019 (k 31. 12.)

⁹ Ve většině krajů je nejméně početnou pětiletou věkovou skupinou (vyjma seniorů) skupina 15–19, ve čtyřech krajích (Středočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký) jde o skupinu 20–24.

2 Sňatečnost

Počet sňatků měl ve všech krajích¹⁰ po dosažení historického minima, ke kterému došlo povětšinou v roce 2013, rostoucí trend. V šesti krajích byl počet sňatků nejvyšší od počátku desetiletí právě v roce 2019, v dalších šesti krajích bylo prozatímního maxima dosaženo v roce 2018, ve dvou krajích roku 2017. Úroveň sňatečnosti zůstává nejvyšší ve Zlínském kraji a v Kraji Vysočina. V těchto krajích je zároveň téměř o polovinu nižší váha sňatků vyššího pořadí než v krajích na západě Čech, kde je úroveň celkové sňatečnosti jedna z nejnižších. Tradičně nízká je sňatečnost také v Praze.

Dlouhodobý pokles počtu sňatků, který odstartoval na počátku 90. let 20. století, ve všech krajích pokračoval ještě na počátku tohoto, druhého, desetiletí 21. století. Historického minima bylo dosaženo na úrovni republiky i ve většině krajů v roce 2013, v Karlovarském, Jihomoravském a Olomouckém kraji již roku 2011 a v kraji Libereckém oproti tomu až roku 2014. V dalších letech měl počet sňatků ve všech krajích rostoucí tendenci, meziroční úbytky byly před rokem 2019 výjimečné¹¹. Roku 2019 byl meziroční vývoj počtu sňatků poměrně diferencovaný. Osm krajů zaznamenalo nárůst, šest krajů naopak pokles. Nejvýrazněji meziročně vzrostl počet sňatků v Praze (o 4 %) a dále ve Středočeském a Moravskoslezském kraji (v obou o 3 %), v ostatních pěti přírůstkových krajích byl nárůst do 1 %. Pokles počtu sňatků byl nejhlubší (4%) v Jihočeském a Pardubickém kraji, v obou těchto krajích však o rok dříve, roku 2018, počet sňatků naopak markantně (o 8 %) meziročně vzrostl.

Tab. 2.1 Sňatky podle kraje bydliště ženicha, 2011–2019

Kraj	Sňatky celkem							Podíl (%) prvních sňatků (2019)		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	ženich	nevěsta	oba sn.
Hl. město Praha	5 873	5 531	6 073	6 415	6 604	6 549	6 841	76,6	79,1	68,6
Středočeský	5 540	5 252	5 903	6 154	6 524	6 656	6 872	73,2	74,6	63,9
Jihočeský	2 845	2 600	2 887	3 175	3 145	3 407	3 284	75,5	74,6	65,9
Plzeňský	2 454	2 367	2 638	2 857	2 857	3 034	3 006	76,4	73,7	64,9
Karlovarský	1 238	1 300	1 392	1 504	1 551	1 631	1 593	70,2	67,4	57,2
Ústecký	3 447	3 161	3 572	3 723	3 901	4 299	4 207	69,3	69,7	58,3
Liberecký	1 954	1 877	2 031	2 126	2 289	2 265	2 288	71,1	71,5	62,2
Královéhradecký	2 347	2 268	2 465	2 565	2 669	2 791	2 797	75,0	75,0	66,5
Pardubický	2 228	2 057	2 382	2 472	2 450	2 648	2 552	78,0	78,5	70,3
Vysočina	2 167	2 043	2 333	2 445	2 554	2 689	2 666	80,9	80,6	73,5
Jihomoravský	4 894	5 043	5 414	5 837	6 040	6 156	6 164	78,8	79,0	70,7
Olomoucký	2 605	2 632	2 864	2 925	3 039	3 204	3 213	77,8	78,4	69,9
Zlínský	2 404	2 383	2 696	2 802	2 940	2 856	2 903	82,5	82,2	74,9
Moravskoslezský	5 141	4 985	5 541	5 768	6 004	6 285	6 484	75,5	74,8	66,6
ČR	45 137	43 499	48 191	50 768	52 567	54 470	54 870	75,8	76,0	66,9

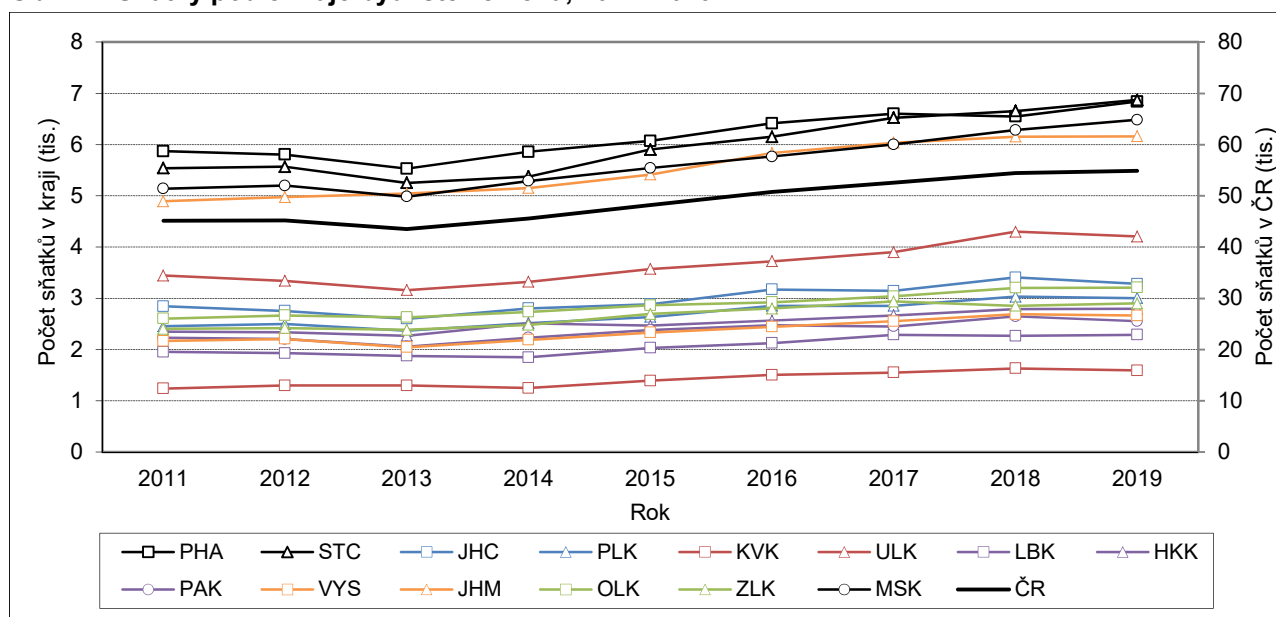
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Nejvyšší počet sňatků v současném desetiletí (v období od roku 2011) aktuálně v šesti krajích (Praha, Středočeský, Královéhradecký, Jihomoravský, Olomoucký a Moravskoslezský) připadá právě na rok 2019, v dalších šesti krajích byl nejvyšší počet sňatků roku 2018 a ve dvou krajích (Liberecký a Zlínský) již roku 2017. V kraji Středočeském, Plzeňském a v Kraji Vysočina dokonce počet sňatků překonal dřívější lokální maximum z roku 2007¹².

¹⁰ Sňatky jsou standardně regionálně tříděny podle kraje bydliště ženicha. Rozdíl mezi počtem sňatků dle trvalého bydliště ženich a nevěsty bývá největší v Praze (v roce 2019 dle bydliště ženicha o 229 více než dle bydliště nevěsty) a v Moravskoslezském kraji (o 127 méně dle bydliště ženicha než dle bydliště nevěsty), v ostatních krajích se rozdíl v celkovém počtu sňatků obvykle pohybuje maximálně v řádku několika desítek.

¹¹ V roce 2015 byl meziroční úbytek sňatků zaznamenán v jednom kraji, v letech 2014 a 2017 ve dvou krajích, v roce 2018 ve třech krajích.

¹² V roce 2007 ve všech krajích poměrně výrazně, ale jen dočasně, vzrostl počet sňatků. V pozadí stála atraktivní data sňatků v 7. měsíci roku 2007.

Obr. 2.1 Sňatky podle kraje bydliště ženicha, 2011–2019

Většinu sňatků uzavírají osoby s rodinným stavem svobodný/svobodná. Podíl, který připadá na takzvané protogamní sňatky, kdy oba snoubenci vstupují do svého prvního manželství, se v letech 2011–2019 v republice jako celku pohyboval v rozmezí 64 až 68 procent¹³. Na úrovni jednotlivých krajů se zastoupení protogamních sňatků ne úplně zanedbatelně lišilo (tab. 2.1), přičemž regionální obraz tohoto ukazatele se v čase neměnil. Nejmenší váhu měly protogamní sňatky pravidelně v Karlovarském a Ústeckém kraji, podle výsledků za rok 2019 představovaly 57, resp. 58 % sňatků. Oproti tomu nejvyšší, až 75% váhu, měly protogamní sňatky v kraji Zlínském a dále v Kraji Vysočina (73 %). Regionální diferenciace je dána dlouhodobě odlišnou intenzitou rozvodovosti a opakované sňatečnosti v jednotlivých krajích.

Tab. 2.2 Podíl sňatků vyššího pořadí (%) podle pohlaví, 2011–2019

Kraj	Muži							Ženy						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	27,0	24,8	23,4	24,1	22,5	23,2	23,4	23,8	21,2	19,9	20,4	20,0	19,6	20,9
Středočeský	28,8	27,2	26,3	26,0	27,0	25,9	26,8	28,4	25,7	24,7	25,4	25,4	25,7	25,4
Jihočeský	24,4	24,1	22,6	23,8	24,2	23,9	24,5	25,3	24,4	21,8	24,0	23,8	23,9	25,4
Plzeňský	26,7	26,9	25,4	25,0	24,1	25,1	23,6	27,8	27,4	25,9	24,1	24,9	25,6	26,3
Karlovarský	34,5	32,5	31,7	31,1	29,6	30,0	29,8	34,3	30,9	31,0	30,7	28,8	29,2	32,6
Ústecký	31,8	31,1	30,3	30,6	30,5	31,7	30,7	32,5	31,6	29,5	30,2	29,0	31,8	30,3
Liberecký	30,0	27,2	27,0	27,0	28,3	28,5	28,9	30,6	26,9	26,8	27,0	28,1	27,0	28,5
Královéhradecký	26,8	24,5	25,0	24,7	25,5	24,6	25,0	28,6	25,0	25,7	25,3	25,4	23,9	25,0
Pardubický	24,7	22,2	20,5	21,4	21,0	22,7	22,0	24,9	23,6	21,7	22,1	20,7	22,9	21,5
Vysočina	18,9	18,2	16,0	18,5	18,3	19,4	19,1	20,3	19,4	18,4	18,1	19,7	20,4	19,4
Jihomoravský	23,2	22,1	20,2	20,6	20,3	21,2	21,2	21,6	20,4	20,8	20,0	19,8	20,5	21,0
Olomoucký	22,9	22,4	21,8	22,6	21,3	22,0	22,2	24,0	22,4	21,6	21,4	21,2	22,1	21,6
Zlínský	19,3	17,7	17,9	17,3	19,2	17,4	17,5	20,0	18,3	20,2	17,7	19,1	17,7	17,8
Moravskoslezský	26,0	25,5	22,6	24,8	23,9	24,2	24,5	26,3	25,1	23,3	23,4	24,7	24,5	25,2
ČR	26,1	24,7	23,5	24,0	23,8	24,1	24,2	25,9	24,1	23,2	23,2	23,3	23,6	24,0

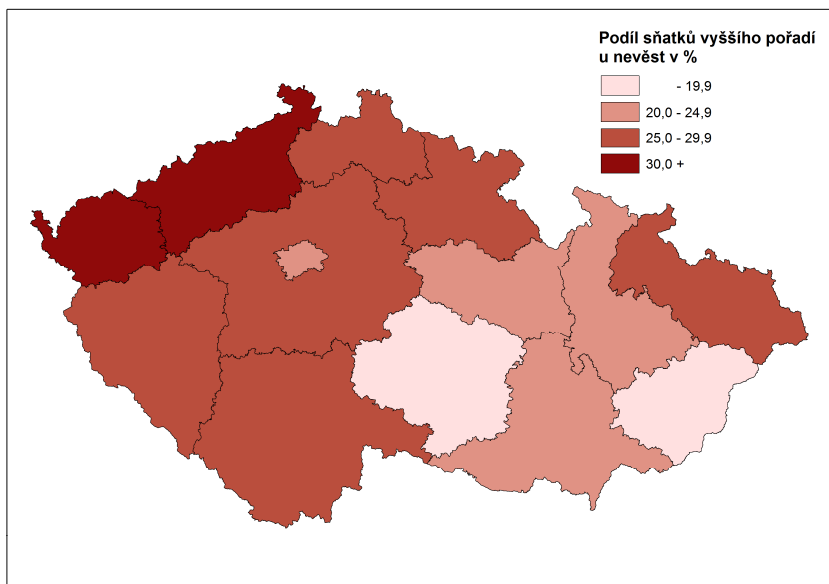
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

¹³ Mezi roky 2011 a 2015 vzrostl z 64 na 68 %, následně mírně sestoupil na 67 % v roce 2019.

Na straně samotných ženichů a samotných nevěst pak před sňatkem dosud svobodní snoubenci představují obvykle 70 až 80 % mužů, resp. žen, vstupujících do manželství. Naopak do druhého či dalšího sňatku vstupuje zhruba jedna čtvrtina ženichů a nevěst daného roku (tab. 2.2). V roce 2019 dosáhlo zastoupení opakovaných sňatků na západě Čech, kde je u mužů i u žen dlouhodobě nejvyšší, až na 30,7 % (u ženichů v Ústeckém kraji), resp. 32,6 % (u nevěst v Karlovarském kraji). Oproti tomu nejnižší byl jejich podíl ve Zlínském kraji a to 17,6 % u ženichů a 17,8 % u nevěst. Regionální obraz byl shodný jak při pohledu na ženichy, tak nevěsty, rozdíly mezi kraji vzájemně byly mírně větší na straně ženichů než nevěst.

Obr. 2.2 Podíl sňatků vyššího pořadí u nevěst (%), 2019

Rozložení sňatků do jednotlivých měsíců roku je obecně velmi nerovnoměrné, přičemž tato tzv. sezónnost se mezi kraji významně neliší. V rámci kalendářního roku ve všech krajích dominují sňatky v období měsíců červen až září, i když pořadí a rozložení vah jednotlivých měsíců nebývá ve všech krajích vždy stejné. V roce 2019 byl nejbohatší na sňatky měsíc červen ve všech krajích ČR kromě Zlínského, kde bylo nejvíce svatebních obřadů v září. Nejméně manželství bylo ve dvanácti krajích uzavřeno v lednu (včetně Zlínského, kde minimální počet shodně vykázal leden i prosinec), v Karlovarském kraji byl nejnižší počet sňatků v únoru a v Pardubickém kraji v prosinci.

Tab. 2.3 Sňatky podle měsíce konání, 2019

Kraj	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celkem
Hl. město Praha	153	164	249	426	664	1 318	758	1 063	1 111	510	261	164	6 841
Středočeský	114	157	264	422	566	1 465	815	1 197	1 081	445	215	131	6 872
Jihočeský	58	78	123	216	225	691	413	555	546	210	106	63	3 284
Plzeňský	53	64	122	179	197	606	398	538	453	214	103	79	3 006
Karlovarský	45	39	56	104	101	267	243	273	219	112	84	50	1 593
Ústecký	77	81	160	255	309	833	596	737	578	306	189	86	4 207
Liberecký	37	44	62	137	170	477	317	406	338	160	96	44	2 288
Královéhradecký	42	61	79	181	231	559	395	498	432	194	78	47	2 797
Pardubický	41	58	76	170	223	505	307	457	427	172	79	37	2 552
Vysočina	39	59	83	177	197	568	350	466	445	177	62	43	2 666
Jihomoravský	106	144	208	440	589	1 244	600	920	1 094	482	215	122	6 164
Olomoucký	51	55	110	219	286	644	407	507	550	222	101	61	3 213
Zlínský	45	67	96	210	249	521	294	474	553	258	91	45	2 903
Moravskoslezský	124	170	225	386	571	1 110	806	1 060	1 049	568	267	148	6 484
ČR	985	1 241	1 913	3 522	4 578	10 808	6 699	9 151	8 876	4 030	1 947	1 120	54 870

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném kraji/v ČR, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném kraji/v ČR.

Sezónnost sňatků v roce 2019 potvrzují i měsíční indexy, které číselně popisují poměr mezi počtem sňatků v daném měsíci a v průměrném měsíci roku (v daném kraji) po přepočtu na stejný počet dnů. Měsíční index dosáhl ve všech krajích s výjimkou Zlínského nejvýše v červnu, ve Zlínském kraji v září. Nejvíce nerovnoměrné bylo rozložení sňatků do měsíců v Kraji Vysočina, kde byl počet sňatků v červenci 2,6násobný oproti průměru a v lednu naopak představoval pouze 17 % průměru.

Tab. 2.4 Sezónnost sňatečnosti – měsíční indexy*, 2019

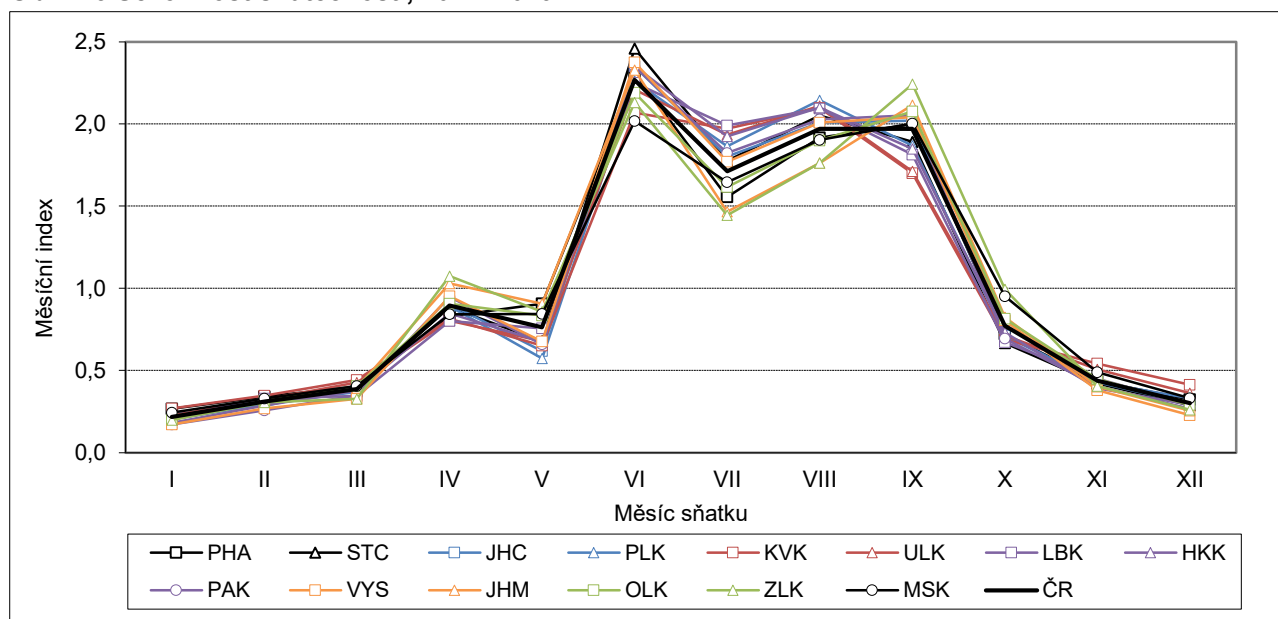
Kraj	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	var.koef. (%)
Hl. město Praha	0,26	0,31	0,43	0,76	1,14	2,35	1,31	1,83	1,98	0,88	0,46	0,28	48,3
Středočeský	0,20	0,30	0,45	0,75	0,97	2,60	1,40	2,05	1,92	0,76	0,38	0,22	60,0
Jihočeský	0,21	0,31	0,44	0,80	0,81	2,56	1,48	1,99	2,02	0,75	0,39	0,23	60,2
Plzeňský	0,21	0,28	0,48	0,73	0,77	2,46	1,56	2,11	1,84	0,84	0,42	0,31	56,4
Karlovarský	0,33	0,32	0,41	0,80	0,75	2,04	1,80	2,02	1,68	0,83	0,64	0,37	42,8
Ústecký	0,22	0,25	0,45	0,74	0,87	2,41	1,67	2,07	1,68	0,86	0,55	0,24	53,4
Liberecký	0,19	0,25	0,32	0,73	0,88	2,54	1,63	2,09	1,80	0,82	0,51	0,23	60,4
Královéhradecký	0,18	0,28	0,33	0,79	0,97	2,44	1,67	2,10	1,88	0,82	0,34	0,20	60,7
Pardubický	0,19	0,30	0,35	0,81	1,03	2,41	1,42	2,11	2,04	0,79	0,38	0,17	60,0
Vysočina	0,17	0,29	0,37	0,81	0,87	2,60	1,55	2,06	2,03	0,78	0,28	0,19	65,8
Jihomoravský	0,20	0,30	0,40	0,87	1,13	2,46	1,15	1,76	2,16	0,92	0,42	0,23	54,2
Olomoucký	0,19	0,22	0,40	0,83	1,05	2,44	1,49	1,86	2,09	0,81	0,38	0,22	57,6
Zlínský	0,18	0,30	0,39	0,88	1,01	2,19	1,19	1,92	2,32	1,05	0,38	0,18	55,3
Moravskoslezský	0,23	0,34	0,41	0,73	1,04	2,09	1,47	1,93	1,97	1,03	0,50	0,27	45,4
ČR	0,21	0,30	0,41	0,78	0,98	2,40	1,44	1,97	1,97	0,87	0,43	0,24	53,8

* Měsíční index udává poměr mezi počtem sňatků v daném měsíci a v průměrném měsíci (po přepočtu na stejný počet dnů).

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném kraji/v ČR, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném kraji/v ČR.

Zhodnotíme-li sezónnost sňatečnosti pomocí měsíčních indexů za celé období let 2011–2019, u dvanácti krajů byl nejoblíbenějším měsícem pro sňatek červen, v kraji Karlovarském šlo o srpen a v kraji Zlínském o září. Jak je zřejmé z obrázku 2.3, v měsících s nejvyšším počtem sňatků bylo uzavíráno 2–2,5x více sňatků než v průměrném měsíci, a zhruba dvojnásobný oproti průměru byl povětšinou i počet sňatků ve druhém, případně třetím nejčastějším měsíci. Čtvrtý měsíc v pořadí pak pokrýval minimálně 1,5x více sňatků oproti průměru.

Obr. 2.3 Sezónnost sňatečnosti, 2011–2019

Mezi průměrné či mírně podprůměrné měsíce na oddávky se obecně řadily duben, říjen a květen, zhruba poloviční ve srovnání s průměrem býval počet sňatků v listopadu a březnu. Nejméně oblíbeným měsícem pro uzavření manželství byl v období 2011–2019 ve všech krajích leden (s měsíčním indexem 0,17–0,27), následován únorem či prosincem.

Hodnocení intenzity sňatečnosti je na regionální úrovni obtížné. Z důvodu neexistence bilancí obyvatel podle rodinného stavu pro nižší územní celky nelze vypočítat tzv. čisté míry sňatečnosti (počet sňatků na tisíc obyvatel svobodných, rozvedených a ovdovělých) ani tabulky sňatečnosti svobodných, které jsou standardně základem analýzy sňatečnosti svobodných na republikové úrovni. Stejně tak nejsou k dispozici dostatečně vypovídající data pro výpočet sňatečnosti rozvedených¹⁴. Intenzitu sňatečnosti v jednotlivých krajích je tak možno popsat pouze ukazateli vycházejícími z redukováných měr, které poměří počty sňatků osob v daném věku k celkovému počtu osob daného věku bez ohledu na jejich rodinný stav (tedy včetně již vdaných a ženatých, kteří reálně do dalšího manželství vstoupit nemohou, čímž je hodnota ukazatele ze své podstaty redukována). V této publikaci byla pro posouzení intenzity sňatečnosti v kraji zvolena úhrnná redukována sňatečnost ve věku 16–49 let (tab. 2.5) a úhrnná redukována sňatečnost svobodných ve věku 16–49 let (obr. 2.6 a 2.7). Nicméně vzhledem k různé skladbě obyvatel krajů podle rodinného stavu a věku je nutné mít na paměti, že vzájemné srovnání hodnot ukazatele v jednotlivých krajích může být tímto ovlivněno.

Stejně jako v případě absolutního počtu sňatků dosahovaly v průběhu let 2011–2013, resp. již od roku 2009, lokálního minima také ukazatele intenzity sňatečnosti. Poté měla úroveň sňatečnosti obecně rostoucí trend, i když k jejímu zvyšování nedocházelo každoročně plošně ve všech krajích. V roce 2019 úhrnná redukována sňatečnost u mužů i u žen ve věku 16–49 let v republice jako celku meziročně vzrostla o 1 %, výrazně mírněji než v letech předcházejících (v letech 2014–2018 rostla meziročně o 4–7 %). Na krajské úrovni bylo v roce 2019 zaznamenáno zvýšení úrovně redukováné sňatečnosti na straně mužů v pěti krajích, na straně žen v šesti krajích. V těchto případech tak aktuálně nejvyšší úroveň sňatečnosti za období od roku 2011 připadla právě na rok 2019. V ostatních krajích zůstala nejvyšší hodnota redukováné sňatečnosti příslušná roku 2018, resp. u žen v Libereckém kraji roku 2017.

Tab. 2.5 Úhrnná redukována sňatečnost* ve věku 16–49 let podle pohlaví, 2011–2019

Kraj	Muži							Ženy						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	0,49	0,48	0,53	0,56	0,58	0,56	0,58	0,55	0,52	0,57	0,61	0,62	0,63	0,64
Středočeský	0,51	0,49	0,56	0,59	0,62	0,63	0,65	0,58	0,56	0,64	0,67	0,71	0,73	0,76
Jihočeský	0,55	0,52	0,59	0,64	0,64	0,70	0,66	0,61	0,58	0,66	0,72	0,72	0,80	0,77
Plzeňský	0,51	0,50	0,56	0,62	0,62	0,65	0,65	0,58	0,59	0,67	0,74	0,75	0,77	0,77
Karlovarský	0,47	0,50	0,55	0,61	0,63	0,68	0,65	0,54	0,57	0,64	0,71	0,74	0,80	0,78
Ústecký	0,49	0,45	0,52	0,53	0,57	0,63	0,62	0,57	0,52	0,61	0,63	0,68	0,75	0,74
Liberecký	0,52	0,52	0,57	0,60	0,63	0,64	0,63	0,60	0,60	0,65	0,70	0,75	0,75	0,74
Královéhradecký	0,52	0,52	0,58	0,60	0,63	0,67	0,67	0,60	0,59	0,66	0,70	0,73	0,79	0,78
Pardubický	0,52	0,50	0,59	0,62	0,61	0,66	0,63	0,60	0,57	0,68	0,70	0,73	0,80	0,77
Vysočina	0,53	0,51	0,60	0,63	0,67	0,71	0,71	0,61	0,59	0,69	0,73	0,77	0,84	0,84
Jihomoravský	0,50	0,52	0,57	0,61	0,64	0,66	0,66	0,56	0,58	0,64	0,70	0,73	0,75	0,76
Olomoucký	0,49	0,51	0,57	0,58	0,63	0,66	0,67	0,55	0,58	0,65	0,67	0,73	0,75	0,79
Zlínský	0,50	0,52	0,59	0,63	0,66	0,65	0,68	0,59	0,60	0,68	0,73	0,78	0,77	0,80
Moravskoslezský	0,51	0,50	0,57	0,59	0,62	0,65	0,68	0,58	0,58	0,65	0,69	0,72	0,76	0,81
ČR	0,51	0,50	0,56	0,60	0,62	0,65	0,65	0,58	0,57	0,64	0,68	0,72	0,75	0,76

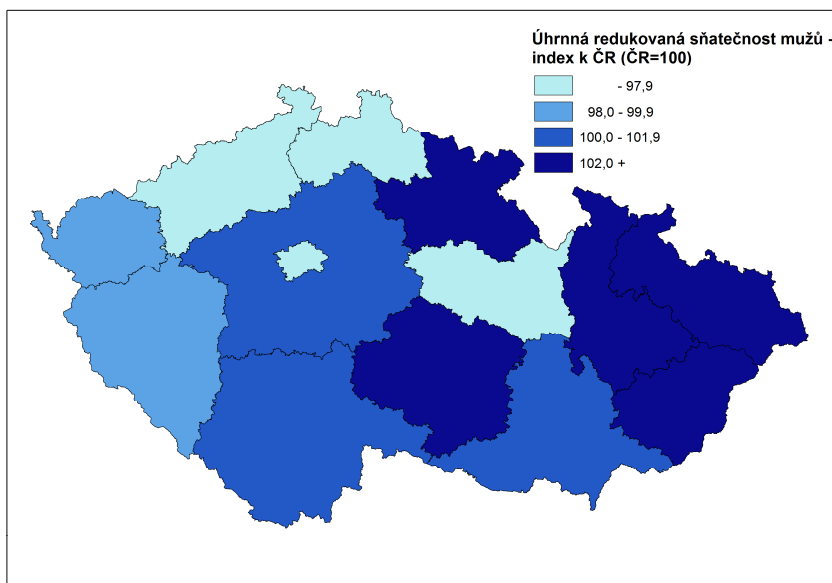
* Součet redukováných měr sňatečnosti (počet sňatků k celkovému počtu osob) pro věky 16–49 let.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

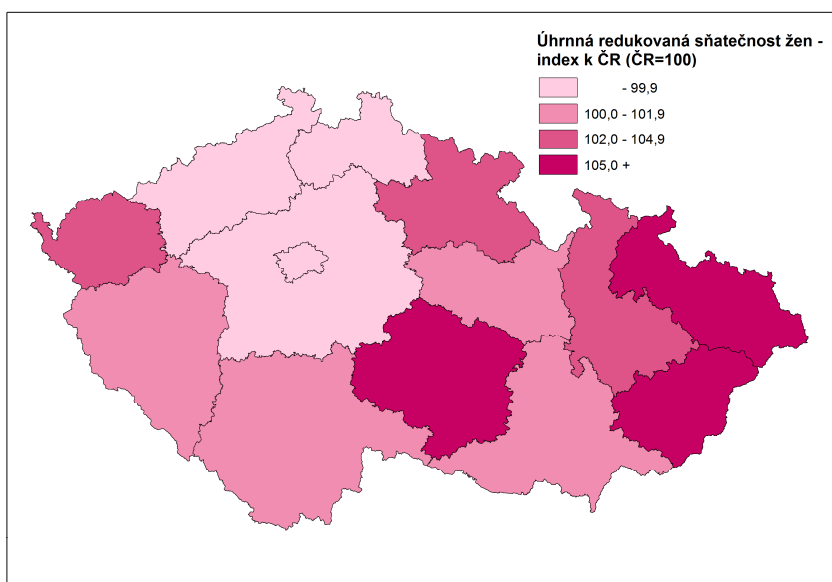
¹⁴ Výpočet intenzity sňatečnosti rozvedených je založen na třídění počtu sňatků rozvedených podle doby od rozvodu a počtu rozvodů před daným počtem let. V případě regionálního třídění však není k dispozici informace o kraji bydliště v době rozvodu předchozího manželství a díky možné změně adresy pobytu muže/ženy během manželství tak nelze zajistit ani zhodnotit vypovídací schopnost takto vypočteného ukazatele na úrovni krajů.

V roce 2019 úroveň úhrnné redukované sňatečnosti mužů i žen (tab. 2.5) ohraničovaly hodnoty pro kraj Hlavní město Praha (minimum) a Kraj Vysočina (maximum). U mužů se úhrnná redukovaná sňatečnost pohybovala v rozpětí 58 až 71 %, u žen od 64 po 84 %. To znamená, že při zachování redukovaných měr sňatečnosti roku 2019 by v období věku 16–49 let uzavřelo manželství v jednotlivých krajích 58–71 mužů ze sta, resp. 64–84 žen ze sta. Kromě Kraje Vysočina patří mezi kraje s vyšší úrovní sňatečnosti také kraj Zlínský, v roce 2019 příslušela netradičně druhá nejvyšší sňatečnost kraji Moravskoslezskému. Na druhém konci žebříčku se kromě Prahy jako obvykle nacházely kraj Ústecký a Liberecký. Intenzita redukované sňatečnosti mužů byla vždy ve všech krajích nižší než žen a ve všech krajích se mezi roky 2011 a 2019 u mužů i u žen celkově zvýšila (nejmenší nárůst o 0,09 byl pozorován u mužů i u žen v Praze, největší o 0,24 u žen v Karlovarském a Olomouckém kraji).

Obr. 2.4 Úhrnná redukovaná sňatečnost mužů ve věku 16–49 let (index k ČR), 2019

Obr. 2.5 Úhrnná redukovaná sňatečnost žen ve věku 16–49 let (index k ČR), 2019

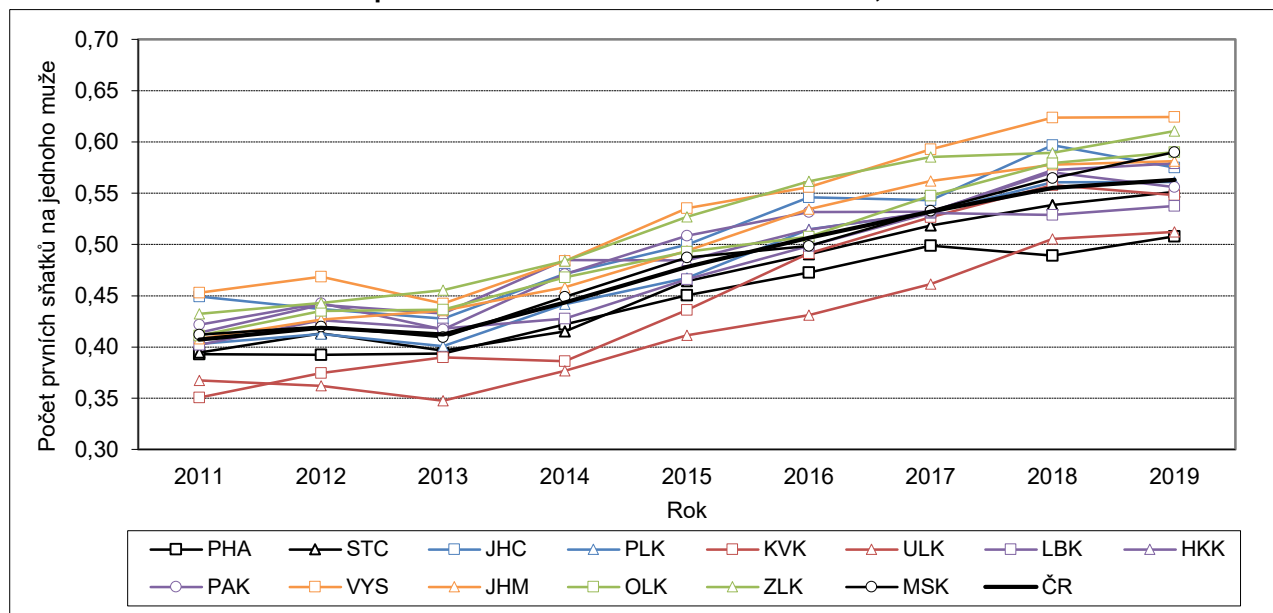

Vývoj redukované sňatečnosti svobodných byl vývoji celkové redukované sňatečnosti podobný. Lokální minimum bylo evidováno na počátku desetiletí, zhruba od roku 2014 pak sňatečnost svobodných v krajích rostla. V rámci období 2011–2019 dosáhla v jednotlivých krajích nejvýše právě v roce 2019, případně roku 2018. V roce 2019 se úhrnná redukovaná prvosňatečnost mužů pohybovala mezi 51 a 62 %, u žen pak

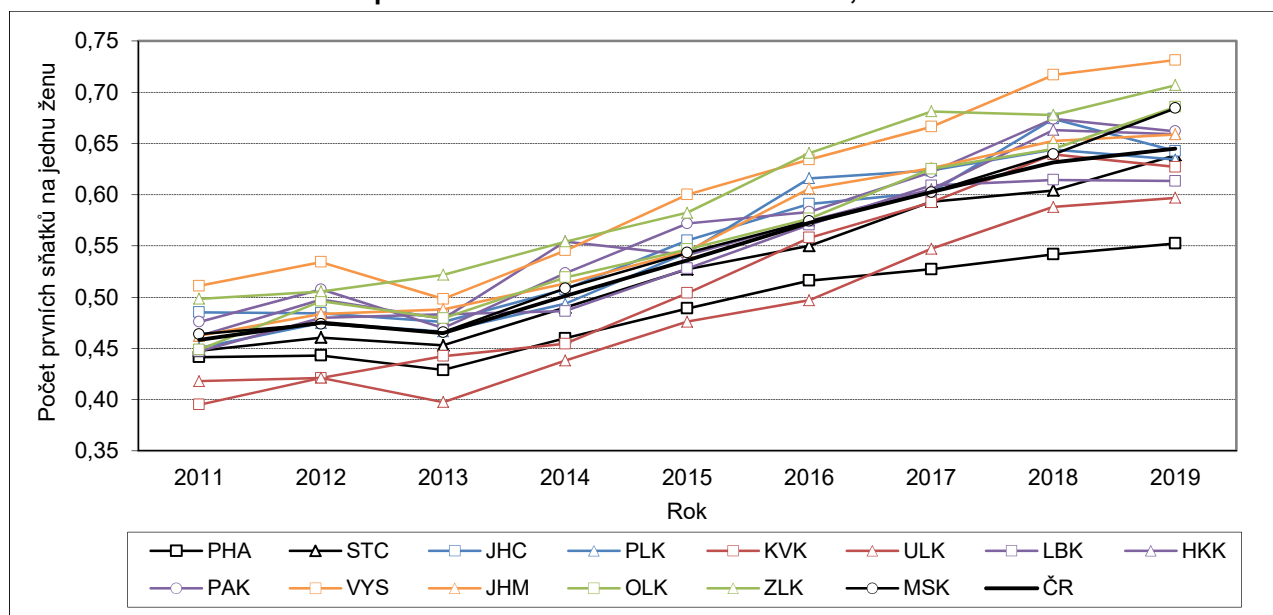

v rozmezí 55 až 73 %, přičemž s nejnižší úrovní vstupovali do prvního sňatku obyvatelé Hlavního města Prahy a s nejvyšší obyvatelé Kraje Vysočina. Kromě Prahy se ke krajům s (dlouhodobě) nízkou prvosňatečností řadí Ústecký a Karlovarský kraj, v letech 2018 a 2019 také Liberecký kraj, naopak ke krajům v mezikrajském srovnání s vysokou prvosňatečností patří pravidelně kromě Kraje Vysočina i kraj Zlínský, v roce 2019 rovněž kraj Moravskoslezský a Olomoucký.

Obr. 2.6 Úhrnná redukovaná prvosňatečnost mužů ve věku 16–49 let, 2011–2019

Obr. 2.7 Úhrnná redukovaná prvosňatečnost žen ve věku 16–49 let, 2011–2019

Věkově specifický profil redukované prvosňatečnosti byl napříč kraji v roce 2019, co se týče lokalizace maximální intenzity prvosňatečnosti, poměrně jednotný. Nejvyšší míra prvosňatečnosti připadala u žen na věk 26–28 let a u mužů na věk 28–30 let. Z pětiletých věkových skupin (obr. 2.8) se u mužů i u žen nejvyšší míra redukované sňatečnosti prvního pořadí vyskytovala ve všech krajích ve věkové skupině 25–29 let. V Praze, Karlovarském, Libereckém a Královéhradeckém kraji však míra prvosňatečnosti mužů ve věkové skupině 25–29 převyšovala míru prvosňatečnosti mužů ve věkové skupině 30–34 jen nepatrně. Specificky nízká byla jako obvykle prvosňatečnost 20–24letých žen v Praze.

To se odráželo i v hodnotách průměrného věku mužů a žen při prvním sňatku, který v Praze dosahoval vždy nejvýše z krajů. Při zachování redukovaných měr prvosňatečnosti pro věky 16–49 let z roku 2019 by v Praze bylo dosud svobodné nevěstě v průměru 30,4 let a dosud svobodnému ženichovi 32,3 let. Oproti tomu v Kraji Vysočina by byli snoubenci vstupující do prvního manželství o necelé dva roky mladší – ženichům by bylo 30,8 let a nevěstám 28,5 let. Ve všech krajích, u mužů i u žen, měl průměrný věk při prvním sňatku v období 2011–2019 rostoucí trend.

Tab. 2.6 Průměrný věk při 1. sňatku* podle pohlaví, 2011–2019

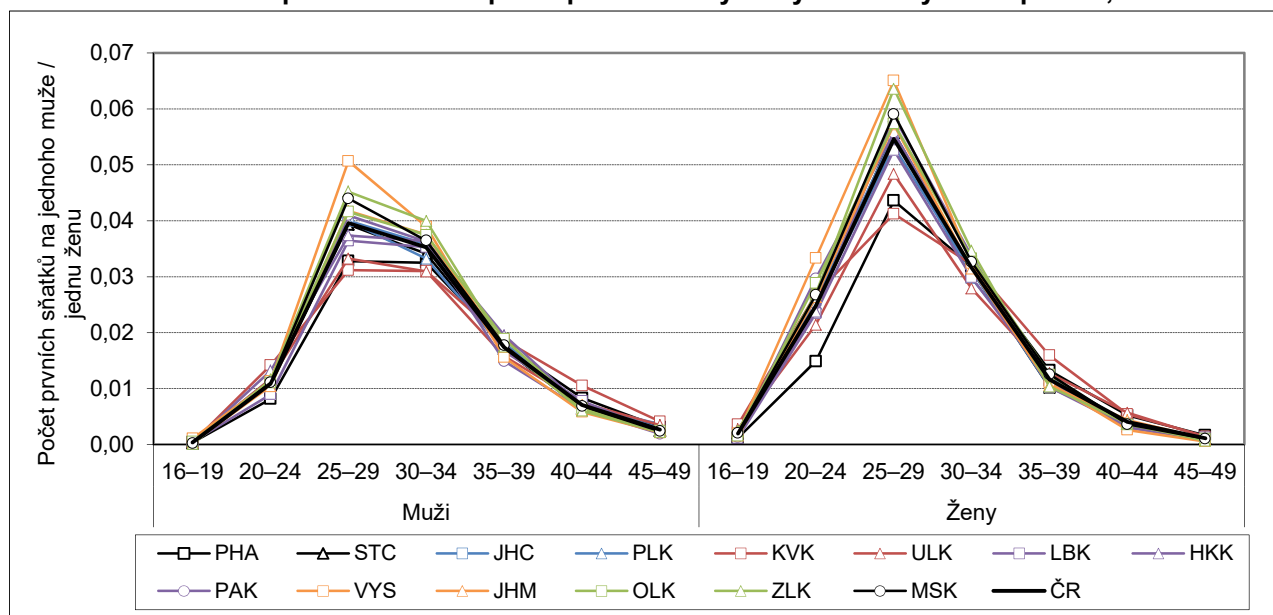
Kraj	Muži							Ženy						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	31,9	31,9	32,2	32,2	32,1	32,3	32,3	29,4	29,6	29,8	30,1	30,0	30,2	30,4
Středočeský	30,6	30,7	31,0	31,1	31,3	31,4	31,5	27,9	28,2	28,6	28,7	28,9	29,0	29,1
Jihočeský	30,5	30,7	31,0	31,1	31,3	31,3	31,6	27,8	28,2	28,5	28,6	28,9	28,9	29,1
Plzeňský	30,8	31,0	31,1	31,2	31,2	31,2	31,6	28,0	28,3	28,4	28,6	28,7	28,7	29,0
Karlovarský	31,3	31,5	31,7	31,7	31,4	31,8	32,2	28,6	28,9	29,2	29,3	29,1	29,4	29,7
Ústecký	30,8	31,2	31,5	31,7	31,6	32,1	31,8	27,9	28,5	28,9	29,2	29,2	29,6	29,6
Liberecký	30,9	31,0	31,4	31,2	31,4	31,8	31,7	28,2	28,4	29,0	28,8	28,8	29,5	29,2
Královéhradecký	30,5	30,6	31,1	31,1	31,3	31,4	31,4	27,8	28,2	28,5	28,8	28,8	28,8	29,1
Pardubický	30,6	30,7	30,7	30,8	31,1	31,0	31,1	27,9	28,0	28,2	28,4	28,6	28,6	28,8
Vysočina	29,9	30,4	30,9	30,6	30,7	30,7	30,8	27,3	27,7	28,3	28,3	28,3	28,3	28,5
Jihomoravský	30,5	31,0	31,0	31,2	31,3	31,3	31,5	28,0	28,3	28,6	28,7	28,9	28,9	29,1
Olomoucký	30,4	30,7	31,1	31,2	31,4	31,4	31,5	27,7	28,3	28,6	28,9	28,9	28,9	29,0
Zlínský	30,4	30,6	30,9	31,0	31,2	31,4	31,2	27,7	28,2	28,3	28,6	28,7	28,8	28,9
Moravskoslezský	30,2	30,6	31,1	31,0	31,2	31,3	31,4	27,7	28,2	28,4	28,6	28,9	29,0	29,1
ČR	30,7	30,9	31,2	31,2	31,4	31,5	31,5	28,0	28,4	28,7	28,9	29,0	29,1	29,2

* Vypočítaný z redukovaných měr prvosňatečnosti pro věky 16–49 let.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

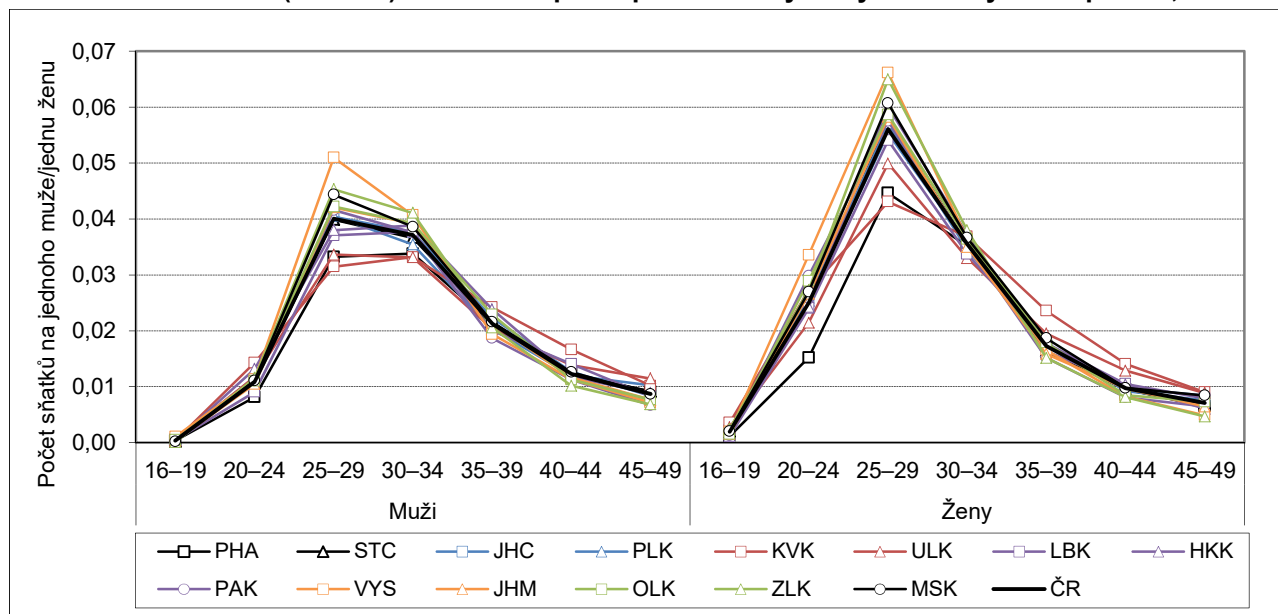
Srovnáme-li věkově specifické redukované míry prvosňatečnosti a celkové sňatečnosti (bez ohledu na pořadí sňatku), hodnoty sňatečnosti se u mladších osob nijak významně nezmění, neboť u většiny sňatků jde právě o první pořadí. U věkové skupiny 35–39 let je však již patrná vyšší míra sňatečnosti, zejména u žen, důsledkem zahrnutí sňatků vyššího pořadí. V mezikrajském srovnání jsou vyšší redukované sňatečnosti osob ve věku nad 40 let charakteristické západní Čechy – Karlovarský a Ústecký kraj, což koresponduje se zdejším vyšším zastoupením sňatků vyššího pořadí (viz tab. 2.2).

Obr. 2.8 Redukovaná prvosňatečnost podle pohlaví ve vybraných věkových skupinách, 2019

Obr. 2.9 Redukovaná (celková) sňatečnost podle pohlaví ve vybraných věkových skupinách, 2019

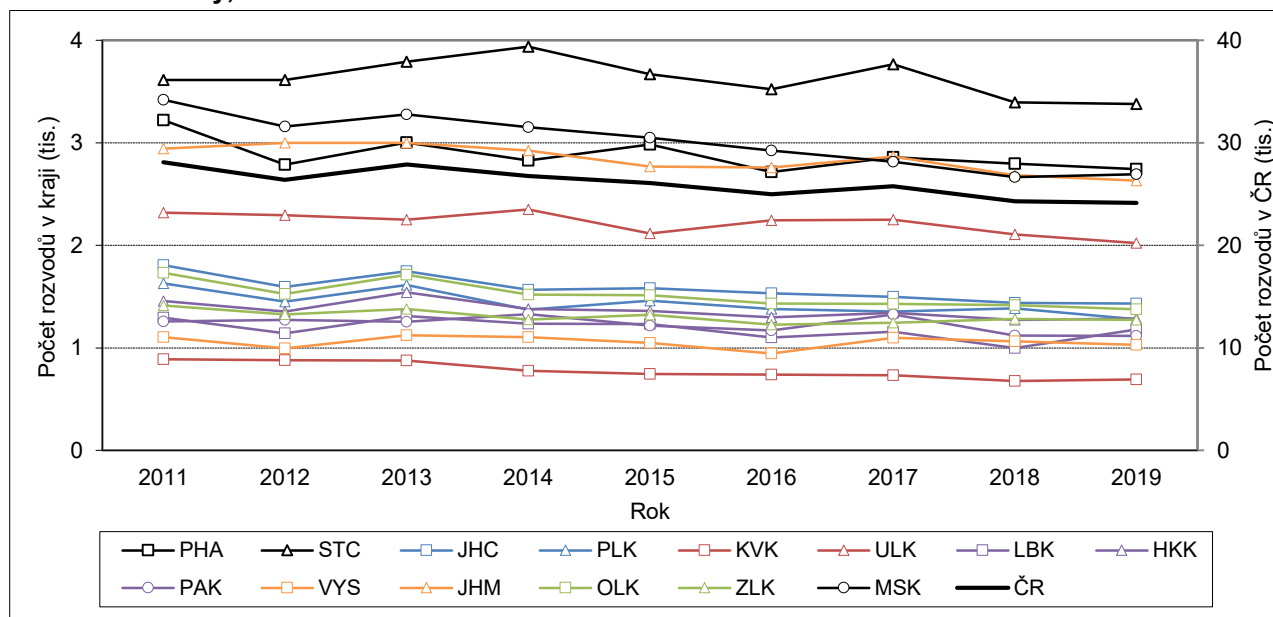

3 Rozvodovost

Počet rozvodů měl v průběhu období 2011–2019 ve všech krajích¹⁵ mírně klesající, popřípadě stagnující trend. Rozvody vyššího než prvního pořadí představovaly v krajích jednu sedminu až jednu čtvrtinu všech rozvodů, největší bylo jejich zastoupení na západě Čech. Ve všech krajích aktuálně převažují rozvody manželství s nezletilými dětmi nad rozvody manželství bez nezletilých dětí. Úroveň rozvodovosti se drží v pásmu 40–50 % s výjimkou kraje Středočeského, v některých letech i Libereckého, kde je vyšší, a Kraje Vysočina, kde je zpravidla nižší.

Kromě kraje Libereckého a Vysočina, v kterých roční počet rozvodů v období let 2011–2019 spíše stagnoval, resp. meziročně kolísal, byl ve všech ostatních krajích pozorován mírně klesající trend v počtu rozvodů. Úbytky však v žádném kraji nebyly každoroční. Porovnáme-li počet rozvodů v roce 2011 a 2019, nižší až o 31–32 % je aktuálně v kraji Karlovarském, Plzeňském, Moravskoslezském, Jihočeském a Olomouckém. Naopak relativně nejméně, o 6 %, se počet rozvodů při srovnání let 2011 a 2019 snížil ve Středočeském kraji, jehož populace ale dlouhodobě výrazně roste. V roce 2019 celkový počet rozvodů v ČR oproti roku 2018 poklesl o 1 %, mírný úbytek do 3 % zaznamenala i většina krajů. Hlubší byl pokles pouze v kraji Ústeckém (-4 %), a zvláště v kraji Plzeňském (-8 %; absolutně o 107). Celkem 4 kraje zaznamenaly v roce 2019 nárůst počtu rozvodů, u třech šlo opět o mírnou meziroční změnu, pouze v Libereckém kraji bylo zvýšení výrazné – o 18 %, v absolutním počtu o 180 rozvodů. Výrazný meziroční růst však může odrážet poměrně nízký počet rozvodů evidovaných v Libereckém kraji pro rok 2018 (tab. 3.1).

Obr. 3.1 Rozvody, 2011–2019

Dle aktuálních dat bývá nejvíce rozvodů iniciováno společným návrhem na rozvod. Ten je možno podávat¹⁶ od 1. ledna 2014, nicméně v datech Ministerstva spravedlnosti ČR jsou společné návrhy zachyceny až od roku 2015. Tehdy představovaly necelou jednu třetinu návrhů na rozvod, roku 2016 pak (s podílem 41 %) již v celorepublikovém pohledu převažovaly. V roce 2019 zahrnovaly společné návrhy 50,7 % z úhrnu rozvodů (tab. 3.1). Nejčastější byly u rozvodů obyvatel Hlavního města Prahy, kde tvořily 57,3 %, nejmenší byl jejich podíl v Libereckém kraji (41,4 %). I zde však společný návrh na rozvod manželství reprezentoval, stejně jako v ostatních krajích, převažující typ návrhu na rozvod. Druhou nejpočetnější skupinu představují aktuálně rozvody, kdy navrhovatelem je žena; tyto rozvody představovaly v roce 2019 v jednotlivých krajích 26 (kraj

¹⁵ Územně jsou rozvody tříděny podle posledního společného bydliště manželů.

¹⁶ Na základě nového občanského zákoníku (§755–758) a zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Hl. m. Praha) až 37 % (kraj Liberecký) všech rozvodů. Zbýlých 16 až 22 % případů pak připadalo na rozvody, kdy navrhovatelem byl muž.

Tab. 3.1 Rozvody, 2011–2019

Kraj	Rozvody celkem							Navrhovatel rozvodu (2019)		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	Muž	Žena	Oba
Hl. město Praha	3 220	3 002	2 983	2 715	2 860	2 798	2 743	453	718	1 572
Středočeský	3 615	3 793	3 670	3 524	3 768	3 397	3 381	649	1 076	1 656
Jihočeský	1 807	1 747	1 583	1 532	1 498	1 439	1 433	248	498	687
Plzeňský	1 630	1 613	1 462	1 380	1 356	1 386	1 279	200	383	696
Karlovarský	891	879	747	739	734	678	694	111	239	344
Ústecký	2 319	2 252	2 117	2 245	2 252	2 106	2 022	398	702	922
Liberecký	1 296	1 311	1 235	1 102	1 158	1 000	1 180	258	434	488
Královéhradecký	1 459	1 543	1 360	1 300	1 343	1 273	1 286	224	420	642
Pardubický	1 258	1 257	1 219	1 171	1 327	1 120	1 117	187	398	532
Vysočina	1 105	1 125	1 049	945	1 100	1 064	1 030	173	302	555
Jihomoravský	2 945	3 000	2 770	2 758	2 867	2 684	2 631	421	806	1 404
Olomoucký	1 733	1 713	1 515	1 432	1 430	1 417	1 377	287	468	622
Zlínský	1 415	1 381	1 323	1 228	1 246	1 285	1 274	206	395	673
Moravskoslezský	3 420	3 279	3 050	2 925	2 816	2 666	2 694	431	828	1 435
ČR	28 113	27 895	26 083	24 996	25 755	24 313	24 141	4 246	7 667	12 228

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Ve zhruba čtyřech pětinach rozvodů se muž a žena rozvádí poprvé. Ve zbylé jedné pětina jde o ukončení manželství vyššího pořadí. Toto rozložení rozvodů podle pořadí se v čase významně nemění, stejně tak zůstává zachováno geografické rozložení tohoto podílu. Nejvyšší zastoupení rozvodů vyššího pořadí bývá v krajích na západě Čech – v kraji Karlovarském či Ústeckém, případně v kraji Libereckém. V roce 2019 měly rozvody druhého a dalšího pořadí největší váhu u rozvedených mužů i žen v kraji Ústeckém, když zde představovaly na straně mužů 24,9 % a na straně žen 21,2 % úhrnu rozvodů. Naopak nejnižší podíl mívají rozvody vyššího pořadí v moravských krajích, zvláště v kraji Zlínském. Bylo tomu tak i v roce 2019, kdy šlo o 14,6 % u mužů a 14,5 % u žen.

Tab. 3.2 Podíl rozvodů vyššího pořadí podle pohlaví (%), 2011–2019

Kraj	Muži							Ženy						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	22,1	22,5	19,4	19,7	19,2	20,9	19,9	20,2	18,9	18,1	18,3	16,6	17,1	17,5
Středočeský	20,4	20,1	20,2	20,6	21,2	21,3	20,8	20,4	19,0	19,4	20,3	20,5	20,3	18,8
Jihočeský	19,8	21,8	19,5	20,1	19,4	20,6	19,7	20,3	20,1	19,4	18,8	20,1	20,4	19,8
Plzeňský	20,6	21,0	18,9	21,8	19,2	18,7	19,1	20,1	19,9	18,1	21,2	18,8	18,4	20,1
Karlovarský	24,1	24,8	26,0	26,7	23,4	23,0	24,5	23,2	24,6	26,2	26,1	23,6	22,3	20,9
Ústecký	23,2	23,2	23,5	24,4	23,4	21,3	24,9	22,5	23,4	23,0	24,5	23,8	22,7	21,2
Liberecký	23,8	23,6	23,2	21,5	23,6	22,0	20,3	23,7	22,9	21,9	22,5	21,1	21,4	20,8
Královéhradecký	19,7	20,4	19,1	22,5	20,4	20,4	21,3	19,5	20,0	20,0	20,3	20,8	21,8	18,8
Pardubický	17,2	18,9	19,6	18,5	18,1	17,9	17,9	18,2	16,9	19,7	19,6	19,7	17,1	17,5
Vysočina	14,1	16,1	15,2	14,6	16,4	13,9	15,9	15,9	17,1	16,5	15,3	15,0	14,9	17,4
Jihomoravský	17,4	16,6	16,8	16,0	16,5	15,8	16,5	17,4	17,2	15,8	15,5	15,1	15,9	15,5
Olomoucký	18,2	19,0	18,7	18,2	16,1	16,9	14,8	16,9	18,4	16,7	16,3	17,0	16,0	15,3
Zlínský	13,7	15,6	13,5	14,6	15,0	13,8	14,6	13,9	14,7	15,0	16,0	14,5	15,5	14,5
Moravskoslezský	16,9	18,3	18,6	18,8	18,3	18,7	18,0	16,5	17,7	17,7	17,9	16,9	18,7	16,6
ČR	19,4	20,0	19,3	19,7	19,3	19,1	19,2	19,1	19,1	18,8	19,2	18,6	18,7	18,0

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Podíl rozvodů s nezletilými dětmi v rodině se v úhrnu za ČR v období let 2011–2019 pohyboval mezi 56 a 59 procenty. O něco větší část rozvodů se tak pravidelně dotýkala manželství s nezletilým dítětem (dětmi), naopak menšinu představovaly u rozvodů páry bez nezletilých dětí¹⁷. V roce 2019 dosáhl podíl rozvodů s nezletilými dětmi v celorepublikovém pohledu 59,0 %. Ve většině krajů se přitom nacházel v intervalu 58–63 %, největší váhu měly v roce 2019 rozvody s nezletilými dětmi v Kraji Vysočina (63,1 %) a v kraji Zlínském (62,9 %). Naopak nízký, a to dlouhodobě, je v mezikrajském srovnání podíl rozvedených rodin s dětmi v Hlavním městě Praze, který „zaostává“ za většinovou skupinou krajů běžně i o několik procentních bodů¹⁸. V roce 2019 zde rozvody s nezletilými dětmi představovaly 52,1 % (majoritní skupinu zde představují teprve čtvrtým rokem v řadě). Druhý nejnižší byl podíl rozvodů s nezletilými dětmi, stejně jako ve většině let předcházejících¹⁹, v kraji Karlovarském. Také zdejší 52,7% podíl rozvodů s nezletilými dětmi se vymykal majoritní skupině ostatních krajů.

Tab. 3.3 Rozvody podle počtu nezletilých dětí žijících v manželství, 2011–2019

Kraj	Rozvody s nezletilými dětmi (%)							Počet nezletilých dětí v rozved. manželstvích			Prům. počet dětí* (2019)
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019	
Hl. město Praha	45,5	47,1	49,4	53,0	52,7	52,3	52,1	2 061	2 197	2 247	1,57
Středočeský	57,6	59,1	60,9	62,0	62,1	60,9	62,0	3 101	3 549	3 341	1,59
Jihočeský	60,2	58,4	61,0	61,7	58,3	59,3	60,7	1 655	1 500	1 366	1,57
Píseňský	59,3	61,7	59,8	58,9	56,7	58,7	58,5	1 400	1 356	1 171	1,57
Karlovarský	53,8	52,2	54,4	53,3	55,7	50,3	52,7	684	580	560	1,53
Ústecký	56,8	57,5	54,7	57,3	58,6	61,0	58,7	1 930	1 703	1 840	1,55
Liberecký	56,1	60,8	58,0	60,3	58,3	59,8	58,6	1 090	1 093	1 109	1,60
Královéhradecký	57,5	59,2	57,2	60,7	62,4	61,7	61,5	1 278	1 211	1 296	1,64
Pardubický	59,5	62,0	60,8	61,1	61,0	59,9	61,7	1 145	1 193	1 125	1,63
Vysočina	61,6	59,1	59,8	63,3	60,8	59,0	63,1	1 092	1 012	1 086	1,67
Jihomoravský	56,3	56,4	56,6	59,6	61,0	59,0	59,0	2 525	2 427	2 502	1,61
Olomoucký	58,2	58,2	58,9	58,7	59,7	59,3	60,8	1 570	1 387	1 345	1,61
Zlínský	59,0	56,7	60,3	60,0	59,4	59,1	62,9	1 276	1 284	1 294	1,62
Moravskoslezský	56,5	57,2	57,6	57,3	58,4	56,3	56,7	2 909	2 695	2 362	1,55
ČR	56,3	57,1	57,5	58,9	59,0	58,4	59,0	23 716	23 187	22 644	1,59

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

* Průměrný počet nezletilých dětí v rozvedených manželstvích s nezletilými dětmi.

V rámci rozvodů, které se dotýkají manželství s nezletilými dětmi, bývá obvykle nejpočetnější skupina jedno dětných rodin a dále rodin se dvěma nezletilými dětmi, přičemž váha těchto dvou skupin si je na celorepublikové úrovni poměrně blízka (v roce 2019 šlo o 48, resp. 46 %). Výrazně nižší (6%) zastoupení pak mají rozvody manželství s třemi či více nezletilými dětmi v rodině. Na krajské úrovni se v roce 2019 zastoupení rodin s jedním dítětem u rozvodu pohybovalo v rozmezí od 43 % do 55 %, přičemž v pěti krajích s nejnižší hodnotou – Kraj Vysočina, Královéhradecký, Pardubický, Zlínský, Olomoucký – početně převažovaly u rozvodu rodiny dvoudětné nad těmi jedno dětnými (obr. 3.2). Rodiny se dvěma nezletilými dětmi představovaly v roce 2019 v jednotlivých krajích 40–49 % rozvedených rodin s dětmi, rodiny s třemi a více nezletilými dětmi zbylých 5–9 % (nejvyšší podíl byl zaznamenán v Kraji Vysočina). V souladu se strukturou rozvedených rodin podle počtu dětí byl průměrný počet nezletilých dětí v rozvedených manželstvích s dětmi v roce 2019 nejvyšší v Kraji Vysočina (1,67), dále v kraji Královéhradeckém (1,64) a Pardubickém (1,63). Naopak nejmenší průměrný počet nezletilých dětí v rozvedených manželstvích příslušel Karlovarskému (1,53), Ústeckému a Moravskoslezskému kraji (oba 1,55). V předchozích letech vykazovala jedno z nejnižších čísel také Praha (obr. 3.3).

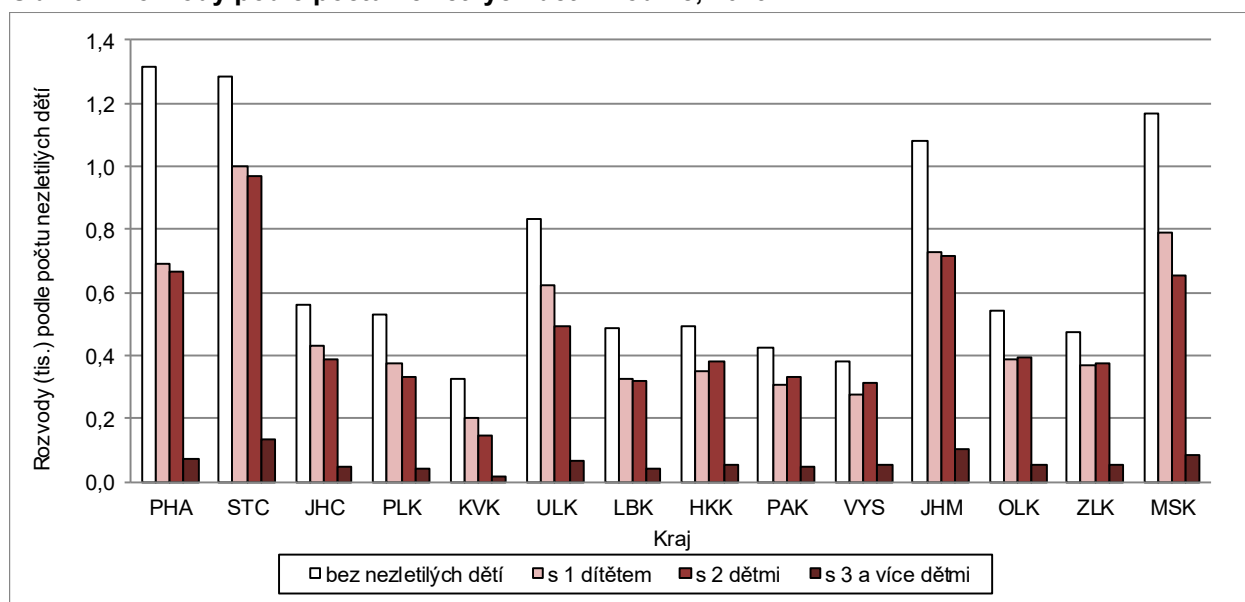
¹⁷ Nemusí jít nutně o pár vždy bezdětný, zahrnuje i rozvody párů, jejichž dítě/děti jsou již v době rozvodu zletilé.

¹⁸ Na počátku sledovaného období, v roce 2011, byl podíl rozvodů s nezletilými dětmi v Praze ve srovnání s průměrem nižší téměř o 11 p. b., aktuálně činí odskok 7 p. b.

¹⁹ V roce 2018 byl Karlovarský kraj dokonce krajem s vůbec nejnižším podílem rozvodů s nezletilými dětmi.

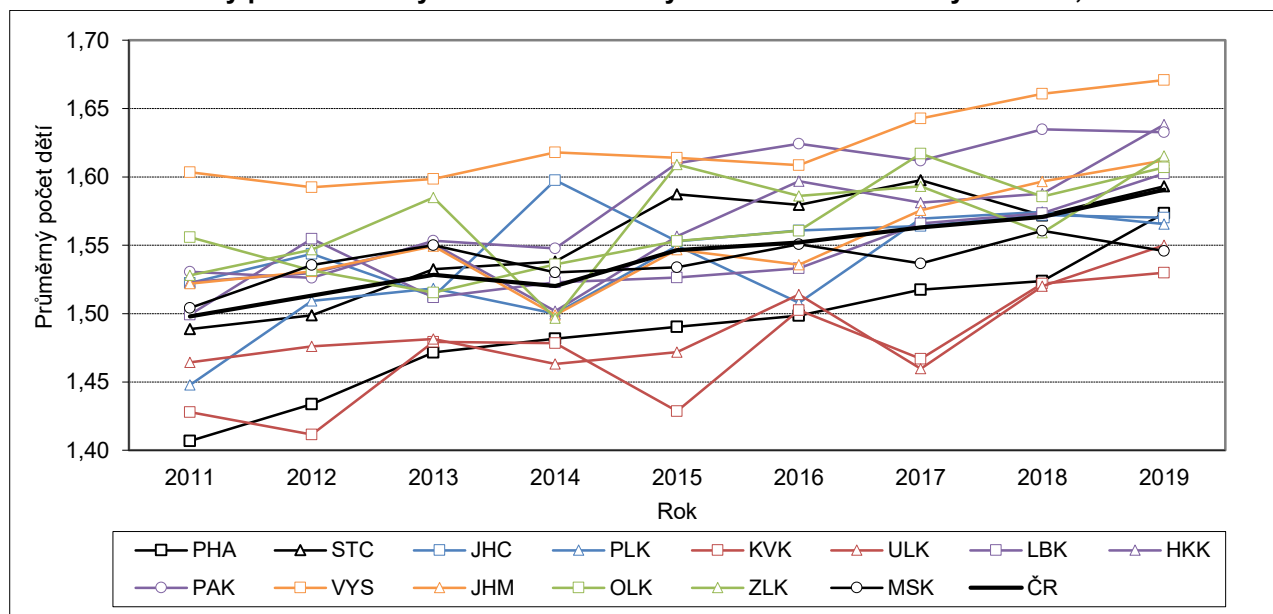

Obr. 3.2 Rozvody podle počtu nezletilých dětí v rodině, 2019

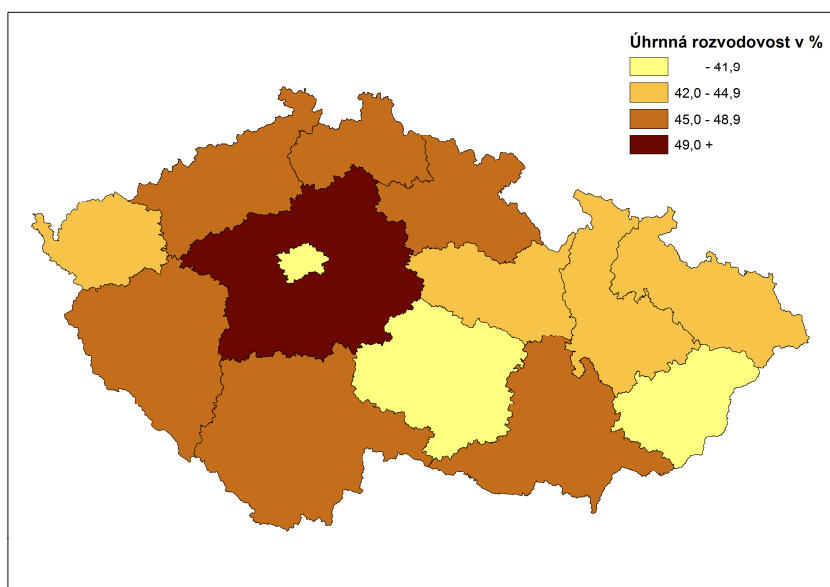
Ve všech krajích se průměrný počet nezletilých dětí v rozvedených manželstvích s dětmi mezi lety 2011 a 2019 zvýšil, nejméně v Moravskoslezském (o 0,04) kraji, nejvíce právě v Praze (o 0,17). V pozadí mezikrajských rozdílů v rozložení rozvodů podle počtu nezletilých dětí v rodině stojí nejen různá úroveň plodnosti (a intenzita jejího růstu) a různá velikost rodin, ale také struktura rozvodů podle délky trvání manželství, když obecně u rozvodů s krátkou délkou trvání manželství převládají bezdětné páry či páry s jedním nezletilým dítětem, zatímco u rozvodů cca v období délek 8–18 let od uzavření manželství jde převážně o páry s dvěma a více nezletilými dětmi.

Obr. 3.3 Průměrný počet nezletilých dětí v rozvedených rodinách s nezletilými dětmi, 2011–2019

Hodnocení intenzity rozvodovosti bývá běžně založeno na mírách rozvodovosti podle délky trvání manželství, tj. poměru počtu rozvodů v dané délce trvání manželství a počtu sňatků uzavřených před daným počtem let. Pro správnou (metodicky čistou) aplikaci tohoto výpočtu v regionálním pohledu však chybí u rozvodu údaj o adrese bydliště při uzavření sňatku, který by umožnil správné přiřazení rozvodu k původnímu souboru sňatků dle kraje bydliště (a očistit tato data nelze ani z přebíraných administrativních dat o migraci). V krajích s vysokou mírou registrované migrace je tak intenzita rozvodovosti vypočtená z dostupných údajů do určité míry migrací ovlivněna.

Středočeský kraj jako jediný měl ve sledovaném období od roku 2011 každoročně úroveň rozvodovosti vyšší, než činil celorepublikový průměr, a zároveň statistiku rozvodovosti po celou tuto dobu vedl. Při setrvání zdejších měr rozvodovosti na úrovni roku 2019 by rozvodem končilo 54,7 % manželství. Přestože se jednalo o nejvyšší hodnotu z krajů pro rok 2019, z optiky vývoje rozvodovosti v samotném Středočeském kraji šlo o druhé nejnižší číslo od roku 2011. Vysoká úroveň rozvodovosti obyvatel Středočeského kraje (57,1 % manželství končících rozvodem v průměru za celé období 2011–2019) je však velmi pravděpodobně zčásti dána tím, že určitá (vzhledem k významné imigraci pravděpodobně nemalá) část rozvedených měla v době sňatku bydliště v jiném kraji, tedy „vstupní“ počet sňatků, který je použit do jmenovatele při výpočtu rozvodovosti, je nižší, než by měl být (a intenzitu tak nadhodnocuje). Druhou nejvyšší úroveň rozvodovosti vykazoval v roce 2019 kraj Liberecký (50,5 %). Oba tyto kraje se řadí, společně s krajem Ústeckým, Plzeňským, do skupiny krajů s nadprůměrnou 47–48 % rozvodovostí i z dlouhodobého pohledu na celé první desetiletí 21. století.

Obr. 3.4 Úhrnná rozvodovost (%), 2011–2019

Tab. 3.4 Rozvodovost a délka trvání manželství při rozvodu, 2011–2019

Kraj	Úhrnná rozvodovost (%)							Průměrná délka trvání manželství při rozvodu						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	43,6	42,0	43,5	40,1	42,8	41,9	41,3	12,8	12,9	12,5	12,6	12,4	12,9	13,0
Středočeský	54,4	58,4	58,1	56,3	60,6	54,8	54,7	12,2	12,8	12,9	13,1	13,2	13,5	13,7
Jihočeský	50,0	50,1	47,1	46,4	45,5	43,9	43,9	12,7	12,8	12,8	12,7	13,0	13,1	13,7
Plzeňský	50,3	52,0	48,6	46,5	45,6	47,5	44,0	12,4	12,3	12,7	12,7	13,4	12,8	12,8
Karlovarský	46,6	48,6	43,5	44,2	44,5	41,6	42,8	11,7	11,9	12,1	12,0	12,2	11,9	12,1
Ústecký	45,2	46,8	45,7	49,7	51,3	48,6	47,4	12,4	12,1	12,7	12,6	12,3	12,7	12,4
Liberecký	48,9	52,2	50,8	46,1	48,7	43,0	50,5	12,9	12,4	12,8	13,1	13,6	13,0	13,5
Královéhradecký	45,2	49,5	45,4	44,6	46,9	44,8	45,3	13,0	13,4	13,3	13,2	13,0	13,0	13,3
Pardubický	42,7	44,5	44,8	44,1	50,2	42,8	42,5	13,5	13,4	13,3	12,9	13,4	13,5	13,9
Vysočina	38,2	40,3	39,0	35,5	41,9	40,6	39,8	13,0	13,5	13,6	14,0	13,8	14,2	14,0
Jihomoravský	44,2	47,1	45,1	45,3	47,7	44,8	44,1	13,6	13,5	13,4	13,8	13,7	14,0	14,2
Olomoucký	46,6	48,5	44,9	43,2	43,3	43,3	42,9	13,7	13,6	13,4	13,5	14,0	14,1	14,0
Zlínský	42,1	42,7	42,9	40,4	41,2	42,9	43,2	13,7	14,0	13,8	14,1	14,5	14,4	14,1
Moravskoslezský	45,5	46,2	44,9	43,9	42,9	40,8	41,9	13,2	13,1	13,3	13,3	13,2	13,9	13,5
ČR	46,2	47,8	46,5	45,2	47,2	44,8	44,8	12,9	13,0	13,0	13,1	13,2	13,4	13,5

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

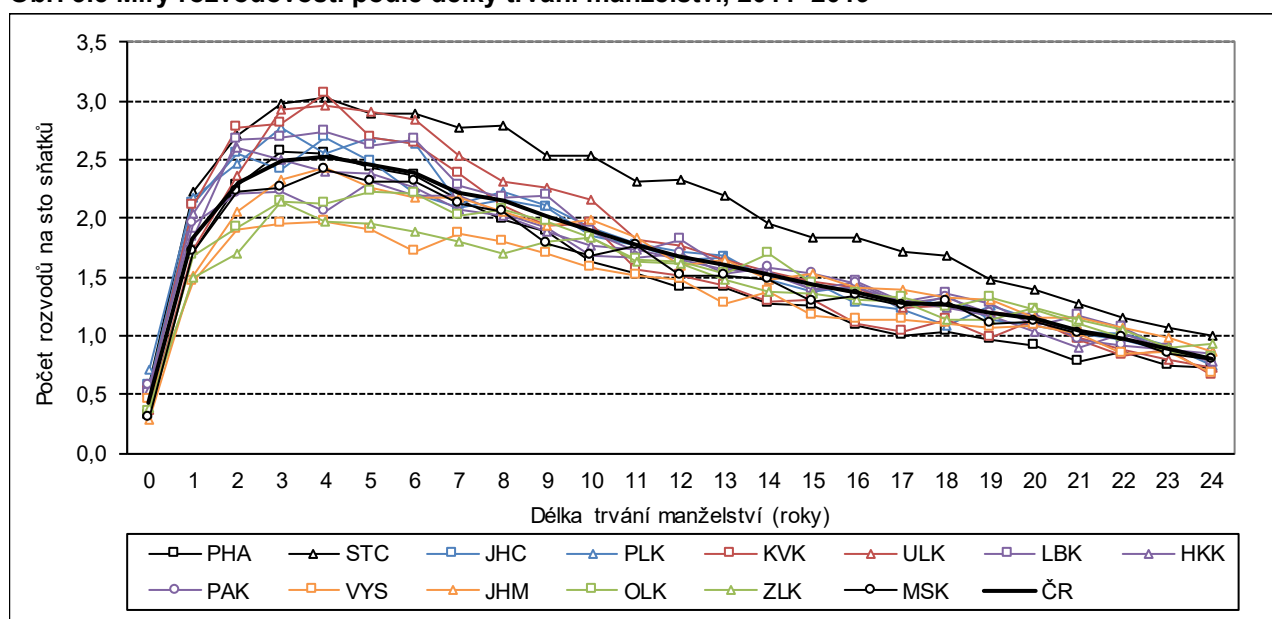
Naopak dlouhodobě nízkou úroveň rozvodovosti vykazuje v první řadě Kraj Vysočina – úhrnná rozvodovost zde v roce 2019 i v průměru posledních devíti let zůstala pod hranicí čtyřiceti procent (39,8 % v roce 2019).

Dalšími kraji s nízkou intenzitou rozvodovosti v roce 2019 (41,3–41,9 %) byly Hlavní město Praha, kraj Zlínský a Moravskoslezský. Pod hranici 43 % se udržela rozvodovost také v kraji Pardubickém, Karlovarském a Olomouckém.

Obecný profil rozvodovosti podle délky trvání manželství je ve všech krajích shodný: míry rozvodovosti dosahují vrcholu v období 3 až 6 let od uzavření manželství, s rostoucí délkou trvání manželství pak rozvodovost klesá. Z profilu rozvodovosti v jednotlivých krajích za období let 2011–2019 je zřejmé, že zatímco na vysoké rozvodovosti obyvatel Středočeského kraje se podílí vysoká rozvodovost ve všech délkách trvání manželství, u Ústeckého, Libereckého i Plzeňského kraje jde převážně o důsledek vyšší rozvodovosti v nejčastějších délkách trvání. Obdobně nižší rozvodovost v Kraji Vysočina, v kraji Zlínském a Moravskoslezském je spjata zejména s nízkými mírami rozvodovosti v intervalu nejčastějších délek trvání manželství při rozvodu, zatímco nízká rozvodovost obyvatel Hlavního města Prahy je primárně odrazem nízké rozvodovosti v delších délkách trvání manželství (která může být však zkreslená z důvodu způsobu konstrukce ukazatele).

Obr. 3.5 Míry rozvodovosti podle délky trvání manželství, 2011–2019

Průměrná délka trvání manželství při rozvodu, vycházející z rozložení měr rozvodovosti podle délky trvání manželství, měla v období 2011–2019 obecně rostoucí trend, i když vývoj jednotlivých ročních hodnot nebyl v krajích plynulý, meziroční výkyvy byly poměrně časté. Zatímco v roce 2011 se průměrná délka trvání manželství při rozvodu v jednotlivých krajích pohybovala v rozmezí 11,7–13,7 roku, do roku 2019 se posunula do intervalu 12,1–14,2 roku (tab. 3.4). V Ústeckém kraji a v Hlavním městě Praze byl nárůst průměrné délky manželství při rozvodu mezi roky 2011 a 2019 nejméně patrný, naopak nejvýraznější byl v kraji Středočeském, Jihočeském a Vysočina.

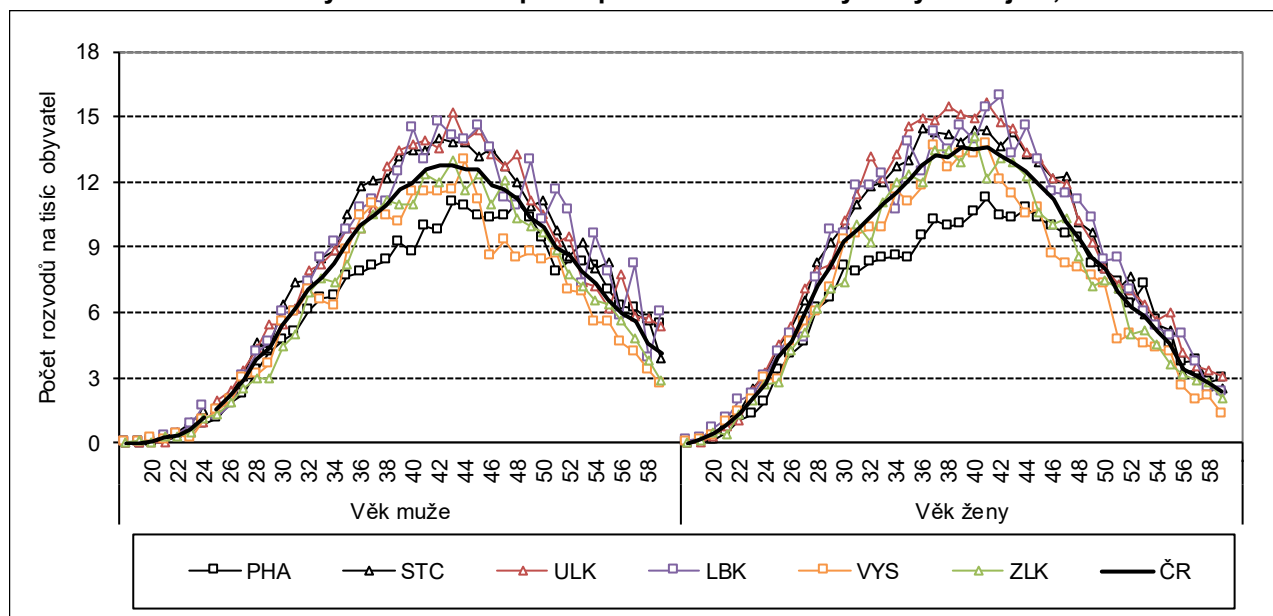
Rozložení krajů podle průměrné délky trvání manželství při rozvodu se však během let 2011–2019 výrazněji neměnilo. Každoročně vůbec nejkratší dobu v průměru trvalo rozvedené manželství u obyvatel Karlovarského kraje (12,1 let v roce 2019). Druhá či třetí nejnižší délka trvání rozvedeného manželství pak pravidelně připadala na kraj Ústecký (12,4 let v roce 2019, druhá nejnižší). Mezi další kraje, u jejichž obyvatel trvalo manželství do rozvodu v průměru kratší dobu než v jiných krajích, se tradičně řadil také kraj Plzeňský (12,8 let) a Praha (13,0 let). Naopak delší průměrná doba trvání manželství při rozvodu byla tradičně zaznamenávána v moravských krajích a krajích na pomezí Čech a Moravy. Až do roku 2018 každoročně vůbec nejdéle v průměru trvalo manželství do zániku rozvodem u obyvatelů Zlínského kraje (14,1 let v roce 2019), v roce 2019 pak v kraji Jihomoravském (14,2 roku). Na hranici 14 let zůstala průměrná délka manželství při rozvodu v kraji Olomouckém a Vysočina.

S ohledem na možné zkreslení úhrnné rozvodovosti v kraji z důvodu dlouhodobého silného migračního pohybu jeho obyvatel byly pro zhodnocení rozvodovosti vypočítány alternativně také tzv. redukované míry rozvodovosti. Ty vztahují počet rozvodů v daném věku muže/ženy k celkovému počtu mužů/žen ve stejném věku v obyvatelstvu kraje, tedy jsou nezávislé na vývoji počtu sňatků v daném kraji. Výsledek však ukazuje obdobné regionální rozložení úrovně rozvodovosti. V průměru za období 2015–2019²⁰ připadlo na tisíc obyvatel ve věku 20–59 let v ČR 294 rozvodů mužů a 319 rozvodů žen, přitom úhrnná redukovaná rozvodovost byla nejvyšší ve Středočeském, Ústeckém a Libereckém kraji. U mužů dosáhla v těchto krajích 325–323 rozvodů na tisíc obyvatel (nejvyšší byla v kraji Libereckém), tj. byla o 10 % vyšší než v republikovém průměru, a u žen zde činila 360–348 rozvodů na tisíc obyvatel, tedy byla o 9–13 % vyšší než průměr (nejvyšší v Ústeckém kraji). Vyšší byla intenzita rozvodovosti v daných krajích obecně v celém věkovém rozpětí.

Naopak nejnižší byla úhrnná redukovaná míra rozvodovosti pro věky 20–59 let u mužů i u žen v kraji Hlavní město Praha a v Kraji Vysočina. U mužů zde v období 2015–2019 připadlo na tisíc obyvatel daného věku 260–261 rozvodů (minimum příslušelo Kraji Vysočina), což představovalo 88–89 % úrovně ČR. U žen úhrnná redukovaná míra rozvodovosti dosáhla hodnoty 273 v Praze a 289 v Kraji Vysočina (tj. 86 %, resp. 91 % úrovně celorepublikové). Třetí nejnižší redukovanou rozvodovost měli obyvatelé Zlínského kraje (u mužů 93 %, u žen 95 % úrovně ČR).

Specifický byl profil redukovaných měř rozvodovosti v Praze, kde byla nízká rozvodovost odrazem zejména nízké redukované rozvodovosti v mladších věcích, na druhou stranu u osob starších 50 let věku byla vyšší než v republice jako celku.

Obr. 3.6 Redukované míry rozvodovosti podle pohlaví a věku ve vybraných krajích, 2015–2019

²⁰ Redukované míry rozvodovosti vypočtené z dat za jeden kalendářní rok silně fluktuují, proto bylo zvoleno víceleté období. S ohledem na měnící se skladbu obyvatel podle rodinného stavu v čase období pokrývá posledních pět let, nikoli celé sledované období od roku 2011.

4 Porodnost a plodnost

Úroveň plodnosti po roce 2011 ve všech krajích rostla a je tak aktuálně vyšší než na konci první dekády 21. století. V roce 2019 dosahovala v jednotlivých krajích 1,5 až 1,8 dítěte na jednu ženu. Počty živě narozených ale díky změnám ve věkovém složení žen v reprodukčním věku začínají ve většině krajů klesat. Kraje se výrazně diferencují v zastoupení dětí narozených mimo manželství. Specifická zůstává struktura narozených i plodnosti zejména v Hlavním městě Praze.

V průběhu roku 2019 se živě narodilo 112,2 tisíce dětí, obyvatel Česka. Po čtyřletém období růstu v letech 2014–2017 se v roce 2018 i 2019 celkový počet živě narozených meziročně snižoval, v roce 2019 o 2 %. Úbytek narozených dětí zaznamenala v roce 2019 i většina krajů, celkem deset ze čtrnácti. Nejvýraznější (5%) bylo snížení počtu živě narozených v Olomouckém a Zlínském kraji, v absolutním vyjádření představovalo v každém kraji úbytek přibližně 300 novorozenců. Obdobně (o tři sta) se snížil počet narozených i v kraji Moravskoslezském, v relativním vyjádření zde ale šlo o změnu mírnější (-3 %). Největší úbytek narozených z pohledu jejich absolutního počtu zaznamenala Praha (o 527, relativně -3 %).

Pouze ve čtyřech krajích počet narozených v roce 2019 meziročně vzrostl. Stalo se tak v kraji Karlovarském, Pardubickém (v obou o 3 %) a mírněji v Kraji Vysočina a Středočeském. V případě Pardubického kraje a Kraje Vysočina představuje generace narozených 2019 vůbec nesilnější kohortu od počátku druhého desetiletí 21. století. Ve většině krajů však nejvyšší počet živě narozených v rámci období 2011–2019 přísluší předcházejícím rokům 2017 či 2018, v Libereckém kraji roku 2016. Pouze v kraji Karlovarském a Ústeckém bylo nejvíce živě narozených již na počátku desetiletí, roku 2011. Porovnáme-li počet narozených v delším časovém horizontu v období od roku 2005, kdy jsou kraje územně srovnatelné, pak s výjimkou Prahy, Středočeského a Jihomoravského kraje však nastal ve všech krajích vrchol porodnosti v období let 2008–2009.

Tab. 4.1 Narození, 2011–2019

Kraj	Živě narození							Mrtvé nar. (2019)		sima* 2011–19
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	abs.	na tis. nar.	
Hl. město Praha	13 968	13 867	14 759	14 929	15 324	15 460	14 933	44	2,9	105,5
Středočeský	14 531	14 218	14 602	14 748	15 323	14 776	14 836	55	3,7	105,0
Jihočeský	6 379	6 374	6 600	6 747	6 880	6 748	6 665	21	3,1	105,6
Plzeňský	5 566	5 510	5 861	5 940	6 066	6 082	6 027	18	3,0	104,9
Karlovarský	3 014	2 826	2 731	2 815	2 753	2 755	2 827	13	4,6	104,1
Ústecký	8 645	8 060	8 313	8 263	8 442	8 099	8 094	40	4,9	104,5
Liberecký	4 654	4 535	4 683	4 960	4 753	4 725	4 659	16	3,4	105,6
Královéhradecký	5 437	5 451	5 582	5 616	5 702	5 677	5 504	16	2,9	104,8
Pardubický	5 312	5 077	5 302	5 533	5 372	5 526	5 672	31	5,4	105,5
Vysočina	5 075	4 920	5 349	5 307	5 440	5 430	5 497	14	2,5	104,6
Jihomoravský	12 404	12 403	12 771	13 193	13 509	13 594	13 328	52	3,9	104,8
Olomoucký	6 311	6 322	6 498	6 697	6 679	6 699	6 359	22	3,4	105,2
Zlínský	5 570	5 585	5 847	5 863	6 084	6 078	5 774	15	2,6	105,3
Moravskoslezský	11 807	11 603	11 866	12 052	12 078	12 387	12 056	45	3,7	106,2
ČR	108 673	106 751	110 764	112 663	114 405	114 036	112 231	402	3,6	105,2

* Sekundární index maskulinity (sima) udává počet chlapců na sto dívek u živě narozených.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Nejvíce dětí, 14,9 tisíce živě narozených, mělo v roce 2019 v době narození bydliště na území Hlavního města Prahy, 14,8 tisíce pak bylo narozených do Středočeského kraje. Praha je krajem s nejvyšším počtem živě narozených dětí pravidelně od roku 2014, zatímco v předcházejících letech (2006–2013) připadalo prvenství právě na Středočeský kraj. Počty narozených v obou krajích jsou si však vzájemně blízké. Nejméně narozených připadá tradičně na Karlovarský kraj (2,8 tisíce v roce 2019), který má z krajů i celkově nejmenší populaci.

Ve všech krajích převažovali mezi živě narozenými chlapci nad dívkami. Tzv. sekundární index maskulinity určující počet živě narozených chlapců na sto živě narozených dívek se v úhrnu za celé období 2011–2019 pohyboval v jednotlivých krajích v rozmezí 104 až 106 (tab. 4.1), což odpovídá hodnotám obvyklým ve vyspělých zemích.

Mrtvě narozených dětí bylo v průběhu roku 2019 celkem 402, mrtvorozenost (počet mrtvě narozených dětí na tisíc narozených) tak dosáhla 3,6 ‰. Jde o hodnotu mírně nadprůměrnou v porovnání se sedmiletým průměrem²¹ (3,5 ‰). V jednotlivých krajích (tab. 4.1) se úroveň mrtvorozenosti v roce 2019 pohybovala v rozmezí 2,5 (Kraj Vysočina) až 5,4 (Pardubický kraj) ‰. V dlouhodobém pohledu se ke krajům s nejvyšší úrovní mrtvorozenosti řadí kraj Ústecký (4,5 ‰ v období 2013–2019), Karlovarský a Liberecký (oba 4,0 ‰).

Struktura živě narozených podle pořadí se v dlouhodobém (a celorepublikovém) pohledu významně nemění: téměř polovina narozených²² (48 % v roce 2019) bývá prvorozených, více jak jedna třetina (38 %) druhorozených a zhruba jednu šestinu (15 %) představují živě narozené děti ženě ve třetím či vyšším pořadí²³. Fakt, že nejvíce je dětí narozených v prvním pořadí ženě, platí také ve všech krajích, nicméně některé kraje se specifikují oproti průměru jiným rozložením vah jednotlivých pořadí. V Hlavním městě Praze se struktura narozených podle pořadí dlouhodobě vyznačuje vyšším podílem (+5 p. b. v průměru za období 2011–2019) prvorozených dětí a naopak nižším podílem (v průměru -4 p. b.) dětí narozených ve třetím či vyšším pořadí (hodnoty za rok 2019 v tabulce 4.2). Na západě Čech, v kraji Ústeckém a Karlovarském, je oproti tomu nad průměrem ČR (o 3–4 p. b.) zastoupení dětí narozených ve třetím a vyšším pořadí, na úkor nižší váhy dětí druhorozených (o 2–3 p. b.) a prvorozených (o 1–2 p. b.). Mírně vyšší zastoupení (o necelé 2 p. b.) dětí narozených ve třetím a vyšším pořadí mají tradičně také rodičky v Moravskoslezském kraji a v Kraji Vysočina.

Tab. 4.2 Živě narození podle pořadí, 2011 a 2019

Kraj	Živě narození 2019 podle pořadí				Podíl pořadí (%) roku 2011			Podíl pořadí (%) roku 2019		
	1.	2.	3.	4.+	1.	2.	3.+	1.	2.	3.+
Hl. město Praha	7 827	5 550	1 262	294	52,9	38,4	8,7	52,4	37,2	10,4
Středočeský	6 975	5 761	1 583	517	46,0	40,8	13,2	47,0	38,8	14,2
Jihočeský	3 149	2 541	708	267	46,0	38,7	15,3	47,2	38,1	14,6
Plzeňský	2 812	2 399	585	231	47,0	39,6	13,3	46,7	39,8	13,5
Karlovarský	1 332	994	334	167	47,2	36,8	16,0	47,1	35,2	17,7
Ústecký	3 755	2 791	946	602	45,3	37,1	17,6	46,4	34,5	19,1
Liberecký	2 232	1 696	497	234	46,2	37,3	16,5	47,9	36,4	15,7
Královéhradecký	2 635	2 035	591	243	44,7	39,8	15,4	47,9	37,0	15,2
Pardubický	2 663	2 171	618	220	45,6	38,7	15,7	46,9	38,3	14,8
Vysočina	2 546	2 071	651	229	43,7	39,7	16,6	46,3	37,7	16,0
Jihomoravský	6 334	5 153	1 419	422	47,1	39,3	13,5	47,5	38,7	13,8
Olomoucký	2 995	2 381	707	276	46,6	39,1	14,3	47,1	37,4	15,5
Zlínský	2 737	2 178	626	233	45,5	39,6	14,9	47,4	37,7	14,9
Moravskoslezský	5 655	4 452	1 290	659	46,4	36,8	16,7	46,9	36,9	16,2
ČR	53 647	42 173	11 817	4 594	46,9	38,8	14,3	47,8	37,6	14,6

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

To se odráží ve variabilitě podílů jednotlivých pořadí narození mezi kraji. Nejméně se na krajské úrovni diferencuje zastoupení druhorozených dětí na celkovém počtu živě narozených, kdy rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou podílu byl v období let 2011–2019 pravidelně na úrovni 4–5 p. b. U prvního pořadí bývá

²¹ Průměr za období let 2013–2019. Do průměru nezahrnuty roky 2011 a 2012 z důvodu změny definice mrtvě narozeného dítěte k 1. 4. 2012.

²² V textu dále vždy pod pojmem „narození“ myšleno živě narození.

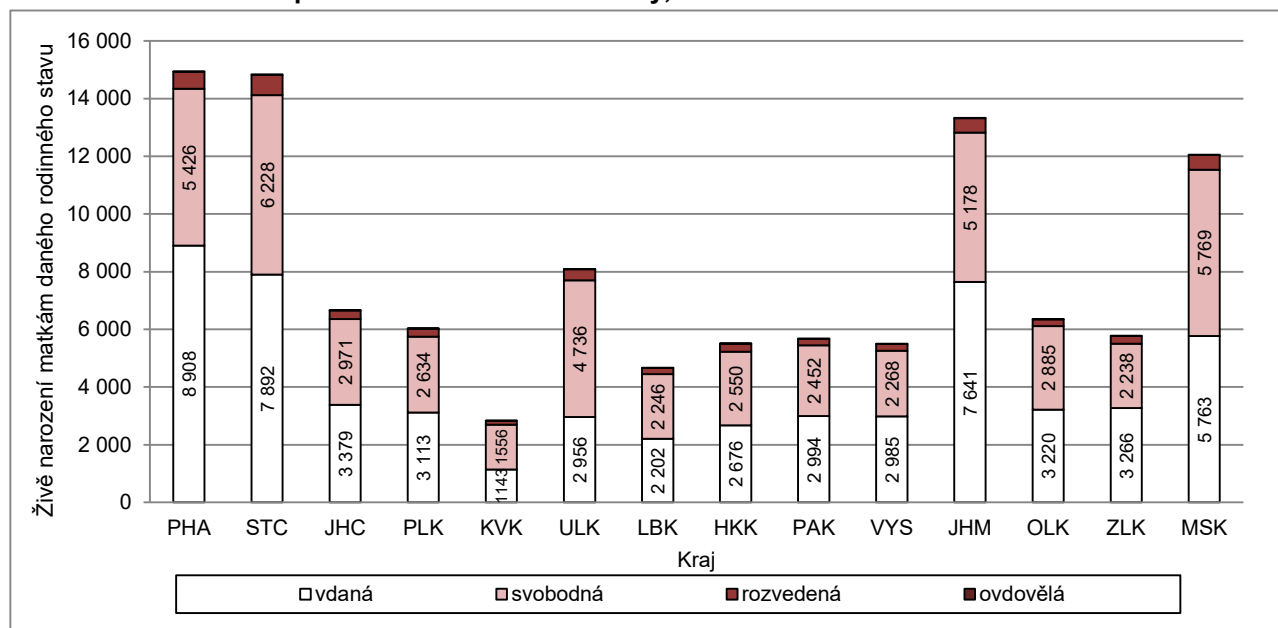
²³ Od roku 2014 se sleduje pořadí narozeného dítěte pouze u živě narozených a ze živě narozených dětí ženě, předtím pořadí reflektovalo všechny děti bez ohledu na jejich vitalitu při narození.

rozpětí podílů v jednotlivých krajích vyšší, v roce 2011 se zastoupení prvorozených se napříč kraji lišilo o 9 p. b., v roce 2019 o 6 p. b. Podíl narozených ve vyšších pořadích (3. a další) se diferencuje nejvýrazněji²⁴, běžně o 8–9 p. b.

Podíváme-li se na strukturu žen-matek novorozených dětí podle jejich rodinného stavu v době porodu, je zřejmé (obr. 4.1), že pouze malou skupinu představovaly rozvedené či případně ovdovělé ženy (ve všech krajích šlo o 4–5 % z úhrnu). Většinou skupinu tvořily ženy vdané a svobodné. Ve většině krajů přitom podle posledních ročních dat v rámci této majoritní části rodiček převládaly ženy vdané nad svobodnými. Jinak tomu v roce 2019 bylo pouze ve čtyřech krajích, když v kraji Karlovarském, Ústeckém, Libereckém a Moravskoslezském bylo mezi rodičkami více žen rodinného stavu svobodná než těch vdaných.

Obr. 4.1 Živě narození podle rodinného stavu matky, 2019

Převaha vdaných rodiček nad nevdanými se v ČR dlouhodobě, již od konce 80. let 20. století, zmírňovala, a to až do roku 2017. Zatímco v roce 2011 byl poměr vdaných a nevdaných žen u porodu 58:42, v roce 2017 činil 51:49, obě skupiny rodiček tedy byly na celorepublikové úrovni početně téměř vyrovnané. Teprve v posledních dvou letech zastoupení vdaných žen u porodu již neklesalo, naopak se nepatrně zvyšovalo, v roce 2019 dosáhlo 52 % (v úhrnu za ČR). V souladu s tímto vývojem došlo v roce 2018 také k přerušení mnohaletého trendu rostoucího podílu dětí narozených mimo manželství.

Obdobně se situace v čase vyvíjela i v jednotlivých krajích (tab. 4.3). Podíl dětí narozených mimo manželství měl ve všech krajích do roku 2017 obecně rostoucí trend, v letech 2018 a 2019 naopak převážně mírně klesal. Další meziroční růst byl v roce 2018 zaznamenán pouze u čtyř krajů, v roce 2019 pak u pěti²⁵, přičemž šlo o jiné kraje než ty, ve kterých rostlo zastoupení dětí narozených mimo manželství v roce 2018. Celkově tak lze trend podílu dětí narozených mimo manželství v posledních třech až čtyřech letech označit za kolísavý. Porovnáme-li podíl dětí narozených mimo manželství v roce 2011 a 2019, došlo k největšímu nárůstu v kraji Zlínském (o 11 p. b.) a v Kraji Vysočina (o 10 p. b.), tedy v krajích, které v roce 2011 vykazovaly nejnižší hodnoty, k nejmenšímu růstu pak v kraji Karlovarském (o 1 p. b.) a v Praze (o 4 p. b.).

²⁴ Pouze v roce 2011 bylo rozpětí podílů připadajících na dané pořadí narozených v rámci krajů vyšší u prvorozených než u dětí třetího a vyšších pořadí.

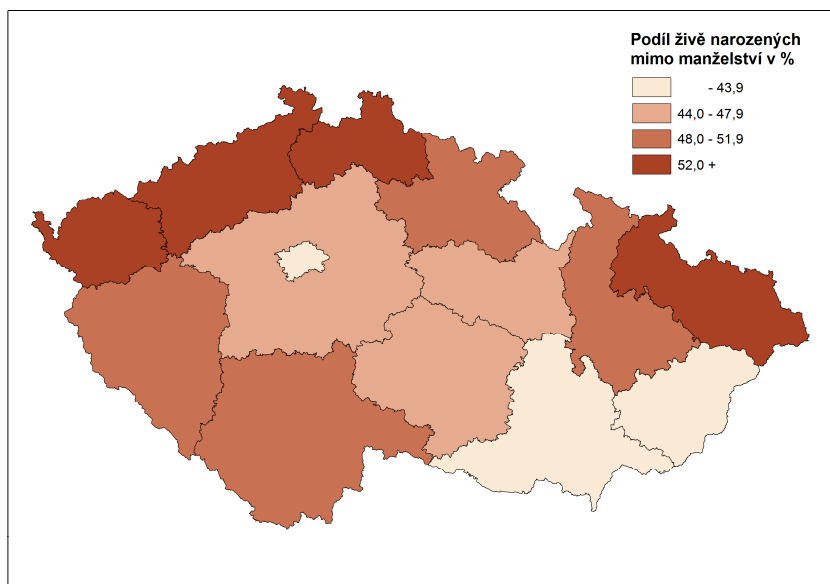
²⁵ V roce 2019 meziročně vzrostl podíl dětí narozených mimo manželství v Kraji Vysočina (růst podílu o 2,3 p. b., nejvýraznější), v Královéhradeckém, Zlínském, Moravskoslezském a Ústeckém (růst o 0,1 p. b., nejmenší navýšení).

Tab. 4.3 Živě narození podle rodinného stavu matky a podíl (%) živě narozených mimo manželství, 2011–2019

Kraj	Rod. stav matky živě naroz. (2019)		Podíl (%) živě narozených mimo manželství							v tom podle pořadí (2019)		
	vdaná	nevdaná	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	1.	2.	3. +
Hl. město Praha	8 908	6 025	36,6	38,7	41,2	41,0	41,3	40,7	40,3	47,6	33,0	30,3
Středočeský	7 892	6 944	38,0	42,2	45,7	46,0	47,8	47,0	46,8	56,6	38,1	38,1
Jihočeský	3 379	3 286	42,5	45,7	48,3	49,5	50,6	50,3	49,3	59,2	40,3	40,6
Plzeňský	3 113	2 914	43,8	46,4	49,4	50,5	50,8	51,6	48,3	58,8	38,3	41,9
Karlovarský	1 143	1 684	58,3	60,7	62,6	64,4	60,1	61,7	59,6	68,9	48,8	56,1
Ústecký	2 956	5 138	56,1	59,3	62,3	64,2	64,5	63,4	63,5	70,9	53,8	62,9
Liberecký	2 202	2 457	47,4	49,8	53,7	54,2	55,4	54,2	52,7	62,1	43,3	46,2
Královéhradecký	2 676	2 828	42,4	47,1	49,7	50,7	50,4	49,8	51,4	61,3	41,1	45,2
Pardubický	2 994	2 678	39,8	44,3	47,2	47,9	48,8	48,9	47,2	57,5	38,6	36,9
Vysočina	2 985	2 512	35,7	38,9	42,2	43,8	44,4	43,4	45,7	56,1	37,2	35,6
Jihomoravský	7 641	5 687	36,7	39,6	43,1	43,0	43,6	43,8	42,7	51,9	34,7	33,1
Olomoucký	3 220	3 139	43,0	45,7	48,2	50,3	50,2	49,8	49,4	59,4	40,7	39,9
Zlínský	3 266	2 508	32,8	37,4	40,6	41,8	43,0	42,3	43,4	55,2	33,1	32,0
Moravskoslezský	5 763	6 293	46,5	49,8	52,2	52,8	52,7	51,9	52,2	60,9	42,9	48,2
ČR	58 138	54 093	41,8	45,0	47,8	48,6	49,0	48,5	48,2	57,3	39,2	41,5

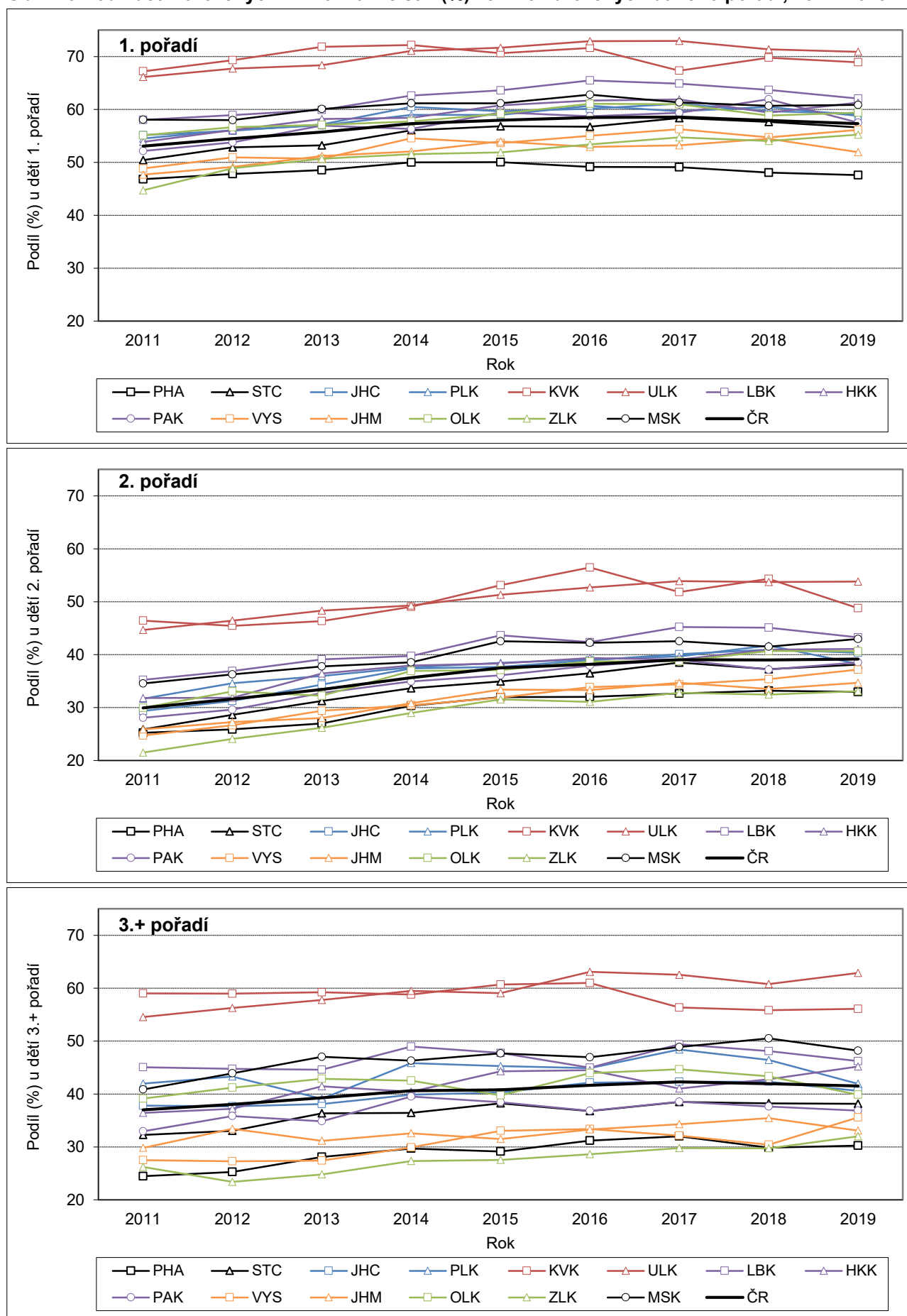
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Regionálně rozdílná však byla a stále je konkrétní úroveň podílu dětí narozených nevdaným ženám, přičemž diference krajů je z tohoto pohledu tradičně velká. Rozdíl mezi minimem a maximem od roku 2012 každoročně činil 22–23 p. b., v předcházejících letech byl ještě o pár procentních bodů větší. V roce 2019 se podíl dětí narozených mimo manželství v jednotlivých krajích pohyboval mezi 40,3 až 63,5 %. Nejvyšší váhu měly děti narozené mimo manželství, stejně jako v předcházejících letech, v západních Čechách – v Ústeckém kraji atakovala 64 %, v Karlovarském kraji 60 %. Naopak nejnižší zůstal podíl dětí narozených nevdaným ženám v Praze, pouze 40 %, v Jihomoravském a Zlínském kraji (43 %).

Obr. 4.2 Podíl živě narozených mimo manželství (%), 2019

Variabilita podílu dětí narozených mimo manželství na úrovni krajů byla vysoká i v jednotlivých dílčích pořadích. Nejvyšší byla v případě 3. a vyššího pořadí, kdy rozpětí mezi krajem s nejnižším a nejvyšším podílem činilo v roce 2019 téměř 33 p. b. V případě dětí prvorozených a druhozených byl rozdíl obdobný jako u zastoupení dětí narozených mimo manželství bez ohledu na pořadí (rozpětí 23, resp. 21 p. b.).

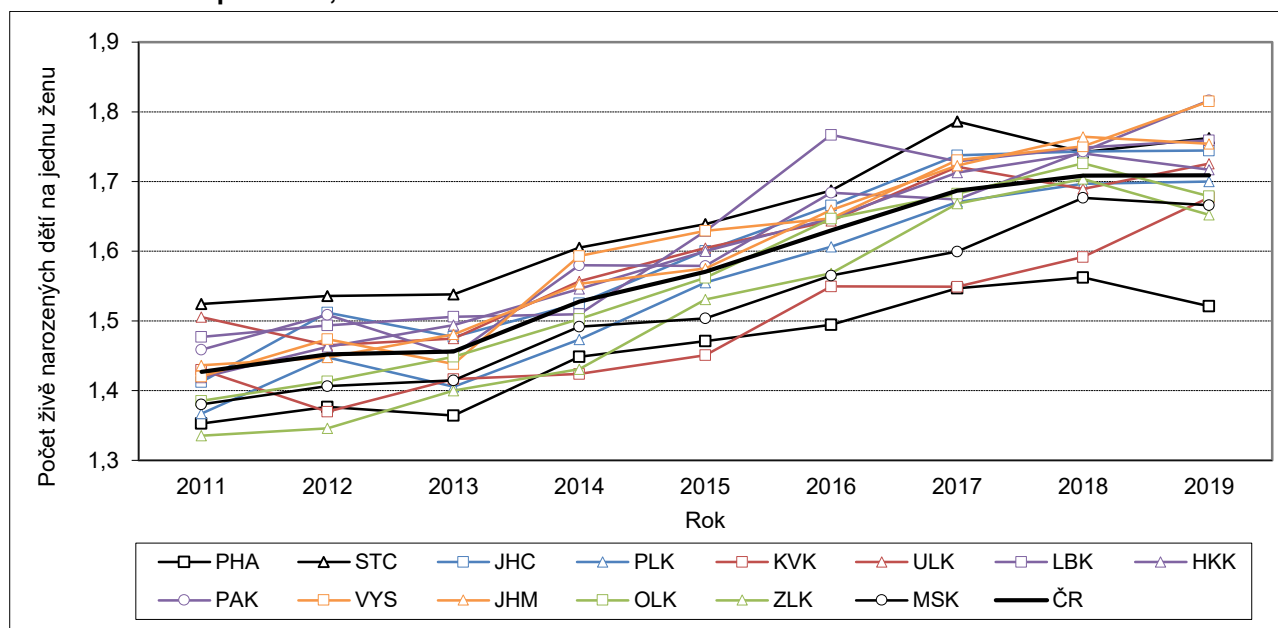
Obr. 4.3 Podíl dětí narozených mimo manželství (%) ze živě narozených daného pořadí, 2011–2019

Ve všech krajích bývá zastoupení nemanželsky narozených dětí nejvyšší v případě prvních dětí. Podíl prvorozených dětí narozených mimo manželství v roce 2019 nabýval hodnot od 47,6 % v Praze až po 70,9 % v Ústeckém kraji. Praha zůstala jediným krajem, kde mezi rodičkami prvorozených dětí ještě převažovaly vdané ženy nad nevdanými (podíl nemanželských dětí v 1. pořadí byl stále nižší než 50 procent), z ostatních krajů byl Praze nejbližší s 51,9% podílem prvorozených dětí narozených mimo manželství Jihomoravský kraj (obr. 4.3). Také ve skupině matek druhorozených dětí a dětí třetího či vyššího pořadí narozených v roce 2019 připadl nejnižší podíl dětí narozených mimo manželství v mezikrajském srovnání (tab. 4.3) na Prahu (33,0 %, resp. 30,3 %). Za ní pak následoval kraj Zlínský (33,1 % u druhorozených, 32,0 % u dětí vyššího pořadí). Na druhém konci statistiku podílů dětí narozených nevdaným ženám vyšších pořadí (2. a 3.+) ukončovaly hodnoty pro Ústecký kraj (53,8, resp. 62,9 %).

Úroveň plodnosti v České republice po roce 2011 znovu²⁶ rostla a to poměrně výrazným tempem. V roce 2014 ukazatel úhrnné plodnosti (počet dětí, který by připadl na jednu ženu při zachování stávajících věkově specifických měr plodnosti) poprvé po dvaceti letech překonal úroveň 1,5 a do roku 2018 vystoupal na hodnotu 1,71, která byla naposledy zaznamenána v roce 1992. Na úrovni 1,71 dítěte na jednu ženu zůstal i v roce 2019. Podobně se v čase vyvíjela úroveň plodnosti v jednotlivých krajích. Tempo meziročních změn však bylo různorodé (srovnáme-li kraje mezi sebou i jeden kraj v průběhu času), v některých krajích docházelo i k přechodnému poklesu plodnosti. Ve všech 14 krajích hodnota úhrnné plodnosti rostla pouze v letech 2014 až 2016, v následujících dvou letech pak v 11, resp. 12 krajích. V roce 2019 došlo k meziročnímu navýšení úhrnné plodnosti jen v 8 krajích, když naopak meziroční pokles zaznamenaly kraje Olomoucký a Zlínský (oba -0,05), Hlavní město Praha (-0,04), kraj Královéhradecký (-0,02), Jihomoravský a Moravskoslezský (oba -0,01).

Obr. 4.4 Úhrnná plodnost, 2011–2019

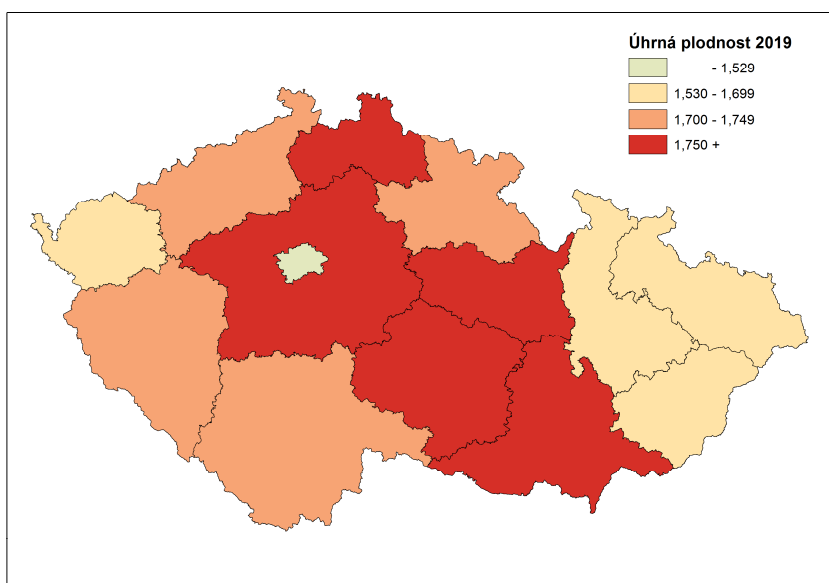
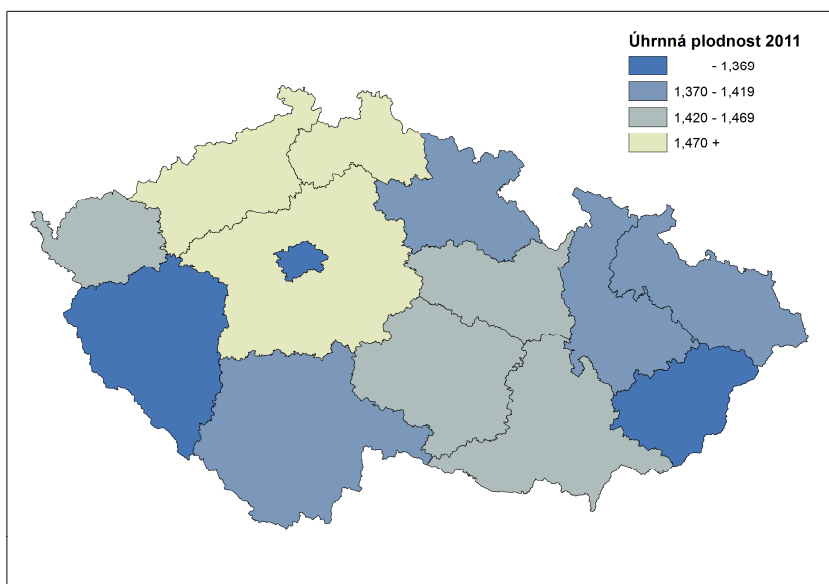
V roce 2019 se úhrnná plodnost na úrovni krajů pohybovala v rozmezí 1,52–1,82 dítěte na jednu ženu (tab. 4.4). Vůbec nejvyšší byla v Pardubickém kraji (1,82), kde meziročně výrazně vzrostla jak v roce 2019, tak o rok dříve. Hranici 1,8 dítěte na jednu ženu prolomil v roce 2019 i Kraj Vysočina (1,81). Nad průměrem setrvala stejně jako v předchozích letech plodnost ve Středočeském, Libereckém (oba 1,76) a Jihomoravském kraji, dále v Jihočeském, Ústeckém a Královéhradeckém. V šesti krajích byla v roce 2019

²⁶ Po prudkém propadu plodnosti v 90. letech 20. století úhrnná plodnost od roku 2000 rostla, mezi lety 1999 a 2008 se zvýšila z 1,13 na 1,50 dítěte na jednu ženu. Přerušení pozitivního trendu vývoje plodnosti přišlo v době ekonomické krize: v letech 2009 a 2010 úhrnná plodnost stagnovala na 1,49, roku 2011 se snížila na 1,43 dítěte na jednu ženu.

plodnost naopak pod republikovým průměrem 1,71. Výrazně nejnižší byla u žen s bydlištěm v Hlavním městě Praze, která dosáhla pouze úrovně 1,52 dítěte na jednu ženu, když se po pětiletém období růstu meziročně snížila (o 0,04). Karlovarský kraj, který po většinu předchozích let z období 2011–2018 zaznamenával druhou nejnižší hodnotu plodnosti, v roce 2019 díky přírůstku o 0,09 dítěte obsadil 11. příčku a s plodností 1,68 dítěte na jednu ženu od většinové skupiny krajů výrazně nezaostával. Druhá nejnižší plodnost v roce 2019 příslušela kraji Zlínskému (1,65), třetí nejnižší kraji Moravskoslezskému (1,67).

Porovnáme-li úhrnnou plodnost z roku 2019 s její výší v roce 2011, pak v průběhu necelého desetiletí vzrostla na úrovni ČR o 0,28 dítěte na jednu ženu. Na úrovni krajů bylo navýšení úhrnné plodnosti mezi lety 2011 a 2019 nejmenší v Praze (+0,17) a dále v Ústeckém (+0,22), Středočeském (+0,24) a Karlovarském (+0,25) kraji, naopak největší v Kraji Vysočina (+0,39) a v Pardubickém (+0,36) kraji. Mírně se přitom proměnilo územní rozložení plodnosti v ČR. Nejvíce se změnilo pořadí v žebříčku krajů podle výše úhrnné plodnosti u kraje Ústeckého a Karlovarského, které sestoupily o 5 příček: Ústecký kraj se z pozice kraje s nadprůměrnou plodností přiblížil k průměru (v roce 2018 zde byla plodnost dokonce podprůměrná), Karlovarský kraj se přesunul ze skupiny krajů s průměrnou plodností ke krajům s plodností podprůměrnou (v některých letech vůbec nejnižší). Opačným směrem, také o 5 příček, se změnila pozice Kraje Vysočina, který se stal během let z kraje s průměrnou plodností krajem s plodností nadprůměrnou.

Obr. 4.5 Úhrnná plodnost, 2011 a 2019

Pokud sledujeme úroveň plodnosti podle pořadí narozeného dítěte, není regionální rozložení pro všechna pořadí jednotné (obr. 4.6). Z hodnot úhrnné plodnosti v jednotlivých pořadích je zřejmé, že například celková nízká plodnost žen s bydlištěm v Hlavním městě Praze je odrazem jejich nízké plodnosti ve druhém a zvláště ve třetím a vyšším pořadí, neboť z pohledu prvního pořadí patřila Praha ve většině let (kromě 2017 a 2019) mezi kraje s nadprůměrnou plodností (počtem prvorozených na jednu ženu). V Karlovarském a Moravskoslezském kraji zase aktuálně nízká celková úroveň plodnosti souvisí s nízkou plodností prvního a druhého pořadí, při nadprůměrné plodnosti ve třetím či vyšším pořadí.

Tab. 4.4 Úhrnná plodnost podle pořadí, 2011–2019

Kraj	Celkem							1. pořadí			2. pořadí			3.+ pořadí		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019	2011	2015	2019	2011	2015	2019
Hl. město Praha	1,35	1,36	1,47	1,49	1,55	1,56	1,52	0,74	0,81	0,84	0,50	0,51	0,54	0,11	0,15	0,14
Středočeský	1,52	1,53	1,63	1,69	1,79	1,74	1,76	0,75	0,82	0,88	0,59	0,61	0,66	0,18	0,21	0,22
Jihočeský	1,41	1,48	1,60	1,67	1,74	1,74	1,74	0,68	0,78	0,86	0,53	0,61	0,65	0,20	0,21	0,24
Plzeňský	1,37	1,41	1,55	1,61	1,67	1,70	1,70	0,67	0,80	0,83	0,52	0,57	0,65	0,17	0,19	0,21
Karlovarský	1,43	1,42	1,45	1,55	1,55	1,59	1,68	0,70	0,71	0,82	0,51	0,52	0,57	0,22	0,22	0,28
Ústecký	1,51	1,47	1,60	1,64	1,72	1,69	1,73	0,71	0,78	0,83	0,54	0,54	0,58	0,25	0,28	0,31
Liberecký	1,48	1,51	1,63	1,77	1,73	1,75	1,76	0,71	0,80	0,88	0,53	0,59	0,63	0,23	0,24	0,26
Královéhradecký	1,42	1,49	1,60	1,65	1,71	1,74	1,72	0,66	0,78	0,85	0,55	0,59	0,62	0,21	0,23	0,24
Pardubický	1,46	1,45	1,58	1,68	1,67	1,74	1,82	0,69	0,75	0,88	0,55	0,59	0,68	0,21	0,24	0,25
Vysočina	1,42	1,44	1,63	1,65	1,73	1,75	1,81	0,64	0,78	0,86	0,56	0,61	0,68	0,22	0,24	0,28
Jihomoravský	1,44	1,48	1,58	1,66	1,72	1,76	1,75	0,71	0,80	0,87	0,55	0,58	0,66	0,18	0,20	0,22
Olomoucký	1,39	1,45	1,56	1,65	1,68	1,73	1,68	0,67	0,79	0,82	0,53	0,57	0,62	0,19	0,21	0,24
Zlínský	1,34	1,40	1,53	1,57	1,67	1,70	1,65	0,63	0,75	0,81	0,52	0,57	0,61	0,19	0,22	0,23
Moravskoslezský	1,38	1,41	1,50	1,57	1,60	1,68	1,67	0,66	0,73	0,80	0,50	0,54	0,60	0,22	0,23	0,26
ČR	1,43	1,46	1,57	1,63	1,69	1,71	1,71	0,70	0,79	0,85	0,54	0,57	0,62	0,19	0,21	0,23

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Specifika lze najít i na druhém konci žebříčku. Středočeský kraj s celkově vysokou plodností zaujímá obdobnou pozici z pohledu plodnosti prvního a druhého pořadí, ovšem u plodnosti třetího či vyššího pořadí se nachází na spodních příčkách žebříčku. Naopak v Ústeckém kraji vyšší plodnost podporuje tradičně vysoká plodnost třetího a vyšších pořadí, zatímco plodnost prvního a druhého pořadí je zde v této dekádě podprůměrná. Mezi kraje, které měly v roce 2019 poměrně homogenní pozici z pohledu výše úhrnné plodnosti podle pořadí, lze zařadit kraje Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Olomoucký a Zlínský.

Tab. 4.5 Pořadí krajů podle úhrnné plodnosti, celkem a v jednotlivých pořadích plodnosti, 2011–2019

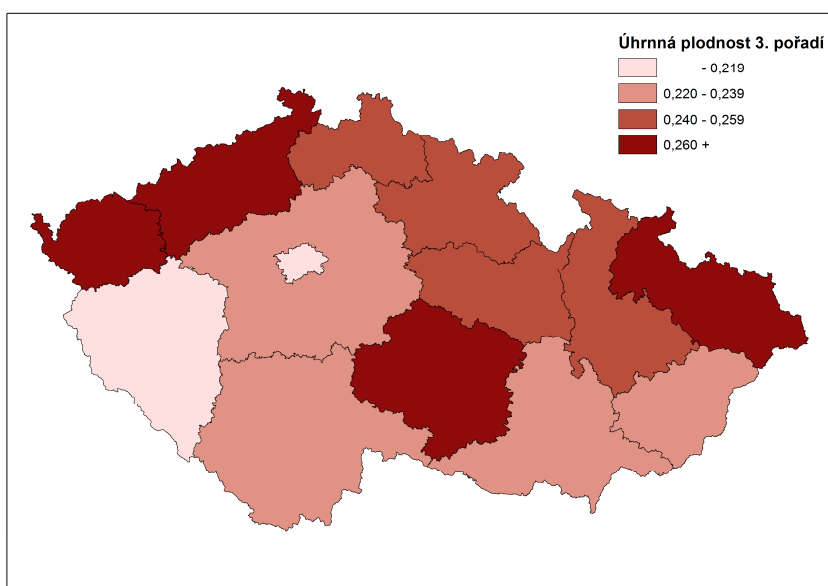
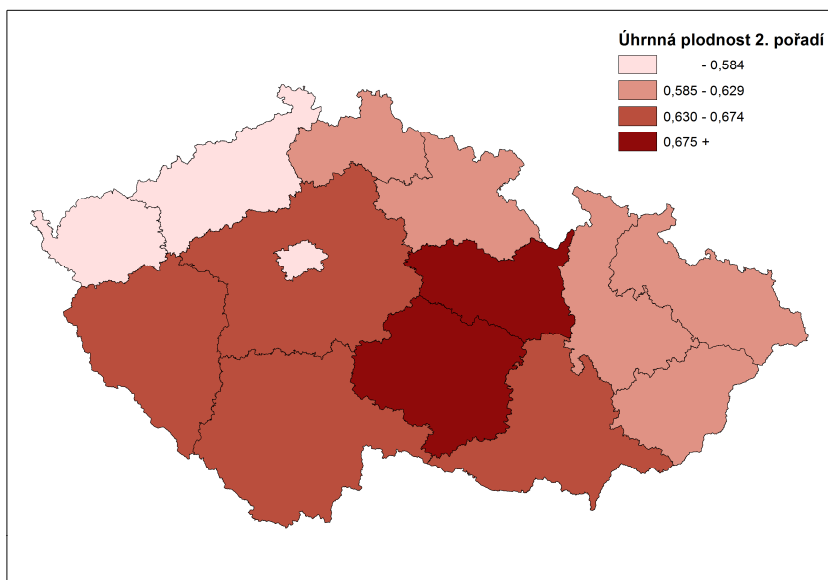
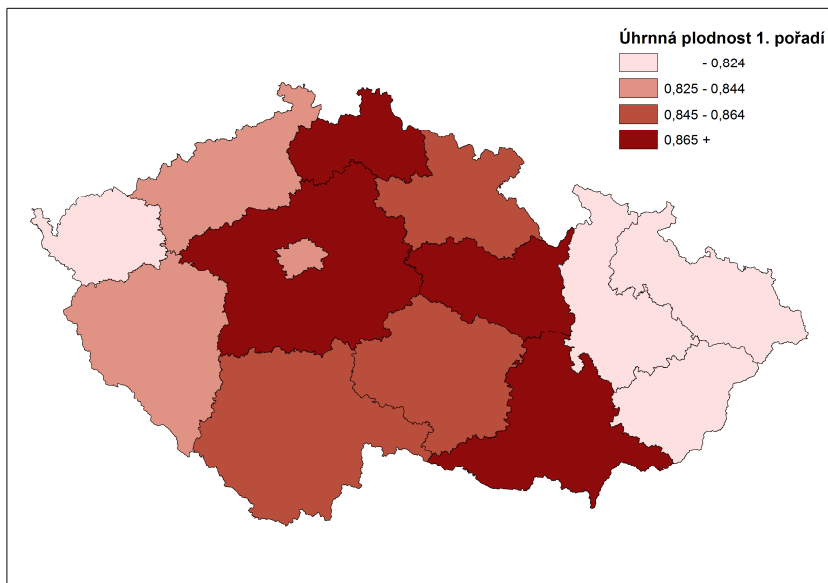
Pořadí	2011				2015				2019			
	celkem	1. poř.	2. poř.	3.+ poř.	celkem	1. poř.	2. poř.	3.+ poř.	celkem	1. poř.	2. poř.	3.+ poř.
1.	STC	STC	STC	ULK	STC	STC	JHC	ULK	PAK	PAK	PAK	ULK
2.	ULK	PHA	VYS	LBK	VYS	PHA	VYS	VYS	VYS	STC	VYS	KVK
3.	LBK	LBK	PAK	VYS	LBK	LBK	STC	LBK	STC	LBK	STC	VYS
4.	PAK	ULK	HKK	MSK	ULK	PLK	HKK	PAK	LBK	JHM	JHM	MSK
5.	JHM	JHM	JHM	KVK	JHC	JHM	LBK	MSK	JHM	VYS	PLK	LBK
6.	KVK	KVK	ULK	PAK	HKK	OLK	PAK	HKK	JHC	JHC	JHC	PAK
7.	VYS	PAK	LBK	HKK	PAK	ULK	JHM	KVK	ULK	HKK	LBK	HKK
8.	HKK	JHC	JHC	JHC	JHM	JHC	PLK	ZLK	HKK	PHA	HKK	OLK
9.	JHC	PLK	OLK	OLK	OLK	HKK	OLK	JHC	PLK	PLK	OLK	JHC
10.	OLK	OLK	PLK	ZLK	PLK	VYS	ZLK	STC	OLK	ULK	ZLK	ZLK
11.	MSK	HKK	ZLK	STC	ZLK	PAK	ULK	OLK	KVK	KVK	MSK	JHM
12.	PLK	MSK	KVK	JHM	MSK	ZLK	MSK	JHM	MSK	OLK	ULK	STC
13.	PHA	VYS	MSK	PLK	PHA	MSK	KVK	PLK	ZLK	ZLK	KVK	PLK
14.	ZLK	ZLK	PHA	PHA	KVK	KVK	PHA	PHA	PHA	MSK	PHA	PHA

Pozn.: Pořadí od nejvyšší plodnosti po nejnižší. Přerušovanou čarou odděleny nadprůměrné a podprůměrné hodnoty plodnosti.

Obr. 4.6 Úhrnná plodnost podle pořadí, 2019

V roce 2019 dosahovala úhrnná plodnost prvního pořadí na 0,80 (Moravskoslezský kraj) až 0,88 (Pardubický kraj) dítěte na jednu ženu, úhrnná plodnost druhého pořadí na 0,54 (Praha) až 0,68 (Pardubický kraj) dítěte na jednu ženu a úhrnná plodnost třetího a vyšších pořadí na 0,14 (Praha) až 0,31 (Ústecký kraj) dítěte na jednu ženu. Zásadou Ústeckého kraje a Prahy tak byla variabilita plodnosti na úrovni krajů nejvyšší u plodnosti třetího a vyšších pořadí. Vývoj úhrnné plodnosti podle pořadí měl v průběhu let 2011–2019 v krajích celkově obdobné tendence: klesající trend či stagnaci vystřídal většinou po roce 2012 období růstu, v posledních dvou, třech letech úroveň plodnost stagnuje či kolísá.

Hodnota úhrnné plodnosti je součtem jednotlivých věkově specifických měr plodnosti²⁷. Profil těchto měr podle věku (obr. 4.7) je v některých krajích téměř totožný s průměrným, celorepublikovým (například v Jihočeském či Olomouckém kraji), v jiných ale má svá specifika, která ovlivňují celkovou výši plodnosti daného kraje. V případě Středočeského a Jihomoravského kraje jde o vyšší plodnost žen ve věkových skupinách nejčastější reprodukce (30–34 a 25–29 let), která vede k celkově nadprůměrné úrovni plodnosti v těchto krajích, a to i přesto, že plodnost žen v mladších věkových skupinách je zde podprůměrná. V Libereckém kraji podporují vyšší plodnosti oproti tomu spíše mladší věkové skupiny žen (20–24 a 25–29). Vysoce nadprůměrná plodnost žen v nejmladších skupinách 15–19 a 20–24 let je typická pro Karlovarský a Ústecký kraj, na druhou stranu zde vrchol plodnosti (připadající dosud na věkovou skupinu 25–29) dosahuje nižších hodnot než v jiných krajích, a i u starších žen je zde plodnost podprůměrná. Ve Zlínském kraji je nízká plodnost dána zejména nízkou plodností mladších žen, oproti tomu v Moravskoslezském kraji je podprůměrná plodnost žen nad 30 let věku.

Tab. 4.6 Míry plodnosti v pětiletých věkových skupinách, 2011 a 2019

Kraj	2011							2019						
	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
Hl. město Praha	6,4	26,0	72,1	108,1	51,6	9,7	0,5	4,6	27,6	82,1	111,9	65,1	14,2	1,6
Středočeský	9,8	43,2	101,5	105,1	39,8	6,8	0,2	8,1	47,1	114,8	115,4	55,0	10,8	0,9
Jihočeský	9,7	42,0	94,1	97,3	34,4	5,4	0,2	10,2	51,8	112,6	114,8	49,6	9,0	0,7
Plzeňský	13,5	43,3	91,8	86,1	34,3	5,4	0,2	9,8	54,7	111,3	107,8	48,5	7,9	0,6
Karlovarský	22,0	60,5	85,9	80,3	33,6	4,9	0,0	18,2	74,7	98,3	91,2	45,6	7,0	0,4
Ústecký	23,3	64,4	94,9	81,6	32,5	5,3	0,2	21,8	74,6	105,3	91,8	43,6	6,6	0,6
Liberecký	12,7	50,4	95,4	92,3	38,0	7,3	0,4	13,2	57,3	109,1	110,9	50,1	10,5	0,7
Královéhradecký	8,5	40,4	95,9	97,2	35,7	5,7	0,3	9,8	46,1	110,4	115,7	51,3	9,0	0,7
Pardubický	10,9	39,7	105,1	94,6	36,2	5,4	0,2	7,6	54,7	123,7	117,5	49,3	9,3	1,0
Vysočina	7,1	36,9	103,5	98,1	33,4	4,4	0,3	8,2	50,6	126,0	120,9	47,3	8,8	0,6
Jihomoravský	8,2	37,8	98,6	100,3	37,5	6,4	0,2	6,1	43,0	113,4	122,0	55,6	10,7	0,8
Olomoucký	10,9	41,2	95,5	92,4	32,5	5,3	0,1	10,7	49,2	107,7	108,9	49,6	9,1	0,6
Zlínský	5,1	32,0	93,3	94,5	35,5	6,0	0,5	5,0	40,9	105,8	115,5	52,4	10,5	0,4
Moravskoslezský	14,1	48,0	94,7	84,0	30,6	4,4	0,3	12,3	54,1	109,9	103,8	45,9	7,5	0,4
ČR	11,3	42,4	93,6	95,7	37,2	6,1	0,3	9,9	49,7	107,9	111,4	52,5	9,9	0,8

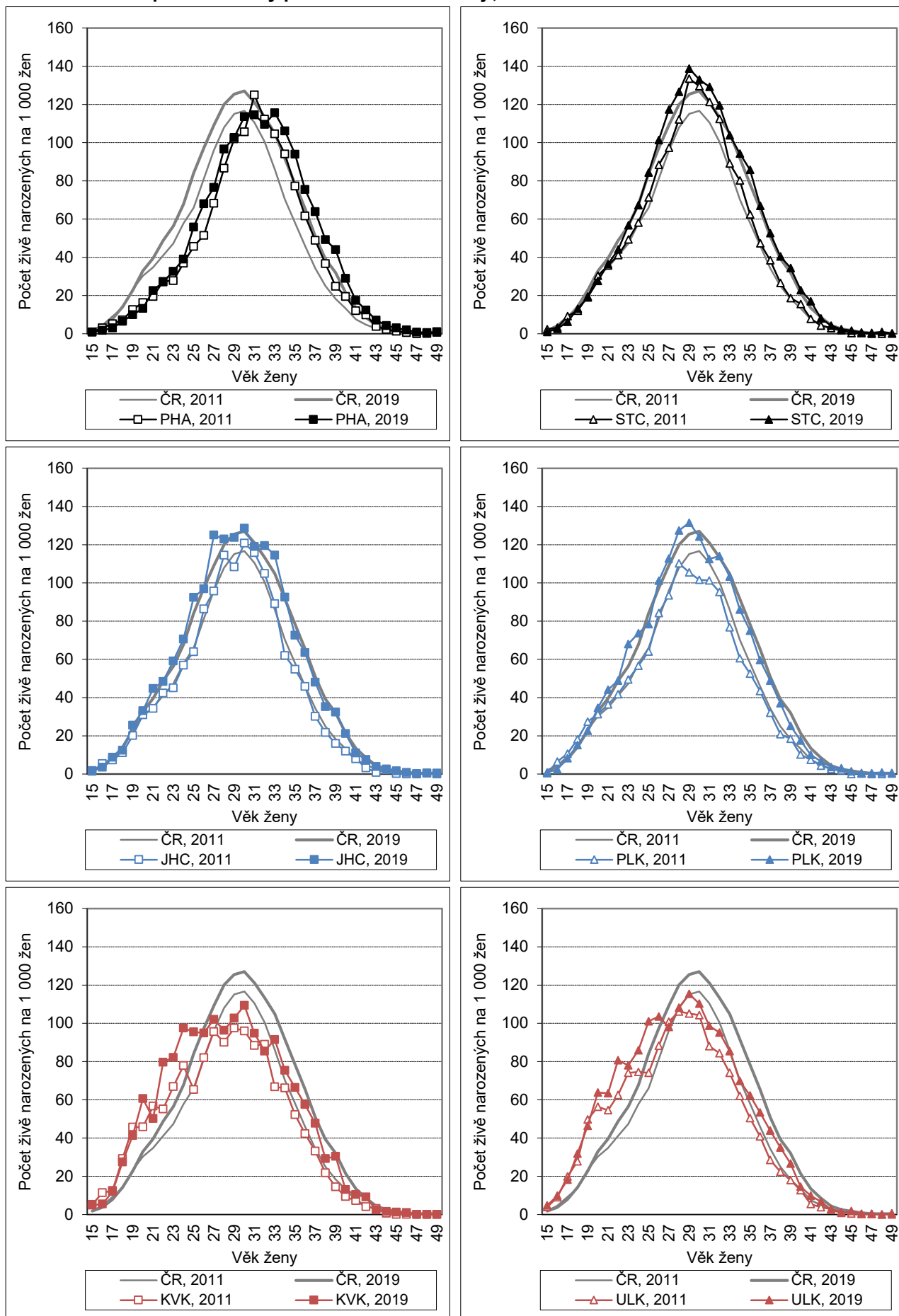
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce a věkové skupině, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce a věkové skupině.

Velmi specifický je profil plodnosti podle věku u pražských žen. Charakterizuje ho vůbec nejnižší plodnost žen v nejmladších věkových skupinách 15–19, 20–24 i 25–29, a naopak vysoká plodnost žen po 35. roce věku, která ale plně nekompenzuje nízkou plodnost v mladších věcích. V roce 2019 byla v Praze plodnost žen ve věkové skupině 35–39 let o čtvrtinu vyšší než na celorepublikové úrovni, u žen nad 40 let věku byla vyšší dokonce o polovinu. Průměrný věk rodiček z Prahy díky tomu dlouhodobě výrazně převyšuje hodnoty všech ostatních krajů.

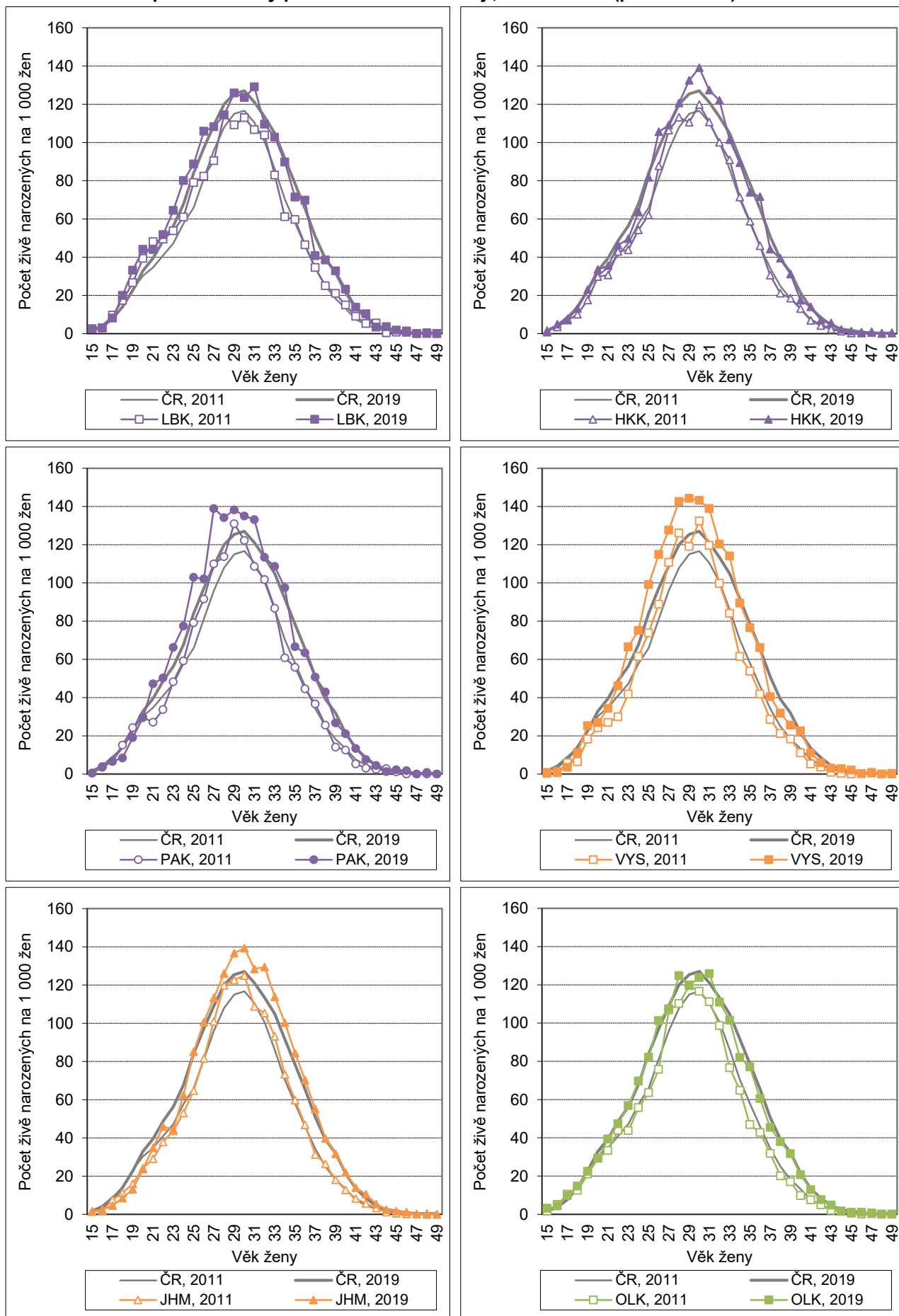
²⁷ Počet živě narozených dětí ženám daného věku na tisíc žen daného věku v dané populaci.

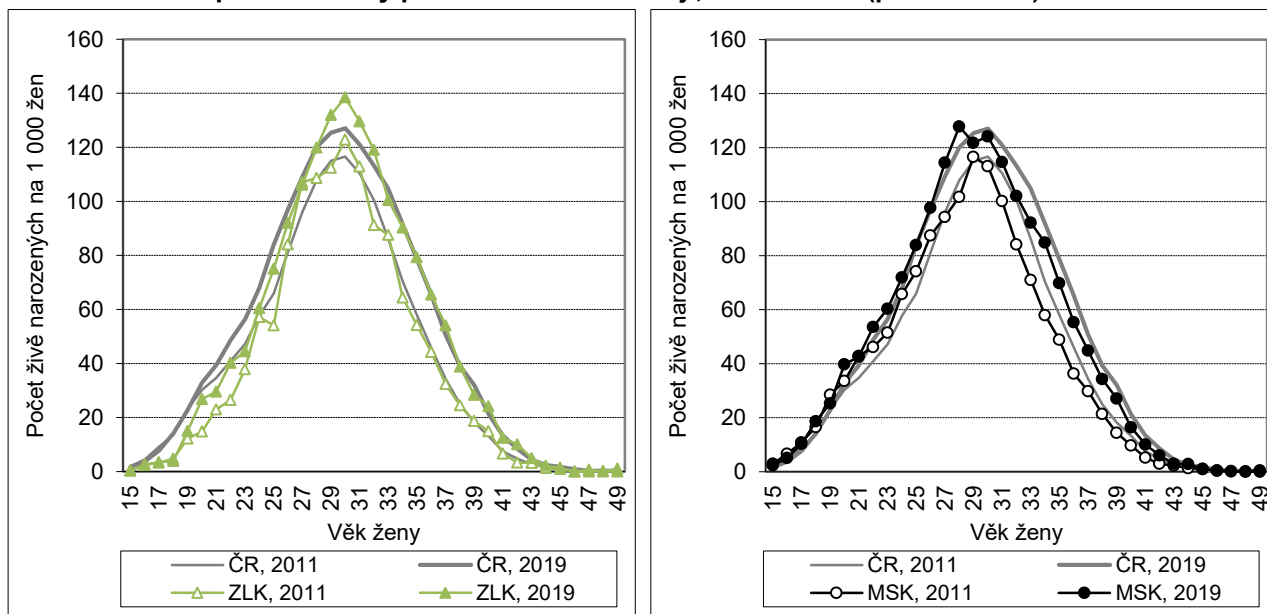

Obr. 4.7 Věkově specifické míry plodnosti v ČR a v krajích, 2011 a 2019

Obr. 4.7 Věkově specifické míry plodnosti v ČR a v krajích, 2011 a 2019 (pokračování)

Obr. 4.7 Věkově specifické míry plodnosti v ČR a v kraji, 2011 a 2019 (pokračování)

Rozložení krajů podle průměrného věku žen při narození dítěte se na rozdíl od úhrnné plodnosti v čase nijak významně nezměnilo. Rodičky z Prahy byly vždy s převahou v průměru nejstarší (31,7 let v roce 2019), o více než jeden rok starší než ženy-rodičky v kraji s druhým nejvyšším průměrným věkem. Tím byl v roce 2019 kraj Zlínský (30,6 let) a stejnou hodnotu vykazoval i kraj Jihomoravský (30,6 let). Naopak v průměru nejmladší zůstávají ženy při porodu v Ústeckém (28,7 let) a Karlovarském (28,9 let) kraji. Totéž platilo i v dílčích pořadích.

Tab. 4.7 Průměrný věk žen při narození dítěte, 2011–2019

Kraj	Celkem							1. pořadí			2. pořadí			3.+ pořadí		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2019	2011	2013	2019	2011	2013	2019
Hl. město Praha	31,2	31,5	31,6	31,7	31,5	31,7	31,7	29,7	30,1	30,3	32,5	32,8	32,9	35,2	35,2	35,4
Středočeský	29,8	30,0	30,1	30,1	30,1	30,2	30,3	27,8	28,2	28,6	31,1	31,2	31,5	33,7	33,7	33,8
Jihočeský	29,6	29,7	29,8	29,9	29,9	29,8	30,0	27,6	27,8	28,1	30,8	30,8	31,1	33,4	33,8	33,8
Plzeňský	29,4	29,5	29,6	29,6	29,8	29,9	29,9	27,3	27,6	28,1	30,8	30,9	31,1	33,0	32,9	33,1
Karlovarský	28,6	28,7	29,0	28,6	29,0	29,0	28,9	26,5	26,5	27,2	30,0	30,2	30,2	31,8	31,9	31,7
Ústecký	28,4	28,6	28,7	28,5	28,7	28,7	28,7	26,3	26,6	26,9	29,8	29,9	29,8	31,6	31,5	31,5
Liberecký	29,4	29,5	29,7	29,5	29,6	29,8	29,8	27,4	27,7	28,1	30,6	30,7	30,8	33,0	32,9	33,2
Královéhradecký	29,8	29,8	29,9	30,0	30,0	30,1	30,2	27,8	27,8	28,4	30,8	31,0	31,1	33,6	33,3	33,7
Pardubický	29,6	29,8	30,0	30,0	29,8	30,0	30,0	27,6	28,0	28,1	30,6	30,8	31,0	33,8	33,4	33,8
Vysočina	29,7	29,9	30,0	30,1	29,9	30,2	30,0	27,6	28,0	28,1	30,6	30,7	30,8	33,7	34,0	34,0
Jihomoravský	30,0	30,1	30,3	30,3	30,4	30,4	30,6	28,1	28,3	28,8	31,1	31,3	31,6	33,9	33,7	34,1
Olomoucký	29,5	29,8	29,9	29,9	30,0	30,1	30,0	27,6	28,0	28,2	30,7	31,1	31,1	33,1	33,2	33,3
Zlínský	30,2	30,2	30,4	30,4	30,4	30,5	30,6	28,3	28,4	28,8	31,1	31,3	31,6	34,1	34,0	34,3
Moravskoslezský	29,0	29,2	29,4	29,3	29,5	29,6	29,6	27,0	27,3	27,9	30,1	30,3	30,7	32,8	32,3	32,4
ČR	29,7	29,9	30,0	30,0	30,0	30,1	30,2	27,8	28,1	28,5	30,9	31,0	31,3	33,3	33,2	33,4

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

5 Potratovost

Počet potratů se pozvolna snižuje, zásluhu na tom má zejména klesající počet umělých přerušeni těhotenství. Intenzita potratovosti zůstává výrazně regionálně diferencována, zvláště u potratovosti indukované (umělé). V Ústeckém a Karlovarském kraji na jednu ženu připadá dvakrát více indukovaných potratů než v Kraji Vysočina a Pardubickém.

Údaje o potratech ČSÚ přebírá od Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR, který v rámci Národního registru reprodukčního zdraví vede Národní registr potratů. Úhrnný počet potratů zahrnuje potraty samovolné, potraty indukované neboli umělá přerušeni těhotenství (UPT), resp. interrupce, dále ukončená mimoděložní těhotenství a ostatní potraty²⁸.

Počet evidovaných potratů měl v období let 2011–2019 ve všech krajích sestupný trend. Na snižujícím se počtu potratů se částečně přirozeně podílí kromě snižující se úrovně potratovosti, zejména té umělé (viz níže), i klesající počet žen v reprodukčním věku. V úhrnném pohledu byl počet potratů v roce 2019 nižší než v roce 2011 na celorepublikové úrovni téměř o jednu pětinu (o 18 %), v krajích o 9 (Zlínský) až 28 % (Karlovarský). Vývoj počtu potratů však byl v průběhu tohoto období, a zejména v posledních letech, obecně velmi kolísavý. Například v roce 2019 se počet potratů v ČR meziročně snížil o 4 %, v případě krajů byl zaznamenán u deseti krajů pokles (největší, 11%, v Praze) a u čtyř krajů meziroční přírůstek (nejvyšší, 3%, v Plzeňském kraji). Nelze vyloučit, že větší či menší výkyvy v čase z části souvisely s úplností a kvalitou evidence potratů na regionální úrovni, resp. byly odrazem změn ve formě a obsahu sběru dat o potratech²⁹.

Tab. 5.1 Potraty, 2011–2019

Kraj	Potraty celkem							Potraty podle druhu (2019)			
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	samo- volné	UPT	ukončení mim. těh.	ost.
Hl. město Praha	4 431	4 239	3 880	4 358	4 200	4 104	3 670	1 420	2 068	182	-
Středočeský	4 957	5 038	4 641	4 722	4 531	4 232	4 010	1 450	2 380	180	-
Jihočeský	2 436	2 323	2 252	2 377	2 131	2 163	1 998	753	1 143	102	-
Plzeňský	2 387	2 279	2 025	1 847	1 992	1 663	1 714	882	808	24	-
Karlovarský	1 280	1 150	1 050	1 086	991	975	978	278	667	33	-
Ústecký	4 058	3 809	3 687	3 611	3 473	3 321	3 363	1 244	2 005	114	-
Liberecký	1 962	1 843	1 880	1 842	1 629	1 702	1 618	607	954	57	-
Královéhradecký	2 079	1 961	1 816	1 855	1 729	1 641	1 584	607	909	68	-
Pardubický	1 622	1 545	1 492	1 506	1 528	1 339	1 282	556	664	62	-
Vysočina	1 630	1 619	1 544	1 508	1 460	1 335	1 315	608	639	68	-
Jihomoravský	3 599	3 775	3 771	3 413	3 484	3 218	3 220	1 260	1 828	132	-
Olomoucký	2 135	2 010	1 979	2 151	2 018	1 896	1 872	783	999	90	-
Zlínský	1 833	1 803	1 822	1 799	1 781	1 683	1 677	794	805	78	-
Moravskoslezský	4 455	4 293	3 922	3 846	4 065	3 680	3 496	1 478	1 888	130	-
ČR	38 864	37 687	35 761	35 921	35 012	32 952	31 797	12 720	17 757	1 320	-

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Nejpočetnější skupinu potratů představují indukované potraty. V období 2011–2019 měl absolutní počet indukovaných potratů obecně ve všech krajích klesající trend (tab. 5.2), v posledních letech v některých krajích stagnoval. V roce 2019 se celkový počet indukovaných potratů snížil oproti roku 2018 o 3 %, nejvýrazněji, o 12 %, v Hlavním městě Praze. Ve čtyřech krajích bylo naopak indukovaných potratů v roce

²⁸ Počet „ostatních“ potratů v ČR nepřesahuje jednotky případů za rok. Podle metodických pokynů ÚZIS ČR pro rok 2019 (dostupné na <https://www.uzis.cz/res/file/registry/nrrz/nrrz-pot-zpok-033-20190101.pdf>) má jít o nelegální potrat (tj. potrat, který si žena přivedla sama nebo potrat provedený nebo iniciovaný nedovoleně jinou osobou).

²⁹ V roce 2016 přešel ÚZIS ČR čistě na elektronický sběr dat o potratech. Zavedení nového systému se neobešlo bez problémů. Nelze vyloučit, že tyto problémy se mohly odrazit i v kvalitě a úplnosti evidence, a to zejména na nižší regionální úrovni.

2019 meziročně mírně více (v Královéhradeckém kraji o 4 %, v Ústeckém a Olomouckém o 2 %, dále nepatrně v kraji Jihomoravském). Ve srovnání s rokem 2011 byl počet umělých přerušení těhotenství obyvatelk celé ČR v roce 2019 nižší o 26 %, v jednotlivých krajích pak o 18 (Jihomoravský) až 40 % (Plzeňský).

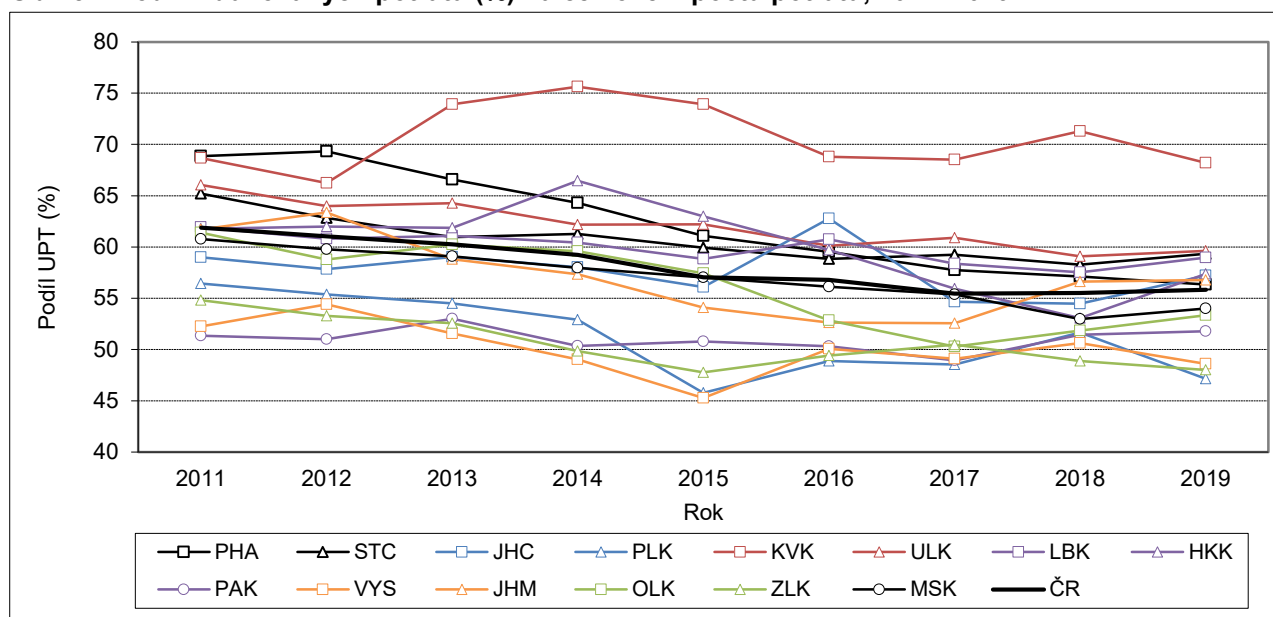
Tab. 5.2 Indukované potraty, 2011–2019

Kraj	Počet indukovaných potratů							Zastoupení daných UPT (%), 2019				
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	ze zdrav. důvodů	farmak. způsob	bez předchozí UPT	bezdětné ženy	ženy se 2 dětmi
Hl. město Praha	3 051	2 822	2 370	2 594	2 425	2 345	2 068	24,5	26,2	68,8	40,4	27,0
Středočeský	3 233	3 072	2 782	2 778	2 684	2 466	2 380	24,4	25,3	67,1	27,5	33,4
Jihočeský	1 437	1 371	1 263	1 492	1 165	1 178	1 143	22,3	33,9	68,2	28,7	32,9
Plzeňský	1 347	1 242	927	903	967	859	808	17,3	25,9	61,9	20,2	34,0
Karlovarský	879	850	776	747	679	695	667	14,8	50,1	66,6	27,9	30,4
Ústecký	2 680	2 448	2 294	2 171	2 115	1 962	2 005	15,9	17,5	58,4	21,8	31,1
Liberecký	1 215	1 126	1 106	1 119	951	979	954	17,6	25,5	62,7	24,9	32,6
Královéhradecký	1 284	1 213	1 144	1 108	967	871	909	16,4	25,1	63,7	25,9	34,8
Pardubický	833	819	758	758	748	689	664	13,7	53,3	71,8	29,8	32,1
Vysočina	852	835	699	755	717	676	639	17,8	41,6	74,0	28,3	32,7
Jihomoravský	2 221	2 220	2 040	1 796	1 832	1 822	1 828	19,8	20,6	73,4	30,8	29,7
Olomoucký	1 311	1 211	1 137	1 137	1 015	983	999	16,4	29,8	65,8	27,7	32,6
Zlínský	1 005	948	870	889	899	823	805	24,6	25,8	74,5	30,7	32,3
Moravskoslezský	2 707	2 537	2 237	2 159	2 251	1 950	1 888	17,7	24,7	64,4	22,9	32,7
ČR	24 055	22 714	20 403	20 406	19 415	18 298	17 757	19,6	27,4	66,8	28,0	31,7

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce či skupině UPT, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce či skupině UPT.

Úbytek indukovaných potratů byl výraznější než snížení celkového počtu potratů a podíl UPT na celkovém počtu potratů tak mezi roky 2011 a 2019 v ČR obecně klesal (z 61,9 % na 55,8 %). Na úrovni jednotlivých krajů šlo kromě poklesu pozorovat i kolísání ukazatele (např. v Karlovarském a Pardubickém kraji).

Obr. 5.1 Podíl indukovaných potratů (%) na celkovém počtu potratů, 2011–2019

Pozn.: Výrazný nárůst podílu indukovaných potratů v Karlovarském kraji mezi lety 2012 a 2013 (z 66,2 na 73,9 %) byl převážně odrazem nižšího počtu evidovaných samovolných potratů (z 381 na 267), resp. nižšího celkového počtu všech potratů. Absolutní počet indukovaných potratů v Karlovarském kraji mezi lety 2012 a 2013 vzrostl mírně (z 830 na 850).

Ke krajům s nízkým zastoupením indukovaných potratů (pod 50 % v průměru za poslední pětileté období 2015–2019) patří kraje Plzeňský, Vysočina a Zlínský. Výrazně nadprůměrné (v průměru 70%) bývá oproti tomu zastoupení UPT mezi potraty v kraji Karlovarském, minimálně o 3 p. b. nad průměrem (56,1 %) bylo také v kraji Ústeckém a Středočeském. V roce 2019 se podíl indukovaných potratů v jednotlivých krajích pohyboval v rozmezí 47,1 až 68,2 % (variabilita tohoto ukazatele tedy zůstává velká - viz obr. 5.1). V roce 2019 byl podíl UPT na celkovém počtu potratů nejnižší v kraji Plzeňském (47,1 %). Krajem s naopak nejvyšším podílem indukovaných potratů byl, stejně jako v předcházejících letech počínaje rokem 2013, kraj Karlovarský (68,2 % v roce 2019). Druhé nejvyšší zastoupení měly indukované potraty mezi všemi potraty u žen v Ústeckém kraji (59,6 %).

Za jednou pětinou indukovaných potratů provedených v roce 2019 stály zdravotní důvody (ať už na straně ženy nebo plodu). Na úrovni jednotlivých krajů (tab. 5.2) byly zdravotní důvody k umělému ukončení těhotenství nejrozšířenější u žen s bydlištěm ve Zlínském kraji (24,6 %), v Praze (24,5 %) a ve Středočeském kraji (24,4 %), naopak nejméně časté u žen s bydlištěm v kraji Pardubickém (13,7 %) a Karlovarském (14,8 %). Konkrétní důvod pro umělé přerušování těhotenství však data nespécifikují (uvádí se pouze, zda bylo – nebylo provedeno ze zdravotních důvodů).

Umělé přerušování těhotenství bylo i v roce 2019 obecně převážně prováděno chirurgickou metodou. Během čtyř let, pro která máme dostupná data³⁰, však podíl této metody UPT na celkovém počtu potratů poklesl o deset procentních bodů (ze 79,3 na 69,1 %), a to téměř výhradně ve prospěch váhy metody farmakologické (růst jejího podílu z 17,0 na 27,4 % mezi lety 2016 a 2019), která je v ČR umožněna od poloviny června 2014. Na úrovni krajů byla farmakologická metoda nejčastěji využívána v Pardubickém a Karlovarském kraji. V roce 2019 zde byla tímto způsobem provedena více než polovina UPT, farmakologická metoda tak byla častější než chirurgická metoda. Oproti tomu v Ústeckém a Jihomoravském kraji byla farmakologická metoda vykázána nejvýše v přibližně jedné pětině případů (v Ústeckém kraji u 17,5 %, v Jihomoravském u 20,6 % UPT v roce 2019).

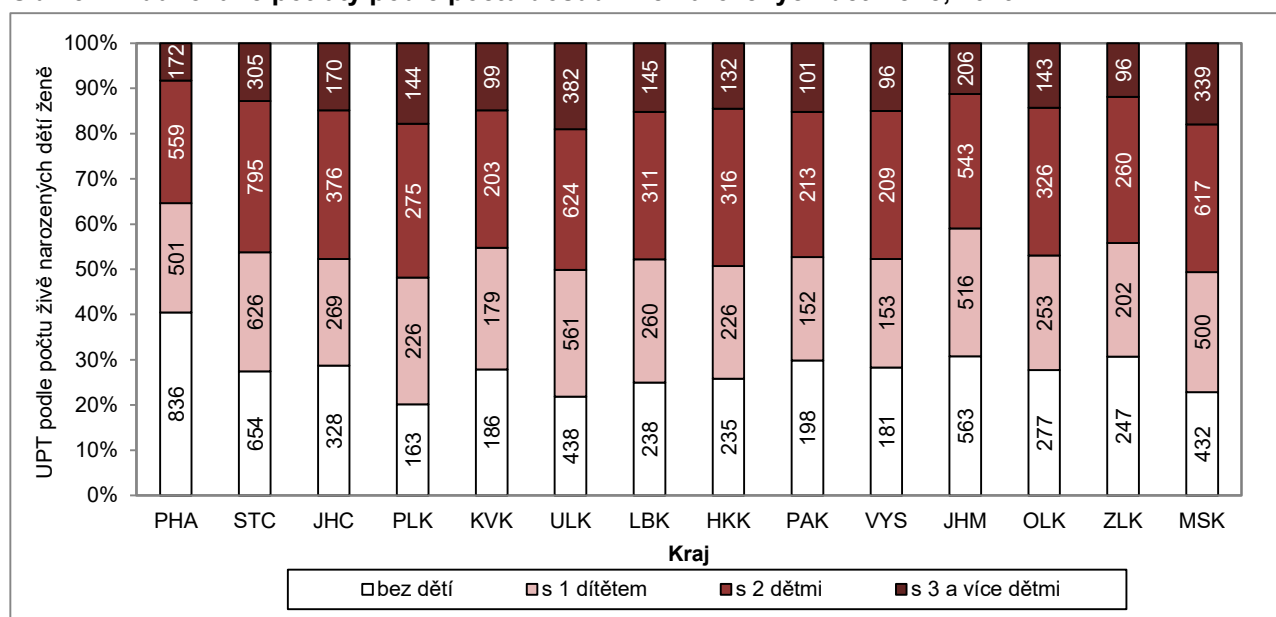
Nemalá mezikrajská diferenciací zůstává ve struktuře žen podstupujících UPT podle počtu předchozích UPT. Ženy bez předchozího indukovaného potratu v anamnéze, tj. podstupující indukovaný potrat poprvé, jsou dlouhodobě relativně nejméně četné v Ústeckém kraji. V roce 2019 zde představovaly 58,4 % žen při UPT. Naopak nejčetnější byly v kraji Zlínském (74,5 %) a v Kraji Vysočina (74,0 %). Nízký podíl žen při UPT bez předchozího indukovaného potratu v anamnéze v Ústeckém kraji doprovází oproti jiným krajům vyšší zastoupení žen s třemi a více předchozími indukovanými potraty (7,8 %, při republikovém průměru 4,4 %).

Z hlediska počtu živě narozených dětí ženě (tab. 5.2, obr. 5.2) největší skupinu žen u indukovaných potratů v úhrnném pohledu tradičně představují ženy se dvěma dětmi (31,7 % v roce 2019) a následně ženy bezdětné (28,0 %). Převažují ženy při UPT s již dvěma živě narozenými dětmi nad ženami bezdětnými ale neplatila vždy ve všech krajských územních jednotkách. Typická byla taková situace v Praze, kde pravidelně u UPT převažovaly ženy bezdětné (40,4 % v roce 2019). Zároveň byl v Praze u UPT oproti ostatním krajům výrazně nižší podíl žen se třemi a více živě narozenými dětmi (8,3 % v roce 2019 oproti 11–19 % v ostatních krajích), což odráží dlouhodobě nízkou plodnost pražských žen ve třetím a vyšším pořadí. V roce 2019 početně převažovaly u UPT ženy bezdětné nad dvoudětnými kromě Prahy také v kraji Jihomoravském, rozdíl v početnosti těchto dvou skupin žen při UPT nebyl ale velký.

³⁰ *Data o způsobu provedení UPT jsou dostupná od roku 2016, tj. od úpravy formuláře ÚZIS ČR „Žádost o umělé přerušování těhotenství (UPT), hlášení potratu a mimoděložního těhotenství“.*

Obr. 5.2 Indukované potraty podle počtu dosud živě narozených dětí ženě, 2019

Vývoj absolutního počtu samovolných potratů (tab. 5.3) neměl napříč kraji v průběhu let 2011–2019 jednotný trend. Meziroční změny počtu evidovaných samovolných potratů byly navíc v některých případech poměrně výrazné³¹. V roce 2019 jejich počet ve třech krajích meziročně vzrostl, mírně (o 3 %) v Kraji Vysočina, výrazně (o 14, resp. 12 %) v kraji Plzeňském a Karlovarském. V ostatních jedenácti krajích bylo samovolných potratů evidováno meziročně méně. Nejvýraznější byl jejich úbytek v kraji Jihočeském (-12 %) a v Praze (-11 %). Srovnáme-li počet samovolných potratů v roce 2019 s údajem za rok 2011, ve většině krajů je aktuálně samovolných potratů méně, v Olomouckém a Zlínském kraji se jejich počet významně nezměnil. Výjimečná je situace v Hlavním městě Praze, kde bylo samovolných potratů v roce 2019 evidováno o 10 % více než v roce 2011 (absolutně o necelých 200), počet žen v reprodukčním věku zde ale neklesá tak jako v jiných regionech.

Nejvyšší absolutní počet samovolných potratů (1 478 v roce 2019) byl v posledních třech letech zaznamenán u obyvatel kraje Moravskoslezského (stejně tomu tak bylo v roce 2011), v letech 2012–2015 bylo samovolných potratů nejvíce u obyvatel Středočeského kraje. Nejméně jich je tradičně v Karlovarském kraji s nejmenší populací.

Podíl, který připadá v rámci celkového počtu potratů na samovolné potraty (tab. 5.3), měl ve většině krajů mezi lety 2011 a 2019 v důsledku úbytků indukovaných potratů rostoucí tendenci, pouze v kraji Karlovarském, Pardubickém a Vysočina spíše kolísala. Zatímco v roce 2011 představovaly samovolné potraty v jednotlivých krajích 27,5 až 44,6 % potratů, tak v roce 2019 to bylo 28,4 až 51,5 %. S výjimkou roku 2012 měly vždy nejnižší váhu samovolné potraty v Karlovarském kraji, roku 2012 tomu tak bylo v Praze. Nejvyšší byla jejich váha na celkovém počtu potratů v roce 2019 v kraji Plzeňském, v předcházejících letech případně v kraji Zlínském či Vysočina.

³¹ Například v Karlovarském kraji se počet samovolných potratů v letech 2013–2017 pravidelně meziročně měnil o více než 10 %, o 17–19 % se meziročně změnil i počet samovolných potratů v Kraji Vysočina v roce 2015, v Praze a v Olomouckém kraji v roce 2016, v Plzeňském kraji v roce 2018.

Tab. 5.3 Samovolné potraty, 2011–2019

Kraj	Počet samovolných potratů							Podíl na celkovém počtu potratů (%)						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	1 292	1 329	1 400	1 642	1 606	1 593	1 420	29,2	31,4	36,1	37,7	38,2	38,8	38,7
Středočeský	1 590	1 808	1 684	1 767	1 664	1 572	1 450	32,1	35,9	36,3	37,4	36,7	37,1	36,2
Jihočeský	907	873	892	791	868	860	753	37,2	37,6	39,6	33,3	40,7	39,8	37,7
Plzeňský	948	934	1 013	870	940	771	882	39,7	41,0	50,0	47,1	47,2	46,4	51,5
Karlovarský	352	267	254	311	271	248	278	27,5	23,2	24,2	28,6	27,3	25,4	28,4
Ústecký	1 280	1 235	1 267	1 323	1 252	1 236	1 244	31,5	32,4	34,4	36,6	36,0	37,2	37,0
Liberecký	689	659	720	665	620	668	607	35,1	35,8	38,3	36,1	38,1	39,2	37,5
Královéhradecký	722	674	601	677	683	675	607	34,7	34,4	33,1	36,5	39,5	41,1	38,3
Pardubický	724	647	676	670	699	594	556	44,6	41,9	45,3	44,5	45,7	44,4	43,4
Vysočina	702	726	779	682	668	591	608	43,1	44,8	50,5	45,2	45,8	44,3	46,2
Jihomoravský	1 288	1 414	1 595	1 485	1 509	1 281	1 260	35,8	37,5	42,3	43,5	43,3	39,8	39,1
Olomoucký	778	754	789	942	926	839	783	36,4	37,5	39,9	43,8	45,9	44,3	41,8
Zlínský	771	791	879	846	819	806	794	42,1	43,9	48,2	47,0	46,0	47,9	47,3
Moravskoslezský	1 594	1 597	1 533	1 541	1 665	1 594	1 478	35,8	37,2	39,1	40,1	41,0	43,3	42,3
ČR	13 637	13 708	14 082	14 212	14 190	13 328	12 720	35,1	36,4	39,4	39,6	40,5	40,4	40,0

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Celková úhrnná potratovost (uvažující všechny druhy potratu) na úrovni ČR v průběhu období 2011–2019 poklesla z 0,52 potratu na jednu ženu reprodukčního věku (v letech 2011 a 2012) na prozatím historicky nejnižších 0,48 zaznamenaných pro rok 2019. Klesající trend však nebyl patrný ve všech krajích, rok 2019 představoval lokální minimum pouze v šesti krajích (Praha, Středočeský, Jihočeský, Královéhradecký, Pardubický a Moravskoslezský)³². Například v Ústeckém kraji naproti tomu úroveň potratovosti v letech 2011–2019 v podstatě stagnovala, v Olomouckém a Zlínském kraji byla tendence vývoje úhrnné potratovosti v daném období dokonce mírně rostoucí.

Tab. 5.4 Potratovost, 2011–2019

Kraj	Úhrnná potratovost							Průměrný věk žen při potratu		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019
Hl. město Praha	0,47	0,46	0,41	0,46	0,45	0,43	0,39	30,4	30,8	31,3
Středočeský	0,54	0,55	0,52	0,53	0,51	0,49	0,47	30,0	30,2	30,6
Jihočeský	0,54	0,53	0,54	0,58	0,53	0,55	0,52	30,1	30,1	30,6
Plzeňský	0,59	0,58	0,53	0,49	0,55	0,46	0,48	30,3	30,2	30,5
Karlovarský	0,61	0,57	0,55	0,58	0,54	0,56	0,57	29,2	29,5	29,6
Ústecký	0,70	0,69	0,70	0,70	0,69	0,68	0,70	29,3	29,4	29,6
Liberecký	0,63	0,61	0,65	0,64	0,58	0,62	0,60	29,6	29,8	30,5
Královéhradecký	0,54	0,53	0,51	0,54	0,51	0,50	0,49	30,6	30,4	30,3
Pardubický	0,45	0,44	0,44	0,45	0,47	0,42	0,41	30,6	30,3	30,8
Vysočina	0,46	0,47	0,46	0,46	0,45	0,43	0,43	31,0	30,8	30,8
Jihomoravský	0,43	0,46	0,46	0,43	0,44	0,42	0,43	30,5	31,0	30,8
Olomoucký	0,47	0,46	0,47	0,52	0,50	0,48	0,49	30,5	30,5	30,7
Zlínský	0,44	0,45	0,47	0,47	0,48	0,47	0,47	31,0	31,2	31,4
Moravskoslezský	0,52	0,52	0,49	0,50	0,54	0,50	0,49	29,7	29,9	30,1
ČR	0,52	0,52	0,51	0,51	0,51	0,49	0,48	30,1	30,3	30,5

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Nejvyšší potratovost v období let 2011–2019 každoročně vykazoval Ústecký kraj (0,70 v roce 2019), přičemž zdejší úroveň potratovosti byla poměrně významně vyšší než v kraji na druhém místě. Tím byl po všechny zde sledované roky kraj Liberecký (0,60 potratu na jednu ženu v roce 2019). Třetím místo obsadil v roce

³² Největší snížení úrovně potratovosti mezi lety 2011 a 2019 zaznamenal Plzeňský kraj (z 0,59 na 0,48 potratu na jednu ženu).

2019, stejně jako ve většině let předcházejících, kraj Karlovarský (0,57). Každoročně nadprůměrná byla úroveň potratovosti ještě v kraji Jihočeském (0,52) a Královéhradeckém (0,49). Druhý konec žebříčku v posledních letech pravidelně patřil krajům (pořadí dle roku 2019): Hlavní město Praha (0,39 potratu na jednu ženu), Pardubický (0,41), Jihomoravský (0,43) a Vysočina (0,43), přičemž úroveň úhrnné potratovosti žen v těchto krajích si byla poměrně blízká.

Průměrný věk žen při potratu (bez ohledu na jeho druh) se v roce 2019 pohyboval od 29,6 let v kraji Karlovarském a Ústeckém po 31,3 let v Praze. V Královéhradeckém kraji a v Kraji Vysočina byl průměrný věk žen při potratu v roce 2019 o dvě desetiny roku nižší než v roce 2011, ve všech ostatních krajích průměrný věk žen při potratu za posledních osm let vzrostl, nejvíce v Praze a v Libereckém kraji (o 0,9 roku). Regionální rozložení se v čase výrazně nezměnilo. Větší posun v této statistice zaznamenala pouze Praha, která změnila své pořadí z kraje se sedmým nejvyšším průměrným věkem žen při potratu na kraj s druhým nejvyšším věkem žen v době potratu (v roce 2018 měla dokonce průměrný věk ze všech krajů nejvyšší), a kraj Královéhradecký, který se od roku 2016 nově řadí mezi kraje s mladším průměrným věkem žen při potratu, zatímco na začátku druhého desetiletí 21. století byl krajem s jeho nadprůměrnou hodnotou.

Pokles počtu indukovaných potratů mezi roky 2011 a 2019 byl spjat také s poklesem intenzity indukované potratovosti (na republikové úrovni z 0,32 UPT na jednu ženu reprodukčního věku na 0,28). Mírně klesající trend měla intenzita indukované potratovosti i ve většině krajů, v žádném kraji ale nešlo o pravidelný každoroční pokles. V kraji Pardubickém a Zlínském úroveň indukované potratovosti spíše stagnovala. V roce 2019 byla meziroční změna úhrnné indukované potratovosti největší v Praze, kde se snížila o 0,03, ve většině krajů se ale roku 2019 její hodnota oproti roku 2018 prakticky nezměnila (maximálně v řádu jedné setiny).

Tab. 5.5 Indukovaná potratovost, 2011–2019

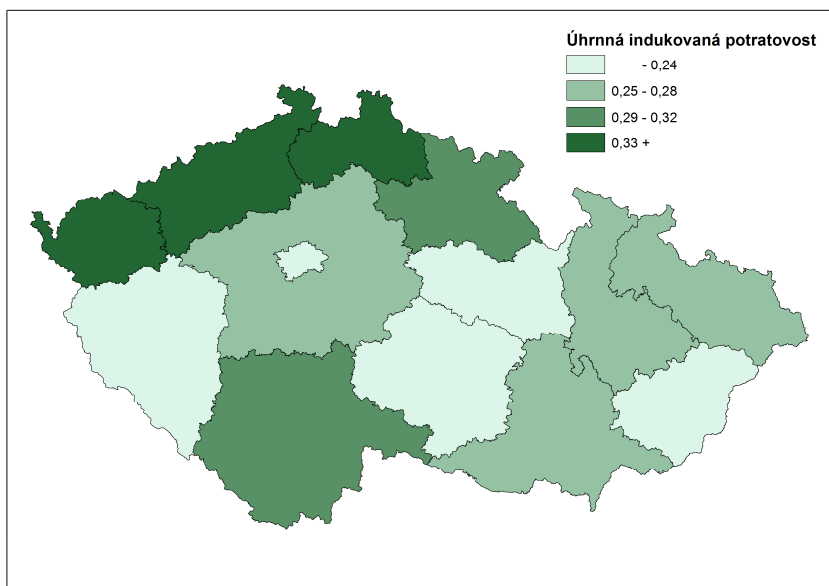
Kraj	Úhrnná indukovaná potratovost							Průměrný věk žen při UPT		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019
Hl. město Praha	0,34	0,31	0,26	0,29	0,27	0,26	0,23	29,7	29,8	30,1
Středočeský	0,35	0,34	0,31	0,32	0,31	0,29	0,28	29,5	29,8	29,9
Jihočeský	0,32	0,32	0,31	0,37	0,30	0,31	0,30	29,7	29,4	29,7
Plzeňský	0,34	0,32	0,25	0,25	0,27	0,24	0,23	29,9	29,9	30,2
Karlovarský	0,42	0,42	0,41	0,41	0,37	0,40	0,39	28,8	29,0	29,2
Ústecký	0,47	0,44	0,44	0,42	0,42	0,40	0,42	28,9	29,1	29,1
Liberecký	0,40	0,38	0,39	0,40	0,35	0,37	0,36	28,8	29,1	29,6
Královéhradecký	0,34	0,33	0,33	0,32	0,29	0,27	0,29	30,2	29,8	29,5
Pardubický	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	0,22	0,21	30,2	29,8	29,9
Vysočina	0,24	0,24	0,21	0,23	0,23	0,22	0,21	30,9	30,3	30,3
Jihomoravský	0,27	0,27	0,26	0,23	0,24	0,24	0,25	30,0	30,3	29,9
Olomoucký	0,29	0,28	0,27	0,28	0,26	0,26	0,27	30,4	30,2	29,8
Zlínský	0,24	0,24	0,23	0,24	0,25	0,23	0,23	30,6	30,6	30,4
Moravskoslezský	0,32	0,31	0,28	0,28	0,30	0,27	0,27	29,2	29,4	29,6
ČR	0,32	0,32	0,29	0,30	0,29	0,28	0,28	29,7	29,7	29,7

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

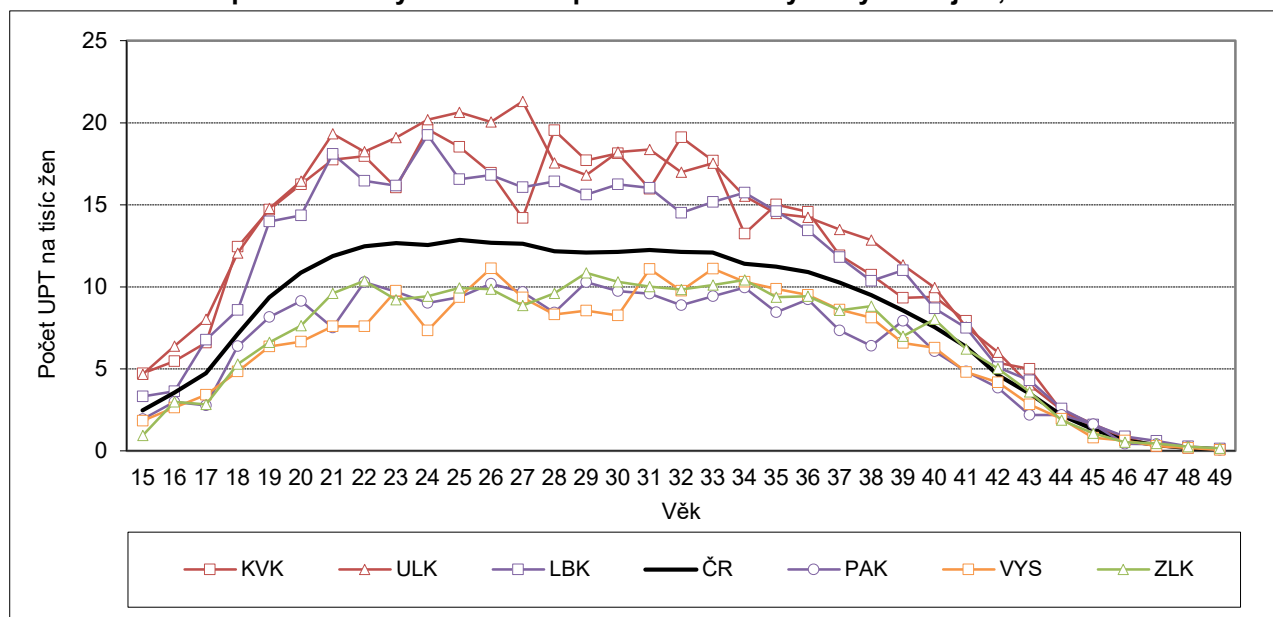
Nejvyšší je úroveň indukované potratovosti dlouhodobě v Ústeckém, Karlovarském a Libereckém kraji. Po celé období 2011–2019 patřily těmto krajům první tři místa, přičemž první vždy kraji Ústeckému, druhé s výjimkou roku 2014 Karlovarskému a třetí (v roce 2014 výjimečně druhé) Libereckému. I přes pokles v uplynulém desetiletí (zejména v Ústeckém kraji) počet indukovaných potratů na jednu ženu reprodukčního věku v krajích na západě Čech stále dosahuje úrovně okolo 0,4 (0,42 v roce 2019 v Ústeckém kraji, 0,39 v kraji Karlovarském). Jen o 3 setiny nižší byla úhrnná indukovaná potratovost v roce 2019 v kraji Libereckém (0,37), v ostatních krajích se pohybovala do 0,3 (nejvyšší z ostatních krajů byla v Jihočeském). Nejnižší hodnotu, poloviční oproti maximu, vykazoval v roce 2019 kraj Pardubický a Kraj Vysočina (0,21 UPT na jednu ženu). Dlouhodobě nízká je v mezikrajském srovnání úroveň indukované potratovosti také

ve Zlínském kraji. Nízká intenzita indukované potratovosti v daných krajích obvykle odráží podprůměrné míry indukované potratovosti napříč celým věkovým spektrem žen a naopak (obr. 5.4).

Obr. 5.3 Úhrnná indukovaná potratovost, 2019

Obr. 5.4 Věkově specifické míry indukované potratovosti ve vybraných krajích, 2015–2019

Průměrný věk žen při indukovaném potratu (tab. 5.5), vycházející z rozložení věkově specifických měr indukované potratovosti, neměl ve sledovaném období 2011–2019 v žádném kraji zcela plynulý (rostoucí nebo klesající) trend, zároveň meziroční změny byly v některých krajích a letech poměrně velké, nevýjimaje populačně velké kraje³³. Zatímco v roce 2011 se průměrný věk žen při indukovaném potratu na úrovni krajů pohyboval v rozmezí 28,8 až 30,9 let, v roce 2019 se nacházel v intervalu 29,1 až 30,4 let. V průměru

³³ Ve Středočeském kraji průměrný věk žen při indukovaném potratu poklesl v roce 2018 o 0,4 roku, v Jihomoravském kraji v roce 2019 taktéž o 0,4 roku. V nejmenším z krajů, Karlovarském, pak například průměrný věk žen při indukovaném potratu mezi roky 2016 a 2017 vzrostl z 28,8 na 29,7 let, načež o rok později zase poklesl o 0,6 roku na 29,1 let. Obdobně v Plzeňském kraji v roce 2017 se průměrný věk žen při indukovaném potratu dočasně propadl o 0,6 roku na 29,1 let, dle dat z roku 2019 pak již dosáhl o více než rok výše, na 30,2 let.

nejstarší byly ženy při indukovaném potratu v kraji Zlínském (30,4 let), naopak nejmladší v kraji Ústeckém (29,1 let).

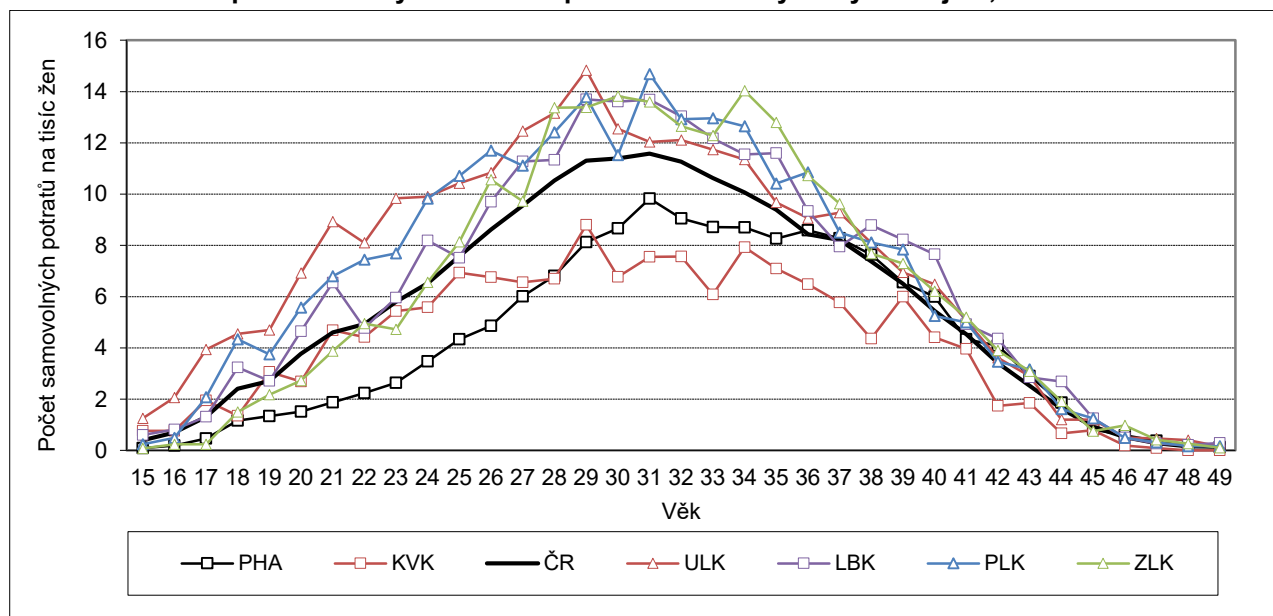
Úhrnná samovolná potratovost měla v letech 2011–2019 nepravidelný, převážně kolísavý vývoj. V roce 2019 se úhrnná samovolná potratovost pohybovala v jednotlivých krajích od 0,14 samovolného potratu na jednu ženu v Hlavním městě Praze po 0,25 v kraji Ústeckém. Kromě Prahy vykazoval nízkou samovolnou potratovost pravidelně od roku 2013 také Karlovarský kraj (až do roku 2018 vůbec z krajů nejnižší). Ústeckému kraji s vysokou samovolnou potratovostí sekundoval kraj Plzeňský.

Tab. 5.6 Samovolná potratovost, 2011–2019

Kraj	Úhrnná samovolná potratovost							Průměrný věk žen při samovolném potratu		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2015	2019
Hl. město Praha	0,13	0,13	0,14	0,16	0,16	0,16	0,14	32,3	32,6	33,3
Středočeský	0,17	0,19	0,18	0,19	0,18	0,18	0,16	30,9	31,0	31,8
Jihočeský	0,20	0,20	0,21	0,19	0,21	0,21	0,19	30,7	31,2	32,1
Plzeňský	0,23	0,24	0,26	0,23	0,25	0,21	0,24	30,8	30,5	30,9
Karlovarský	0,17	0,13	0,13	0,16	0,15	0,14	0,16	29,9	30,9	30,6
Ústecký	0,22	0,22	0,24	0,25	0,25	0,25	0,25	30,1	30,0	30,5
Liberecký	0,22	0,21	0,24	0,22	0,21	0,24	0,22	30,9	30,9	31,8
Královéhradecký	0,19	0,18	0,17	0,19	0,20	0,20	0,18	31,2	31,5	31,5
Pardubický	0,20	0,18	0,20	0,20	0,21	0,18	0,17	31,1	30,8	31,9
Vysočina	0,20	0,21	0,23	0,21	0,20	0,19	0,20	31,1	31,2	31,3
Jihomoravský	0,15	0,17	0,19	0,18	0,19	0,16	0,16	31,2	31,9	32,2
Olomoucký	0,17	0,17	0,19	0,22	0,22	0,21	0,20	30,7	31,0	31,8
Zlínský	0,18	0,19	0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	31,5	31,7	32,4
Moravskoslezský	0,18	0,19	0,19	0,20	0,22	0,21	0,20	30,3	30,5	30,8
ČR	0,18	0,18	0,20	0,20	0,20	0,19	0,19	30,9	31,1	31,6

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Obr. 5.5 Věkově specifické míry samovolné potratovosti ve vybraných krajích, 2015–2019

Průměrný věk ženy při samovolném potratu bývá tradičně nejvyšší v Hlavním městě Praze a souvisí s obecně vyšším věkem při otěhotnění ve srovnání s ostatními kraji (odrážejícím se také ve výrazně nižší samovolné potratovosti žen mladšího věku – viz obr. 5.6). V roce 2019 dosáhl průměrný věk pražských žen při samovolném potratu 33,3 let, nadále tak o jeden rok převyšoval hodnotu příslušející ženám v kraji Zlínském na druhém místě (32,4 let v roce 2019). Kromě žen bydlících v Praze a Zlínském kraji bývají

v průměru starší při samovolném potratu i ženy z Jihomoravského kraje (poslední údaj 32,2 let). Ke krajům s naopak nízkým průměrným věkem žen při samovolném potratu, stejně jako při narození dítěte, patří Ústecký (30,5 let, nejnižší hodnota pro rok 2019), Karlovarský, Moravskoslezský a Plzeňský kraj (pod 31 let). Ve všech krajích byl průměrný věk žen při samovolném potratu v roce 2019 vyšší než v roce 2011.

Z údajů o intenzitě potratovosti obou hlavních druhů potratů (srov. tab. 5.5 a 5.6) je zřejmé, že celkově vysoká úroveň potratovosti obyvatelk Ústeckého kraje je odrazem jak vysoké intenzity samovolné potratovosti, tak té indukované. Obdobně je tomu tak i v kraji Libereckém. Jiná je situace v Karlovarském kraji, kde je v posledních letech celkově vysoká úroveň potratovosti dána pouze nadprůměrnou úrovní potratovosti indukované a intenzita samovolné potratovosti zůstává nízká³⁴. Na druhém konci žebříčku pak celkově nízká úroveň potratovosti v kraji Pardubickém, Vysočina a Zlínském je převážně důsledkem nízké potratovosti indukované, když samovolná se pohybuje okolo průměru či jen mírně pod ním. Oproti tomu na nízké potratovosti obyvatelk Jihomoravského kraje a v posledních letech i Prahy se podílí obě hlavní složky celkové potratovosti.

---

³⁴ Až do roku 2009 přitom byla dle výsledků statistiky v Karlovarském kraji vysoká jak indukovaná, tak samovolná potratovost.

6 Úmrtnost

Úroveň úmrtnosti dlouhodobě klesá ve všech krajích, tempo prodlužování naděje dožití při narození je mírně vyšší u mužů. Regionální diference zůstává stabilní: úmrtnostní poměry jsou nejhorší na severozápadě Čech a v Moravskoslezském kraji a nejpříznivější v Praze a v Kraji Vysočina. Nejčastějšími příčinami smrti jsou ve všech krajích onemocnění oběhové soustavy a novotvary, následované s velkým odstupem nemocemi dýchací soustavy.

V průběhu roku 2019 zemřelo necelých 112,4 tisíce obyvatel Česka. Šlo o číslo o 0,6 tisíce nižší než v roce 2018, kdy byl počet zemřelých (112,9 tisíce) nejvyšší od roku 1996. Nejvíce zemřelých v roce 2019 mělo v době úmrtí bydliště v Moravskoslezském kraji (13,8 tisíce). Po loňském roce, kdy tento post obsadil Středočeský kraj, se tak situace vrátila do své tradiční podoby – Moravskoslezský kraj vykazoval nejvyšší počet zemřelých (s výjimkou roku 2018) nepřetržitě od roku 2005, od kterého jsou kraje v čase územně v podstatě neměnné. Počet zemřelých obyvatel Středočeského kraje (13,5 tisíce) byl v roce 2019 druhý nejvyšší, třetí nejvyšší připadl na obyvatele Jihomoravského kraje a čtvrtý na obyvatele Prahy (v každém 12,2 tisíce). Absolutně nejméně zemřelých měl i v roce 2019 kraj Karlovarský (3,4 tisíce), který má ale celkově výrazně nejméně početné obyvatelstvo.

V průběhu období 2011–2019 měl počet zemřelých v Česku i ve většině krajů mírně rostoucí tendenci, v Praze, v kraji Královéhradeckém a Zlínském spíše kolísal. V roce 2019 byl na úrovni krajů evidován v pěti z nich nárůst počtu zemřelých, v devíti naopak pokles. Nejvýraznější meziroční změnu počtu zemřelých vykazala statistika pro Kraj Vysočina, a to růst o 7 %, v ostatních případech počet zemřelých vzrostl maximálně o 3 % (v Jihočeském kraji), resp. nejvýše o 3 % se snížil (v kraji Jihomoravském). Ve čtyřech krajích (Kraj Vysočina, kraje Plzeňský, Pardubický a Moravskoslezský) byl počet zemřelých v roce 2019 vůbec nejvyšší od roku 2011. V dalších pěti krajích (Středočeský, Karlovarský, Ústecký, Královéhradecký, Jihomoravský) zůstalo lokální maximum v roce 2018, ve třech krajích (Liberecký, Olomoucký, Zlínský) v roce 2017, zbylé dva kraje (Praha a Jihočeský) evidovaly maximum v roce 2015.

Tab. 6.1 Zemřelí, 2011–2019

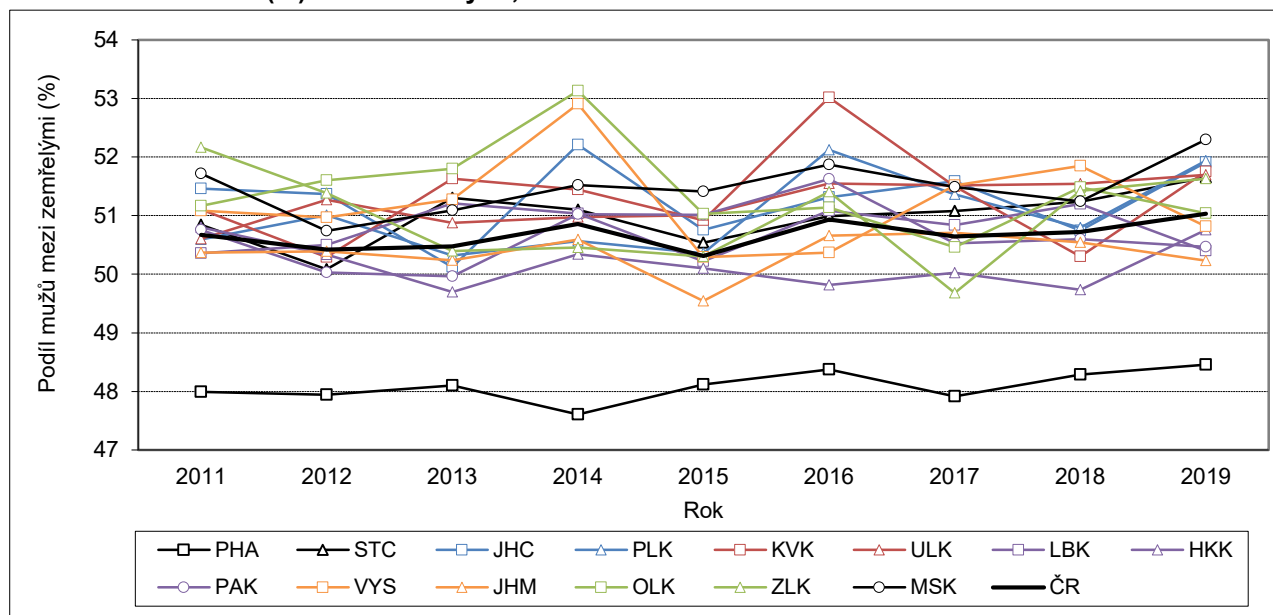
Kraj	Zemřelí celkem							Zemřelí roku 2019		
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	muži	ženy	muži %
Hl. město Praha	12 092	12 149	12 420	12 141	12 199	12 417	12 178	5 901	6 277	48,5
Středočeský	12 621	12 924	13 049	12 695	13 248	13 687	13 471	6 958	6 513	51,7
Jihočeský	6 374	6 604	6 933	6 443	6 752	6 696	6 885	3 574	3 311	51,9
Plzeňský	5 888	6 061	6 307	6 153	6 242	6 276	6 356	3 301	3 055	51,9
Karlovarský	3 080	3 186	3 268	3 167	3 406	3 491	3 405	1 762	1 643	51,7
Ústecký	8 841	9 277	9 238	9 058	9 172	9 338	9 208	4 760	4 448	51,7
Liberecký	4 228	4 423	4 558	4 385	4 707	4 705	4 607	2 322	2 285	50,4
Královéhradecký	5 748	5 918	5 836	5 681	5 783	6 024	5 901	2 995	2 906	50,8
Pardubický	5 365	5 392	5 440	5 234	5 389	5 528	5 558	2 805	2 753	50,5
Vysočina	5 031	5 129	5 178	4 997	5 288	5 277	5 636	2 864	2 772	50,8
Jihomoravský	11 466	11 629	12 106	11 738	12 275	12 542	12 190	6 123	6 067	50,2
Olomoucký	6 559	6 830	7 000	6 731	7 033	6 952	6 914	3 529	3 385	51,0
Zlínský	6 171	6 354	6 290	6 194	6 389	6 338	6 291	3 248	3 043	51,6
Moravskoslezský	13 384	13 284	13 550	13 133	13 560	13 649	13 762	7 197	6 565	52,3
ČR	106 848	109 160	111 173	107 750	111 443	112 920	112 362	57 339	55 023	51,0

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Mezi zemřelými obyvateli České republiky je tradičně více mužů než žen. V roce 2019 představovali muži 51,0 % zemřelých. Na úrovni krajů se podíl mužů mezi zemřelými pohybuje obvykle v rozmezí 50–52 % (obr. 5.1). Nejvyšší byl podíl mužů mezi zemřelými v roce 2019 v Moravskoslezském kraji (52,3%). Specifická je situace v Praze, kde je každoročně mezi zemřelými více žen než mužů, a to nezanedbatelně (podíl mužů 48,5 % v roce 2019). V pozadí stojí skladba (žijící) populace Prahy podle pohlaví (z krajů

nejvyšší zastoupení žen) a poměrně blízká úroveň úmrtnosti mužů a žen (nejnižší rozdíl naděje dožití, viz níže).

Obr. 6.1 Podíl mužů (%) mezi zemřelými, 2011–2019

Kromě velikosti populace a úrovně úmrtnosti jsou absolutní počty zemřelých ovlivněny věkovou a pohlavní strukturou dané populace (která se mezi kraji liší) a jejím vývojem v čase. Celková intenzita úmrtnosti odstraňující vliv věkové struktury na počet zemřelých je nejběžněji hodnocena vyšší naděje dožití při narození, tj. výsledným ukazatelem úmrtnostních tabulek. Na úrovni krajů Český statistický úřad konstruuje úmrtnostní tabulky za dvouletá kalendářní období³⁵, s cílem eliminovat náhodné výkyvy způsobené kolísáním nízkých počtů událostí (úmrť) v některých věcích a letech³⁶.

Výsledná naděje dožití mužů při narození (tab. 6.2) dosáhla v období 2018–2019 v jednotlivých krajích hodnoty v rozmezí 74,4–78,4 let (při celorepublikovém průměru 76,2 let). Stejně jako v přecházejících letech nejvyšší průměrná očekávaná délka života (78,4 let) připadla na muže-obyvatele Prahy. Jejich naděje dožití přitom dlouhodobě převyšuje naděje dožití mužů v ostatních krajích minimálně o rok. Druhou nejvyšší nadějí dožití při narození měli v období 2018–2019 muži z Královéhradeckého kraje (77,2 let), třetí příčku si i přes meziroční pokles udržel Kraj Vysočina (76,7 let). Tyto dva kraje si rozdělily druhou a třetí pozici v období ohraničeném lety 2011 a 2019 každoročně. Na druhém konci žebříčku se v roce 2019 (resp. za období 2018–2019) nacházel, jako tradičně, Ústecký kraj se střední délkou života mužů o čtyři roky nižší (74,4 roku) než u mužů v Praze. Pod hladinou 75 let byla střední délka života mužů i v Karlovarském (74,9 let) a Moravskoslezském (74,5 let) kraji, zatímco ve zbývajících krajích byla o rok až dva vyšší (nejblíže jim byl Olomoucký kraj s nadějí dožití mužů 75,7 let).

Také na straně žen patří Praha v mezikrajském měřítku ke krajům s dlouhodobě nejlepšími úmrtnostními poměry (tab. 6.3). V případě žen však nemá tak „mimořádné“ postavení jako u mužů, obdobnou výši naděje dožití při narození jako v Praze mají také ženy v Kraji Vysočina a v Jihomoravském kraji. V období 2018–2019 dosáhla naděje dožití žen při narození nejvýše v Praze (83,0 let), druhá nejvyšší (82,8 let) byla

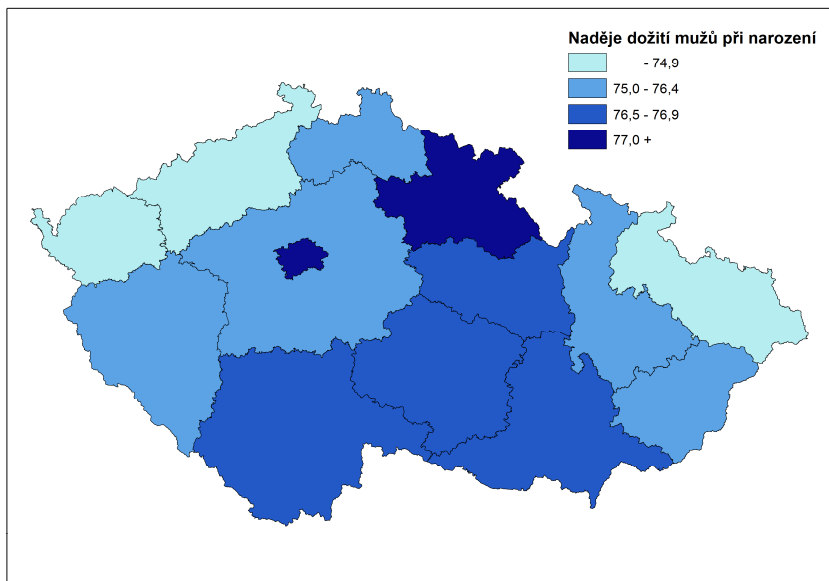
³⁵ Úmrtnostní tabulky za ČR, kraje, ale i okresy a ORP jsou dostupné na: https://czso.cz/csu/czso/umrtnostni_tabulky.

³⁶ Ze stejných důvodů je běžnou součástí procesu konstrukce úmrtnostních tabulek vyrovnávání reálných měr úmrtnosti. Volba vyhlazovací metody však není volbou jednoznačnou a může se měnit v čase, zejména v reakci na vývoj úmrtnosti podle věku a rozvoj statistických metod. Český statistický úřad naposledy přistoupil k úpravě metodiky konstrukce úmrtnostních tabulek v roce 2018 (blíže viz <https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni-tabulky-metodika>), kdy byla pro modelování úmrtnosti v nejvyšších věcích nově zvolena funkce Kannisto. Veškeré údaje v této publikaci vycházejí z úmrtnostních tabulek, které byly zpracovány touto novou metodikou.

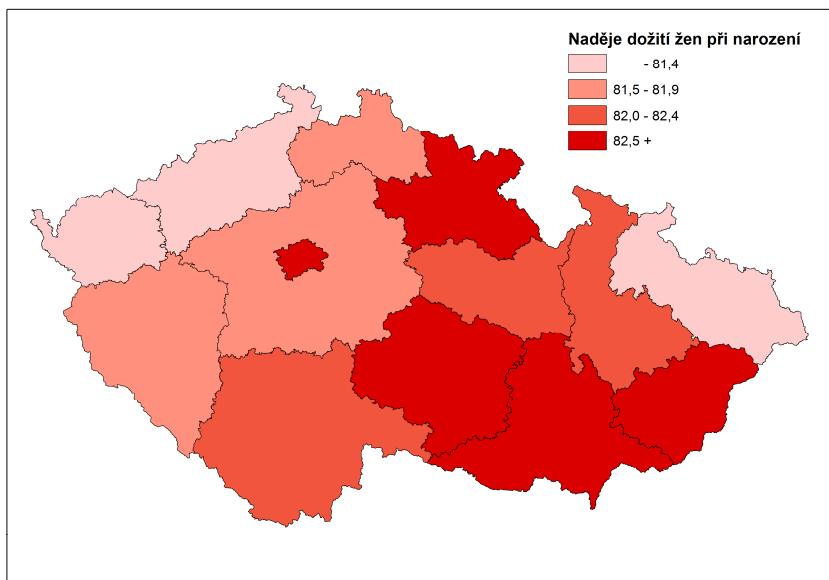

v Jihomoravském kraji a následně třetí nejvyšší v Kraji Vysočina (82,7 let). Mezi kraje s vyšší nadějí dožití žen patří dlouhodobě také Zlínský kraj (82,6 let v období 2018–2019) a Královéhradecký kraj (82,5 let). Nejkratší průměrná délka života byla u žen, stejně jako u mužů, zaznamenaná v období let 2018–2019, resp. pravidelně i v letech předcházejících, v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji. Až do roku 2017 připadalo minimum vždy, a to poměrně s výrazným odstupem, na Ústecký kraj. Za období 2017–2018 byla hodnota střední délky života žen nejnižší v kraji Karlovarském (79,9 roku, mírně pod úroveň Ústeckého kraje), v období 2018–2019 dosáhla naděje dožití žen v obou těchto krajích shodně na 80,2 let. Moravskoslezský kraj obsadil s náskokem jednoho roku na Ústecký a Karlovarský kraj v úmrtnosti žen místo třetího nejhorší kraje (naděje dožití 81,2 roku). Ostatní kraje si byly z pohledu střední délky života žen poměrně blízké (naděje dožití při narození v období 2018–2019 v rozpětí 81,7 až 82,2 let).

Obr. 6.2 Naděje dožití mužů při narození, 2018–2019

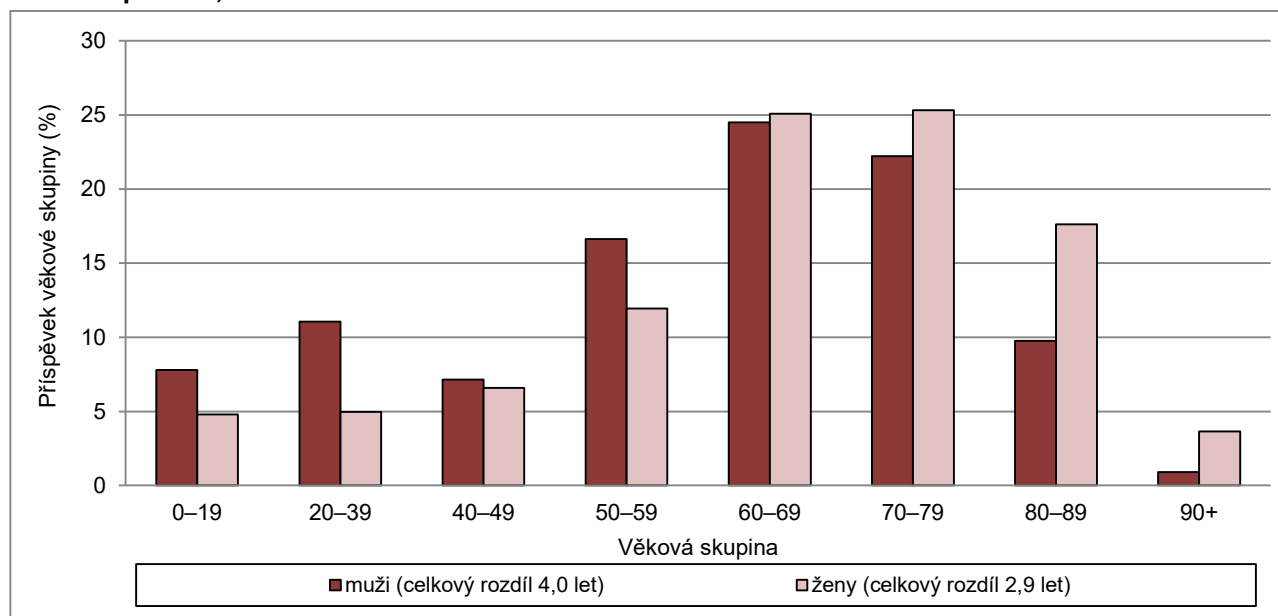

Obr. 6.3 Naděje dožití žen při narození, 2018–2019

Porovnáme-li věkově specifické úmrtnosti v Praze a Ústeckém kraji, jakožto krajů nejčastěji reprezentujících kraje s vůbec nejnižší a nejvyšší úmrtností, ukazuje se, že k rozdílné výši naděje dožití při narození přispívá (obr. 6.4) zejména odlišná úroveň úmrtnosti u šedesátníků a sedmdesátníků. U mužů pak dále hraje roli vyšší úmrtnost ústeckých obyvatel ve věku 50–59, zatímco u žen ve věku 80–89 let.

Obr. 6.4 Příspěvky věkových skupin (v %) k rozdílu naděje dožití v Praze a Ústeckém kraji podle pohlaví, 2018–2019

Naděje dožití při narození měla v daném čase, počínaje obdobím let 2011–2012 a konče dvouletým obdobím 2018–2019, ve všech krajích rostoucí trend, případný meziroční pokles naděje dožití byl vždy jen výkyvem, přerušujícím trend dočasně³⁷. Za posledních sedm let vzrostla střední délka života u mužů v jednotlivých krajích o 2 %, což představovalo prodloužení života o 1,2 až 1,7 roku, pouze v Karlovarském kraji byl nárůst nižší – o 1 %, resp. o 0,8 roku.

Tab. 6.2 Naděje dožití mužů při narození, 2011–2019

Kraj	Naděje dožití mužů při narození								Přírůstek (2018–2019)	
	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	mezi-ročně	od 2011–2012
Hl. město Praha	76,9	77,2	77,4	77,5	77,7	78,1	78,3	78,4	0,1	1,5
Středočeský	74,9	75,1	75,6	76,0	76,1	76,3	76,1	76,3	0,2	1,4
Jihočeský	75,0	75,3	75,6	75,6	76,0	76,4	76,3	76,6	0,3	1,6
Plzeňský	75,2	75,6	76,1	76,1	76,0	76,2	76,2	76,4	0,2	1,2
Karlovarský	74,1	74,3	74,2	74,4	74,6	74,4	74,5	74,9	0,5	0,8
Ústecký	73,0	72,9	73,4	73,8	73,8	74,1	74,2	74,4	0,2	1,4
Liberecký	74,9	74,9	75,2	75,4	75,7	75,7	75,4	76,1	0,7	1,2
Královéhradecký	75,6	75,9	76,2	76,5	76,8	77,2	77,2	77,2	-0,1	1,5
Pardubický	74,8	75,2	75,9	76,2	76,3	76,6	76,5	76,6	0,1	1,7
Vysočina	75,5	75,8	76,2	76,5	77,0	77,0	76,9	76,7	-0,2	1,2
Jihomoravský	75,3	75,5	75,9	76,3	76,4	76,5	76,3	76,6	0,3	1,3
Olomoucký	74,4	74,4	74,8	75,1	75,2	75,5	75,6	75,7	0,2	1,3
Zlínský	74,3	74,7	75,0	75,4	75,4	75,5	75,8	75,9	0,1	1,5
Moravskoslezský	73,3	73,7	73,9	74,1	74,2	74,5	74,5	74,5	0,0	1,3
ČR ¹⁾	74,8	75,1	75,4	75,7	75,8	76,0	76,1	76,2	0,1	1,4

¹⁾ Pro srovnatelnost jsou hodnoty za ČR vypočteny stejně jako v případě krajů za dvouleté kalendářní období.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném období, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném období.

³⁷ Meziroční snížení naděje dožití při narození bylo mezi kraji četnější pouze v období 2015–2016 u žen, kdy se týkalo pěti krajů, a 2017–2018 u mužů i u žen, kdy bylo evidováno u šesti krajů u každého pohlaví. Jinak byly meziroční úbytky výjimečné, týkající se v daném roce maximálně tří krajů (pro dané pohlaví).

U žen rostla střední délka života mírněji, ve většině krajů mezi obdobími 2011–2012 a 2018–2019 o 1 %, ve třech krajích (Pardubický, Vysočina, Moravskoslezský) o 2 %. V absolutním vyjádření došlo i na straně žen k nejmenšímu prodloužení střední délky života v Karlovarském kraji, a to o 0,5 roku³⁸, v ostatních krajích pak střední délka života žen v průběhu tohoto sedmiletého období vzrostla o 1,0 až 1,4 roku.

Tab. 6.3 Naděje dožití žen při narození, 2011–2019

Kraj	Naděje dožití žen při narození								Přírůstek (2018–2019)	
	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	mezi-ročně	od 2011–2012
Hl. město Praha	81,9	82,0	82,3	82,4	82,5	82,7	83,0	83,0	0,1	1,2
Středočeský	80,7	80,9	81,5	81,5	81,5	81,6	81,6	81,9	0,3	1,2
Jihočeský	81,1	81,0	81,4	81,5	81,6	82,1	82,0	82,1	0,1	1,0
Plzeňský	80,9	81,1	81,4	81,4	81,4	81,7	81,6	81,9	0,3	1,0
Karlovarský	79,7	79,9	80,2	80,2	80,5	80,5	79,9	80,2	0,3	0,5
Ústecký	79,1	79,2	79,4	79,7	79,7	79,8	80,0	80,2	0,2	1,1
Liberecký	80,8	81,0	81,5	81,4	81,5	81,7	81,7	81,7	0,1	1,0
Královéhradecký	81,4	81,4	81,9	82,2	82,0	82,4	82,6	82,5	-0,1	1,1
Pardubický	80,8	81,1	81,6	82,1	82,1	82,2	82,3	82,2	0,0	1,4
Vysočina	81,4	81,8	82,5	82,6	82,4	82,7	83,0	82,7	-0,2	1,3
Jihomoravský	81,8	82,0	82,3	82,4	82,4	82,7	82,7	82,8	0,1	1,0
Olomoucký	81,1	81,2	81,8	81,7	81,5	81,8	81,9	82,1	0,2	1,0
Zlínský	81,5	81,5	81,5	81,8	82,2	82,3	82,4	82,6	0,2	1,1
Moravskoslezský	79,9	80,1	80,5	80,8	81,0	81,1	81,1	81,2	0,1	1,2
ČR ¹⁾	80,9	81,1	81,4	81,6	81,6	81,8	81,9	82,0	0,1	1,1

¹⁾ Pro srovnatelnost jsou hodnoty za ČR vypočteny stejně jako v případě krajů za dvouleté kalendářní období.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném období, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném období.

Mezi posledními dvěma obdobími 2017–2018 a 2018–2019 byl u většiny krajů zaznamenán nárůst naděje dožití při narození. Výjimku představoval mírný pokles střední délky života obyvatel Královéhradeckého kraje a Kraje Vysočina, a to u mužů i u žen, a nepatrný pokles naděje dožití žen v Pardubickém kraji. Nejvyšší absolutní přírůstek byl zaznamenán u mužů v Libereckém kraji (+0,7 roku), který tak kompenzoval meziroční snížení v předchozích dvou obdobích. Druhý nejvyšší byl absolutní přírůstek naděje dožití u mužů v Karlovarském kraji (+0,5 roku), přičemž i v tomto případě byly v předcházejících dvou obdobích přírůstky minimální či záporné. V ostatních krajích, u mužů i u žen, naděje dožití při narození v období 2018–2019 meziročně vzrostla maximálně o 0,3 roku.

Růst naděje dožití při narození v krajích mezi lety 2011–2012 a 2018–2019 byl u mužů a u žen sycen odlišnými věkovými skupinami (tab. 6.4). U mužů k prodloužení průměrné délky života obecně přispělo zejména snížení úmrtnosti u šedesátníků a padesátníků³⁹, zatímco u žen hrálo největší roli zlepšení úmrtnostních podmínek u starších věkových skupin, u osmdesátnic, příp. u žen 70–79letých⁴⁰.

³⁸ Nízký přírůstek byl odrazem zejména výrazného snížení naděje dožití žen v Karlovarském kraji pro období 2017–2018 (o 0,6 roku). Přírůstek v následujícím období 2018–2019 vrátil naději dožití zpět pouze na hodnotu zaznamenanou již v období 2013–2014 a 2014–2015.

³⁹ Z pohledu pětiletých věkových skupin byl příspěvek k rozdílu naděje dožití mužů nejvyšší buď ve skupině 55–59 let (ČR, kraje ULK, LBK, PAK, JHM, ZLK, MSK) nebo 60–64 (PHA, STC, JHC, PLK, HKK, VYS, OLK), v Karlovarském kraji hrálo důležitou roli také snížení úmrtnosti ve skupině 85+. Příspěvky jednotlivých pětiletých věkových skupin si však byly mnohdy blízké.

⁴⁰ Spíše mladší z uvedených věkových skupin měly významnější roli v Královéhradeckém a Pardubickém kraji.

Tab. 6.4 Příspěvky věkových skupin (v letech) k rozdílu naděje dožití při narození mezi obdobími 2011–2012 a 2018–2019 podle pohlaví

Kraj	Muži							Ženy						
	0–19	20–39	40–49	50–59	60–69	70–79	80–89	0–19	20–39	40–49	50–59	60–69	70–79	80–89
Hl. město Praha	0,01	0,06	0,13	0,38	0,48	0,20	0,18	-0,03	-0,02	0,11	0,23	0,28	0,29	0,28
Středočeský	0,14	0,03	0,08	0,29	0,39	0,19	0,20	-0,01	0,04	0,09	0,12	0,16	0,27	0,41
Jihočeský	0,07	0,09	0,13	0,33	0,41	0,24	0,26	0,00	0,05	-0,03	0,07	0,15	0,25	0,41
Plzeňský	0,06	0,03	0,18	0,14	0,29	0,22	0,24	0,03	0,06	0,04	0,09	0,10	0,20	0,39
Karlovarský	0,08	-0,01	0,05	0,21	0,14	-0,01	0,25	0,12	-0,05	0,10	0,00	0,05	0,11	0,16
Ústecký	-0,10	0,09	0,17	0,54	0,43	0,08	0,17	0,13	0,00	0,03	0,16	0,13	0,28	0,31
Liberecký	0,03	0,09	0,13	0,35	0,31	0,23	0,07	0,04	0,02	0,00	0,15	0,14	0,21	0,27
Královéhradecký	0,05	0,11	0,07	0,30	0,43	0,32	0,27	-0,02	-0,03	0,04	0,04	0,26	0,44	0,29
Pardubický	0,15	0,15	0,12	0,45	0,31	0,30	0,22	0,08	0,10	0,06	0,09	0,23	0,45	0,36
Vysočina	0,09	0,05	0,05	0,29	0,40	0,20	0,13	0,11	-0,03	0,06	0,18	0,29	0,29	0,34
Jihomoravský	0,16	0,00	0,06	0,35	0,35	0,10	0,22	-0,02	-0,02	0,07	0,12	0,10	0,29	0,35
Olomoucký	-0,02	0,01	0,19	0,34	0,38	0,29	0,13	-0,10	0,03	0,00	0,14	0,20	0,28	0,35
Zlínský	-0,02	0,11	0,24	0,43	0,33	0,17	0,25	0,04	-0,08	0,08	0,04	0,13	0,29	0,43
Moravskoslezský	-0,06	0,00	0,20	0,40	0,31	0,29	0,13	-0,07	0,03	0,15	0,28	0,17	0,29	0,36
ČR ¹⁾	0,04	0,05	0,14	0,36	0,38	0,18	0,18	0,01	0,00	0,07	0,15	0,18	0,24	0,35

¹⁾ Pro srovnatelnost jsou hodnoty za ČR vypočteny stejně jako v případě krajů za dvouleté kalendářní období.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném kraji/v ČR pro dané pohlaví.

Naděje dožití mužů při narození pravidelně dosahuje nižších hodnot než naděje dožití při narození žen. Největší rozdíl středních délek života mezi muži a ženami je dle výsledků úmrtnostních tabulek dlouhodobě v krajích na Moravě, a to obvykle důsledkem relativně horších úmrtnostních podmínek mužů. V období 2018–2019 převyšovala naděje dožití žen naději dožití mužů nejvíce, o 6,8 roku, v kraji Zlínském a o 6,6 roku v kraji Moravskoslezském. Více než šestiletý rozdíl si držely naděje dožití žen a mužů při narození také v kraji Olomouckém (6,4 roku), Jihomoravském (6,2 roku) a v Kraji Vysočina (6,0 roku). Naopak nejbližší si byly naděje dožití žen a mužů, stejně jako v předchozích obdobích, v Hlavním městě Praze. V období 2018–2019 zde rozdíl činil 4,7 let, pod hranici pěti let byl již sedmým rokem. Nižší nadúmrtnost mužů vykazuje v mezikrajském srovnání také kraj Královéhradecký (5,3 roku) a Plzeňský (5,5 roku), v období 2018–2019 byly na této úrovni (do 5,5 let) i kraje Karlovarský a Jihočeský.

Tab. 6.5 Rozdíl naděje dožití při narození žen a mužů, 2011–2019

Kraj	Nadúmrtnost mužů (roky)								Příspěvek věk.sk. k rozdílu 2018–19 (%)				
	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	0–39	40–59	60–69	70–79	80+
Hl. město Praha	5,0	4,8	4,8	4,9	4,8	4,7	4,7	4,7	9	21	26	28	16
Středočeský	5,7	5,8	5,9	5,5	5,4	5,4	5,5	5,6	10	22	28	28	12
Jihočeský	6,0	5,7	5,8	5,9	5,6	5,7	5,7	5,5	12	20	25	28	15
Plzeňský	5,6	5,5	5,3	5,3	5,4	5,5	5,4	5,5	13	21	28	25	12
Karlovarský	5,5	5,6	6,0	5,8	5,9	6,0	5,4	5,3	14	24	29	26	7
Ústecký	6,2	6,2	6,0	5,9	5,9	5,7	5,8	5,8	15	24	25	25	10
Liberecký	5,8	6,1	6,3	6,0	5,8	6,0	6,2	5,6	11	20	27	25	16
Královéhradecký	5,8	5,5	5,7	5,7	5,3	5,2	5,4	5,3	9	22	27	29	13
Pardubický	6,0	5,9	5,7	5,8	5,8	5,6	5,7	5,6	12	23	28	25	12
Vysočina	5,9	5,9	6,3	6,1	5,4	5,8	6,0	6,0	11	23	24	27	15
Jihomoravský	6,5	6,5	6,3	6,1	6,0	6,2	6,4	6,2	10	22	25	27	15
Olomoucký	6,7	6,8	7,0	6,6	6,3	6,3	6,3	6,4	11	25	25	24	15
Zlínský	7,2	6,8	6,5	6,4	6,8	6,7	6,6	6,8	11	21	27	28	14
Moravskoslezský	6,7	6,4	6,6	6,8	6,8	6,7	6,5	6,6	11	27	27	23	12
ČR ¹⁾	6,1	6,0	6,0	6,0	5,8	5,8	5,8	5,8	11	23	27	26	14

¹⁾ Pro srovnatelnost jsou hodnoty za ČR vypočteny stejně jako v případě krajů za dvouleté kalendářní období.

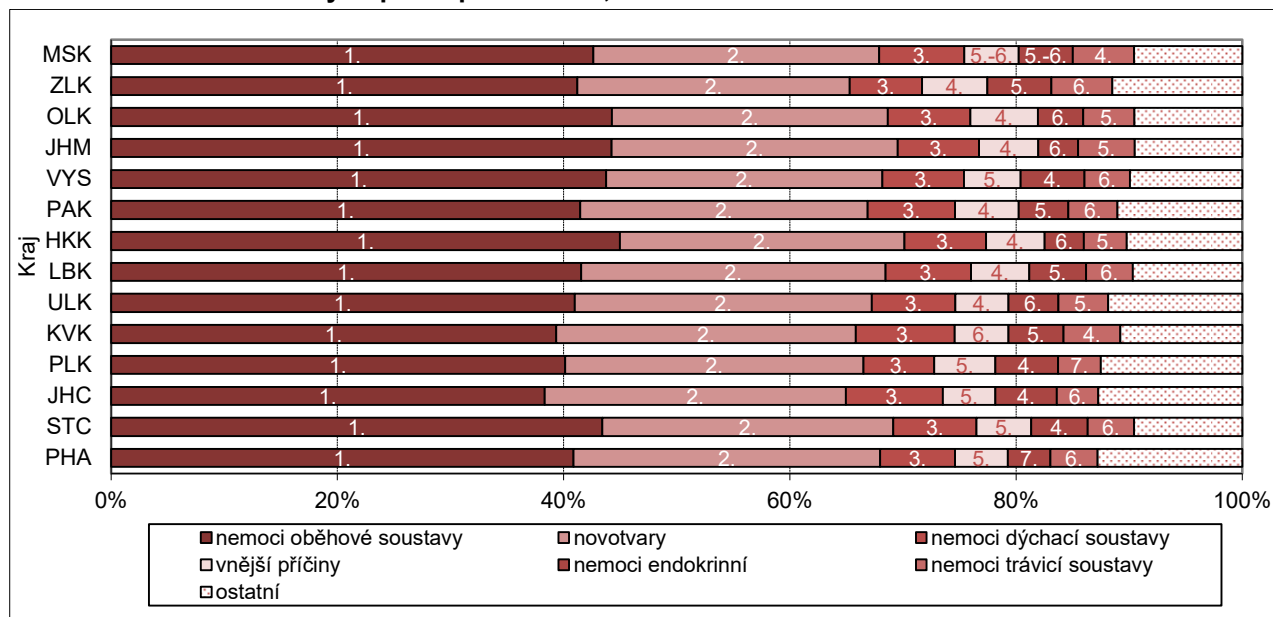
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném období, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném období.

K rozdílu naděje dožití při narození mužů a žen přispívá nejvíce vyšší úmrtnost mužů–šedesátníků a sedmdesátníků. V období 2018–2019 se rozdílná úmrtnost mužů a žen ve věku 60–69 let podílela na celkovém rozdílu naděje dožití v jednotlivých krajích z 24–29 %, úmrtnost ve věku 70–79 let pak z dalších 23–29 %. V některých krajích se obdobnou měrou na nadúmrtnosti podílela i horší úmrtnost mužů ve věku 40–59 let (až 27% příspěvek v kraji Moravskoslezském, resp. 25% v Olomouckém). Za zmínku stojí i ve srovnání s ostatními kraji vyšší (15, resp. 14%) podíl úmrtnosti obyvatel mladších 40 let v Ústeckém a Karlovarském kraji a naopak zdejší nižší podíl (10, resp. 7%) úmrtnosti osob nad 80 let věku (tab. 6.5).

Ve všech krajích Česka je obecně stejná struktura nejčastějších **příčin smrti**. Dlouhodobě vedou nemoci oběhové soustavy, jejich podíl však má mírně klesající tendenci – v roce 2019 v jednotlivých krajích stály za 38–45 % úmrtí, zatímco v roce 2011 u 45–51 %. Druhou nejrozšířenější příčinou úmrtí jsou s aktuálně 24–27 % úmrtí novotvary, obdobně jako v roce 2011, kdy zapříčinily v jednotlivých krajích 24–28 % úmrtí. Podstatně méně četná jsou úmrtí na další skupiny onemocnění. Třetí nejčastější příčinu reprezentovaly v roce 2019, stejně jako v předcházejících sedmi letech, nemoci dýchací soustavy, které způsobily v jednotlivých krajích 6–9 % úmrtí. K dalším skupinám příčin, které se standardně podílejí každá zhruba na 4–6 % úmrtí v kraji patří vnější příčiny (v roce 2019 v celorepublikovém pohledu na 4. místě), tj. dopravní nehody, jiné nehody, pády, (sebe)vraždy, otravy aj., dále nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (5. místo) a nemoci trávicí soustavy (6. místo). Pořadí těchto čtyř posledně jmenovaných skupin není v jednotlivých krajích vždy shodné, rozdíly v procentuálním zastoupení však nejsou výrazné (viz tab. 6.6). V roce 2019 byly v polovině krajů čtvrtou nejčastější příčinou úmrtí vnější příčiny⁴¹, ve čtyřech krajích byly na této pozici nemoci endokrinní⁴², ve dvou krajích nemoci trávicí soustavy⁴³ a v Praze jako jediné specificky nemoci nervové soustavy (v celorepublikovém pohledu sedmá nejčastější skupina úmrtí).

Obr. 6.5 Struktura zemřelých podle příčin smrti, 2019

Nemoci oběhového systému a novotvary jsou zdaleka nejčetnějšími základními příčinami smrti i na úrovni samotných mužů, resp. žen, a to ve všech krajích. Dominance nemocí oběhové soustavy je přitom výraznější na straně žen (tab. 6.6). V roce 2019 stály u zemřelých žen v jednotlivých krajích za 40 až 49 % úmrtí, zatímco u zemřelých mužů za 36 až 42 %. Váha novotvarů, jakožto druhé nejčastější příčiny úmrtí mužů i žen, byla naopak ve všech krajích mírně vyšší u zemřelých mužů (26–29 %) než u žen (21–25 %).

⁴¹ V kraji Ústeckém, Libereckém, Královéhradeckém, Pardubickém, Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském.

⁴² Ve Středočeském, Jihočeském, Plzeňském kraji a v Kraji Vysočina.

⁴³ V Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

Tab. 6.6 Zemřelí podle vybraných skupin příčin smrti, 2019

Kraj	Počet zemřelých (abs.)									Struktura zemřelých v kraji (%)					
	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci nerv.soust.	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	nemoci tráv. soust.	vnější příčiny	ostatní	celkem	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	nemoci tráv. soust.	vnější příčiny
Celkem															
Hl. město Praha	3 301	460	572	4 980	805	509	568	983	12 178	27	4	41	7	4	5
Středočeský	3 465	674	408	5 851	991	551	651	880	13 471	26	5	43	7	4	5
Jihočeský	1 833	374	227	2 639	591	253	320	648	6 885	27	5	38	9	4	5
Plzeňský	1 676	353	262	2 551	398	241	343	532	6 356	26	6	40	6	4	5
Karlovarský	902	166	120	1 340	297	171	162	247	3 405	26	5	39	9	5	5
Ústecký	2 419	406	277	3 774	680	407	431	814	9 208	26	4	41	7	4	5
Liberecký	1 239	231	135	1 915	348	191	238	310	4 607	27	5	42	8	4	5
Královéhradecký	1 484	206	181	2 654	427	223	305	421	5 901	25	3	45	7	4	5
Pardubický	1 413	243	241	2 305	429	242	313	372	5 558	25	4	41	8	4	6
Vysočina	1 376	318	214	2 467	407	227	282	345	5 636	24	6	44	7	4	5
Jihomoravský	3 086	433	347	5 393	874	609	637	811	12 190	25	4	44	7	5	5
Olomoucký	1 686	279	208	3 062	504	312	412	451	6 914	24	4	44	7	5	6
Zlínský	1 514	357	208	2 594	402	340	363	513	6 291	24	6	41	6	5	6
Moravskoslezský	3 475	660	319	5 868	1 039	747	660	994	13 762	25	5	43	8	5	5
ČR	28 869	5 160	3 719	47 393	8 192	5 023	5 685	8 321	112 362	26	5	42	7	4	5
Muži															
Hl. město Praha	1 709	216	239	2 227	412	284	368	446	5 901	29	4	38	7	5	6
Středočeský	1 929	314	180	2 806	545	315	429	440	6 958	28	5	40	8	5	6
Jihočeský	1 044	174	98	1 276	321	140	232	289	3 574	29	5	36	9	4	6
Plzeňský	944	157	106	1 276	225	137	213	243	3 301	29	5	39	7	4	6
Karlovarský	494	86	45	681	150	87	98	121	1 762	28	5	39	9	5	6
Ústecký	1 325	193	131	1 870	370	219	279	373	4 760	28	4	39	8	5	6
Liberecký	677	95	62	908	185	111	144	140	2 322	29	4	39	8	5	6
Královéhradecký	838	92	72	1 255	223	122	191	202	2 995	28	3	42	7	4	6
Pardubický	770	120	92	1 079	211	143	225	165	2 805	27	4	38	8	5	8
Vysočina	790	142	93	1 132	218	144	187	158	2 864	28	5	40	8	5	7
Jihomoravský	1 671	209	158	2 406	485	381	427	386	6 123	27	3	39	8	6	7
Olomoucký	919	130	92	1 433	291	175	285	204	3 529	26	4	41	8	5	8
Zlínský	858	155	86	1 208	230	213	248	250	3 248	26	5	37	7	7	8
Moravskoslezský	1 968	303	172	2 771	595	415	483	490	7 197	27	4	39	8	6	7
ČR	15 936	2 386	1 626	22 328	4 461	2 886	3 809	3 907	57 339	28	4	39	8	5	7
Ženy															
Hl. město Praha	1 592	244	333	2 753	393	225	200	537	6 277	25	4	44	6	4	3
Středočeský	1 536	360	228	3 045	446	236	222	440	6 513	24	6	47	7	4	3
Jihočeský	789	200	129	1 363	270	113	88	359	3 311	24	6	41	8	3	3
Plzeňský	732	196	156	1 275	173	104	130	289	3 055	24	6	42	6	3	4
Karlovarský	408	80	75	659	147	84	64	126	1 643	25	5	40	9	5	4
Ústecký	1 094	213	146	1 904	310	188	152	441	4 448	25	5	43	7	4	3
Liberecký	562	136	73	1 007	163	80	94	170	2 285	25	6	44	7	4	4
Královéhradecký	646	114	109	1 399	204	101	114	219	2 906	22	4	48	7	3	4
Pardubický	643	123	149	1 226	218	99	88	207	2 753	23	4	45	8	4	3
Vysočina	586	176	121	1 335	189	83	95	187	2 772	21	6	48	7	3	3
Jihomoravský	1 415	224	189	2 987	389	228	210	425	6 067	23	4	49	6	4	3
Olomoucký	767	149	116	1 629	213	137	127	247	3 385	23	4	48	6	4	4
Zlínský	656	202	122	1 386	172	127	115	263	3 043	22	7	46	6	4	4
Moravskoslezský	1 507	357	147	3 097	444	332	177	504	6 565	23	5	47	7	5	3
ČR	12 933	2 774	2 093	25 065	3 731	2 137	1 876	4 414	55 023	24	5	46	7	4	3

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty na danou příčinu, pouze barvou nejnižší hodnoty na danou příčinu.

Od třetího místa se již pořadí hlavních skupin příčin smrti podle pohlaví začíná lišit. Obecně přitom bývá diference v zastoupení příčiny mezi pohlavími nejméně výraznější u vnějších příčin: v roce 2019 u mužů pokrývaly 6–8 % úmrtí v kraji, zatímco u žen 3–4 %. V celorepublikovém pohledu šlo u mužů o čtvrtou nejčastější příčinu úmrtí, u žen až o sedmou.

Nemoci dýchací soustavy byly, stejně jako v celorepublikovém pohledu, v roce 2019 na pozici třetí nejčastější příčiny smrti u mužů i u žen v celkem 11 krajích. Pouze ve třech krajích tomu bylo jinak – až na čtvrtém místě byly nemoci dýchací soustavy ve Zlínském kraji u mužů i u žen, v Pardubickém kraji u mužů a v Plzeňském kraji u žen. V případě úmrtí mužů zaujmul v obou těchto případech třetí místo vnější příčiny, v případě úmrtí žen zase shodně v obou daných krajích nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek. V ostatních krajích čtvrtou nejčastější příčinou úmrtí byly u mužů vnější příčiny, zatímco u žen bylo obsazení čtvrté pozice poměrně pestré. V osmi krajích šlo o nemoci endokrinní, ve dvou krajích (Praha a Pardubický) šlo o nemoci nervové soustavy, v dalších dvou krajích (Plzeňský a Zlínský) o nemoci dýchací soustavy, v jiných dvou (Karlovarský a Jihomoravský) o nemoci trávicí soustavy, v Královéhradeckém kraji pak o vnější příčiny.

Struktura zemřelých podle příčin úmrtí se diferencuje také podle věku⁴⁴. Různé věkové složení krajských populací tak má vliv i na celkovou strukturu zemřelých podle příčin. Pro porovnání intenzity úmrtnosti na jednotlivé (nejčtenější) skupiny příčin smrti jsou proto využívány standardizované ukazatele⁴⁵, které eliminují vliv rozdílného věkového složení obyvatel (v území a čase).

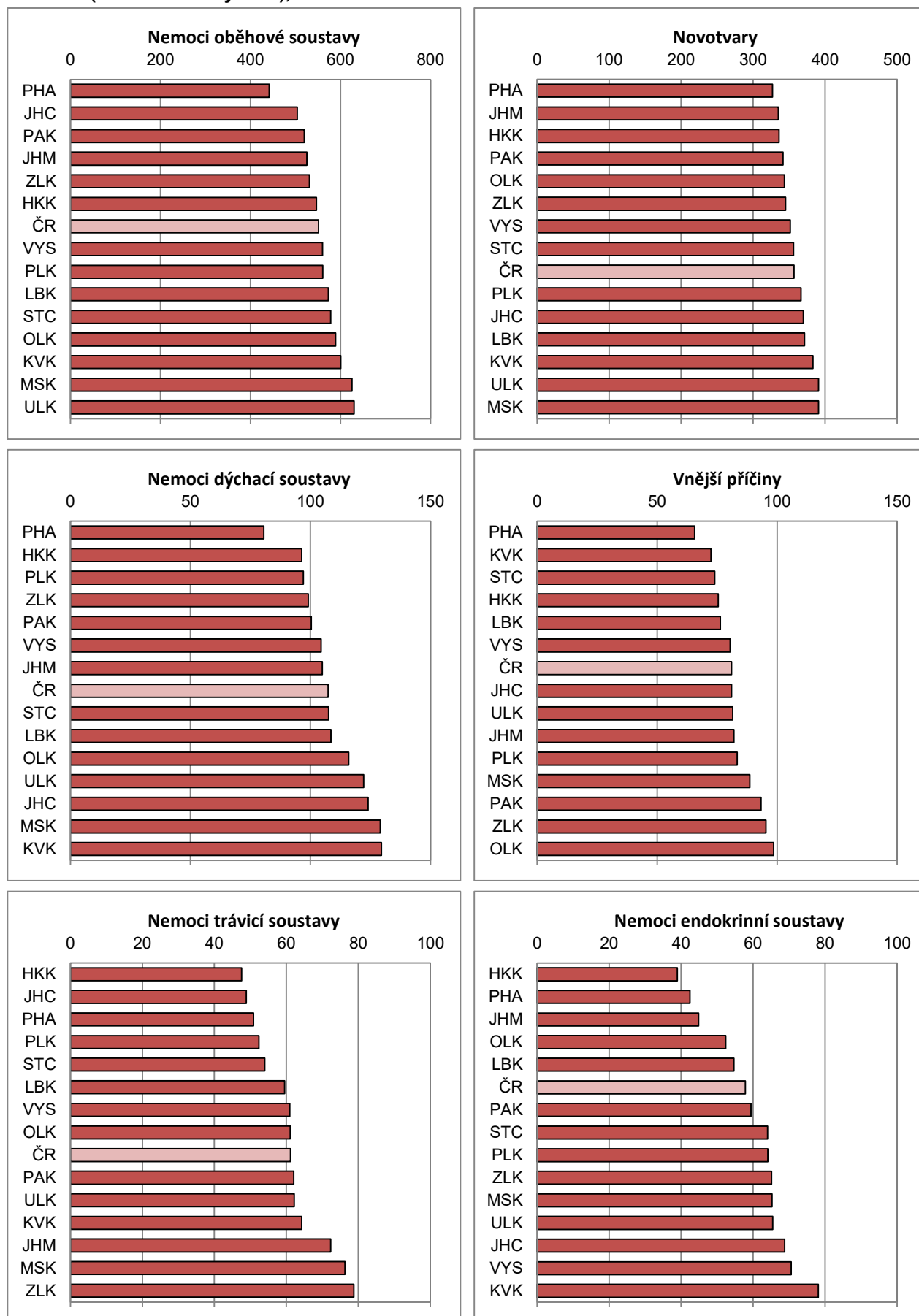
Standardizované míry úmrtnosti u mužů i u žen dosahovaly v roce 2019 v jednotlivých krajích nejvyšších hodnot v případě nemocí oběhové soustavy, poté novotvarů a dále nemocí dýchací soustavy (tab. 6.7), s výjimkou Plzeňského a Zlínského kraje, kde standardizovaná míra úmrtnosti žen na nemoci dýchací soustavy byla až na čtvrtém místě a třetí nejvyšší zde byla standardizovaná míra úmrtnosti na nemoci endokrinní. Čtvrtá nejvyšší byla u mužů téměř ve všech krajích standardizovaná míra úmrtnosti na vnější příčiny, když jedinou výjimku představovala čtvrtá nejvyšší míra úmrtnosti na nemoci endokrinní v kraji Karlovarském. U žen byla, stejně jako v případě absolutních počtů, pozice čtvrté nejvyšší standardizované míry úmrtnosti v mezikrajském srovnání situována různorodě. V již zmiňovaných krajích Plzeňském a Zlínském šlo o nemoci dýchací soustavy, dále šlo buď o úmrtnost na nemoci endokrinní (kraj Středočeský, Jihočeský, Ústecký, Liberecký, Vysočina) nebo na nemoci trávicí soustavy (kraj Karlovarský, Jihomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský), nemoci nervové soustavy (Praha, Pardubický kraj) či vnější příčiny (Královéhradecký kraj). Není však vyloučeno, že v hodnotách měr úmrtnosti za dílčí skupiny příčin smrti se odráží různá kódovací praxe lékařů napříč kraji.

Porovnáme-li hodnoty měr úmrtnosti v jednotlivých skupinách příčin smrti napříč kraji, pozice kraje nebyla u všech sledovaných příčin úmrtí vždy stejná (obr. 6.6–6.8). V Praze byla celkově nejnižší úroveň úmrtnosti mužů podpořena nízkou úmrtností u všech nejčastějších skupin příčin úmrtí (mnohdy vůbec nejnižší v mezikrajském srovnání), avšak například v Jihomoravském kraji s celkově třetí nejnižší úmrtností mužů se vyskytovala nadprůměrná míra úmrtnosti mužů na vnější příčiny a na nemoci trávicí soustavy (ta byla v roce 2019 dokonce třetí nejhorší z krajů). V Jihočeském kraji zase nízkou úmrtností mužů na nemoci oběhové soustavy (v roce 2019 druhá nejnižší) doprovázela relativně vysoká (třetí nejvyšší) úmrtnost na nemoci dýchací soustavy a nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek.

⁴⁴ Viz například Vývoj obyvatelstva České republiky (<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2019>).

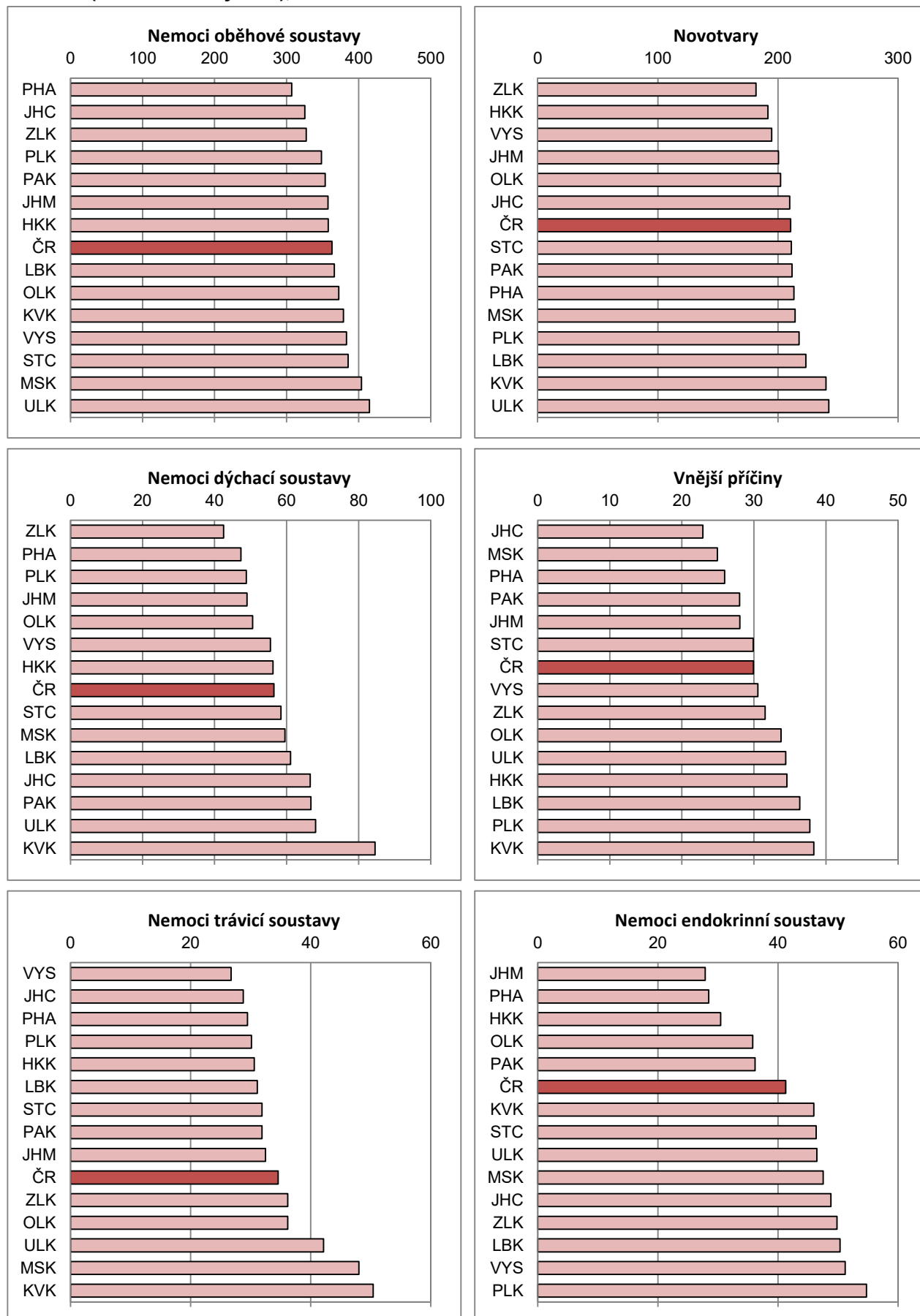
⁴⁵ Hodnoty standardizované úmrtnosti uvedené v této publikaci vychází z přímé standardizace, kdy standardem je věková struktura celé České republiky, mužů i žen dohromady.

Obr. 6.6 Standardizované míry úmrtnosti mužů na nejčtenější skupiny příčin smrti (na 100 000 obyvatel), 2019

Obr. 6.7 Standardizované míry úmrtnosti žen na nejčtenější skupiny příčin smrti (na 100 000 obyvatel), 2019

V případě žen byly celkově nejlepší úmrtnostní podmínky dle standardizované míry úmrtnosti v roce 2019 v Praze, dále ve Zlínském a Jihomoravském kraji. V Praze příznivé úmrtnostní podmínky vyvstávaly zejména z nejnižší (v rámci srovnání krajů) míry úmrtnosti žen na nemoci oběhové soustavy a z nízké úmrtnosti na nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek, zatímco úroveň úmrtnosti pražských žen na novotvary byla (jako tradičně) mírně nadprůměrná. V kraji Zlínském byla druhá nejnižší celková úmrtnost žen spojena s nízkou úmrtností na nemoci oběhové soustavy a vůbec nejnižší úmrtností na novotvary a nemoci dýchací soustavy, avšak úmrtnost na nemoci endokrinní, trávicí soustavy i vnější příčiny byla nadprůměrná. Různorodá byla také pozice Kraje Vysočina při hodnocení úmrtnosti žen dle příčin, kdy kraj vykazoval v roce 2019 vůbec nejnižší úmrtnost na nemoci trávicí soustavy, třetí nejnižší úmrtnost žen na novotvary, zatímco úmrtnost na nemoci dýchací soustavy zde byla průměrná a úmrtnost na nemoci oběhové soustavy a nemoci endokrinní byla dokonce nadprůměrná.

Tab. 6.7 Standardizované* míry úmrtnosti na nejčtenější skupiny příčin smrti (na 100 000 obyvatel), 2019

	Muži										Ženy									
	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci nerv.soust.	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	nemoci tráv. soust.	vnější příčiny	ostatní	celkem	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci nerv.soust.	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	nemoci tráv. soust.	vnější příčiny	ostatní	celkem		
Hl. město Praha	327	42	47	442	81	51	66	86	1 141	213	28	39	307	47	29	26	62	753		
Středočeský	356	64	35	578	108	54	74	86	1 356	211	46	30	385	58	32	30	56	849		
Jihočeský	370	69	37	504	124	49	81	115	1 348	210	49	32	325	67	29	23	88	822		
Plzeňský	367	64	45	561	97	52	83	104	1 374	217	55	43	348	49	30	38	79	860		
Karlovarský	383	78	41	601	130	64	72	103	1 473	240	46	43	379	84	50	38	74	954		
Ústecký	391	65	46	631	122	62	81	129	1 528	242	46	32	415	68	42	34	97	977		
Liberecký	371	55	38	573	109	60	76	85	1 367	223	50	28	366	61	31	36	64	861		
Královéhradecký	336	39	32	547	96	48	75	86	1 259	192	30	29	358	56	31	35	59	789		
Pardubický	342	59	44	520	100	62	93	79	1 299	212	36	43	353	67	32	28	61	833		
Vysočina	351	71	45	560	104	61	80	74	1 346	195	51	36	383	56	27	31	55	832		
Jihomoravský	335	45	33	525	105	72	82	81	1 279	200	28	24	357	49	32	28	52	772		
Olomoucký	343	52	36	589	116	61	99	81	1 377	202	36	28	372	51	36	34	60	818		
Zlínský	345	65	37	531	99	79	95	103	1 355	182	50	31	327	42	36	32	66	766		
Moravskoslezský	391	65	38	626	129	76	89	104	1 517	214	48	20	404	60	48	25	69	887		
ČR	357	58	40	551	107	61	81	93	1 349	210	41	31	363	56	35	30	66	833		

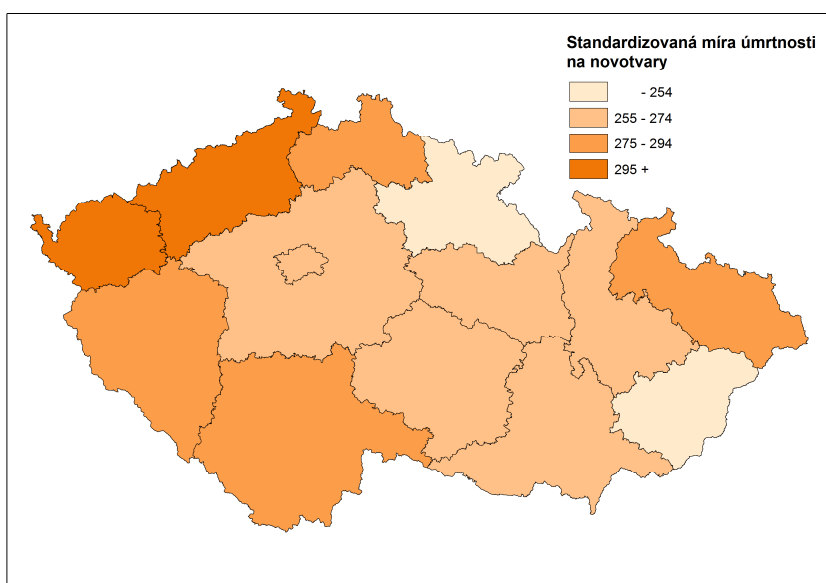
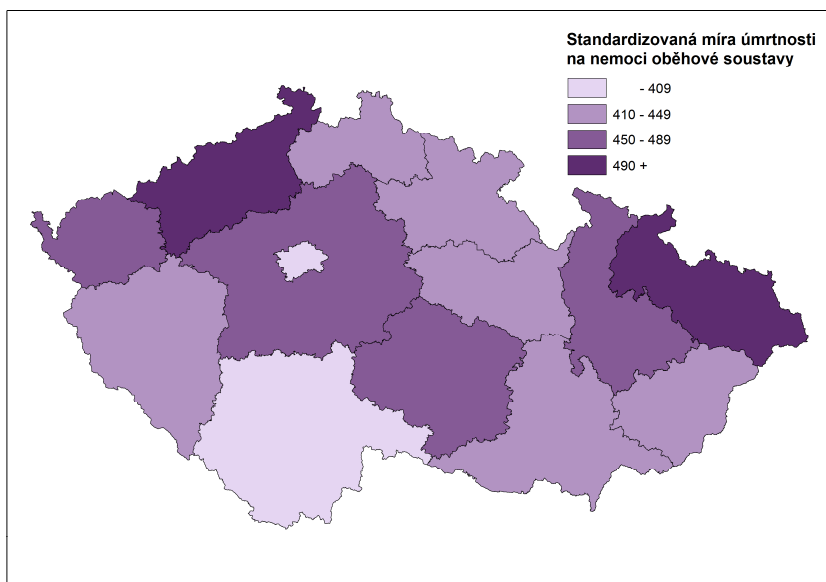
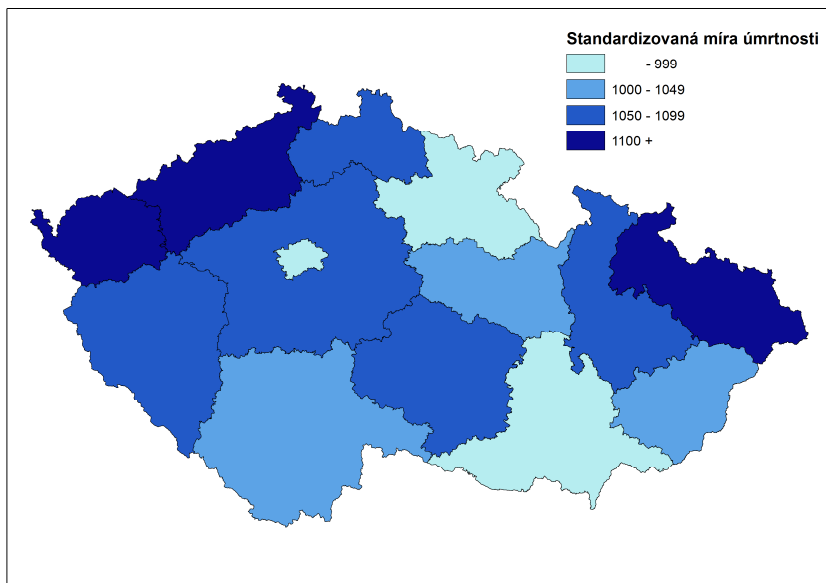
* Úmrtnost v krajích standardizována přímou standardizací na věkovou strukturu celé ČR (mužů a žen dohromady), aby se eliminoval vliv odlišné věkové struktury obyvatel jednotlivých krajů na úroveň úmrtnosti a zároveň bylo možno hodnotit i rozdíly v úmrtnosti podle pohlaví.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty na danou příčinu, pouze barvou nejnižší hodnoty na danou příčinu.

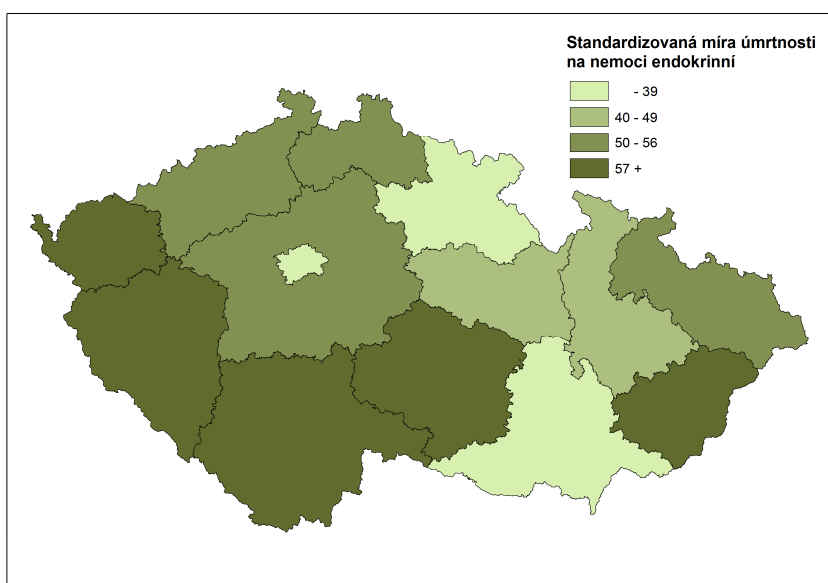
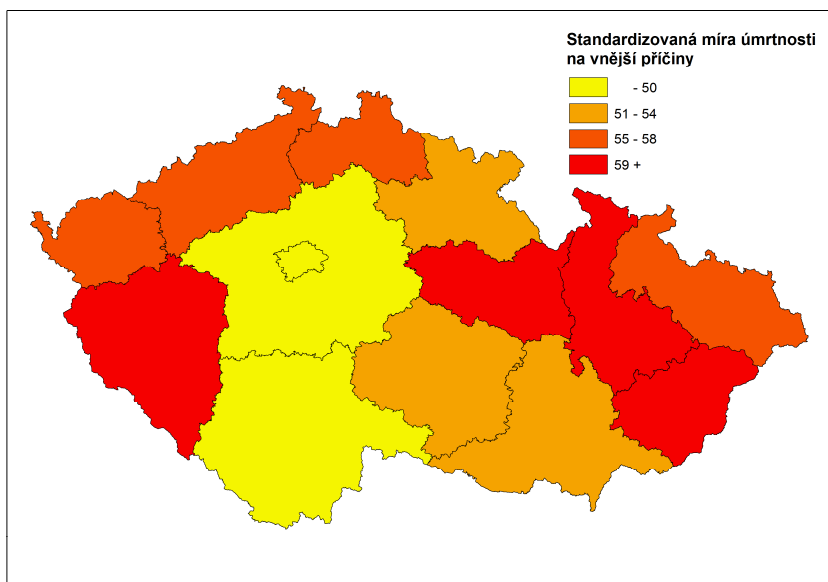
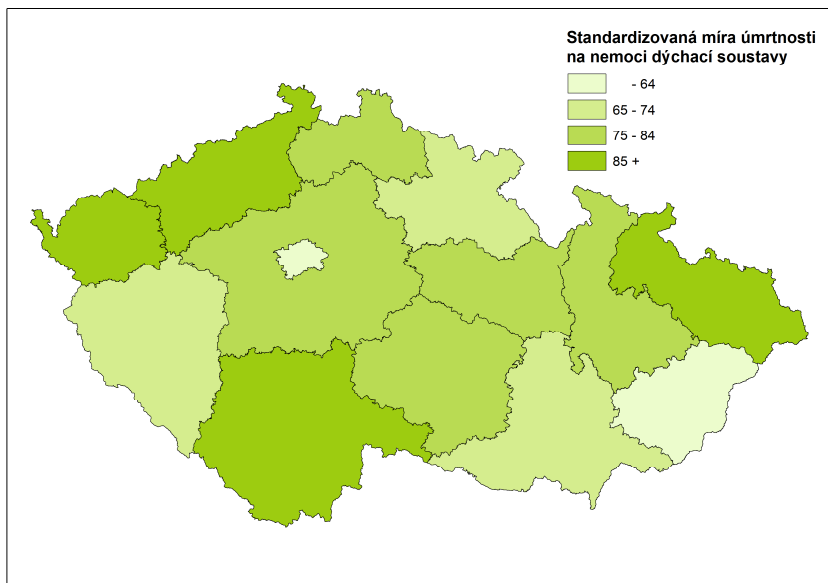
Dle výsledných standardizovaných měr úmrtnosti pro rok 2019 si byly kraje nejbližší v úrovni úmrtnosti na novotvary. V případě úmrtnosti mužů na novotvary dosahovaly kraje v relaci k celkové úmrtnosti mužů v ČR na novotvary hodnot od 92 % po 110 %, u žen pak od 86 % po 115 %. Největší variabilita se naopak vyskytovala v případě měr úmrtnosti na nemoci endokrinní a u žen také na nemoci nervové soustavy. Nejnižší standardizovaná míra úmrtnosti mužů na nemoci endokrinní soustavy (Královéhradecký kraj) byla na úrovni 68 % hodnoty v ČR, zatímco ta nejvyšší (Karlovarský kraj) dosáhla 135 % republikové hodnoty. Na podobné úrovni byly i krajské limitní hodnoty v případě žen a úmrtnosti na nemoci endokrinní soustavy (minimum Jihomoravský kraj, maximum Plzeňský kraj) a nemoci nervové soustavy (minimum Moravskoslezský kraj, maximum Pardubický kraj).

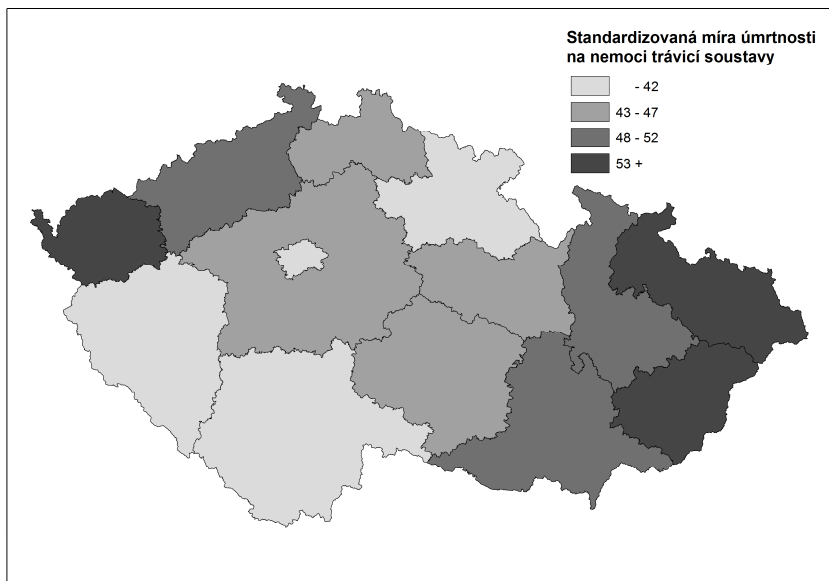
Obr. 6.8 Standardizované míry úmrtnosti (na 100 000 obyvatel) na nejčtenější skupiny příčin smrti, 2019

Obr. 6.8 Standardizované míry úmrtnosti (na 100 000 obyvatel) na nejčtenější skupiny příčin smrti podle příčin úmrtí, 2019 (pokračování)

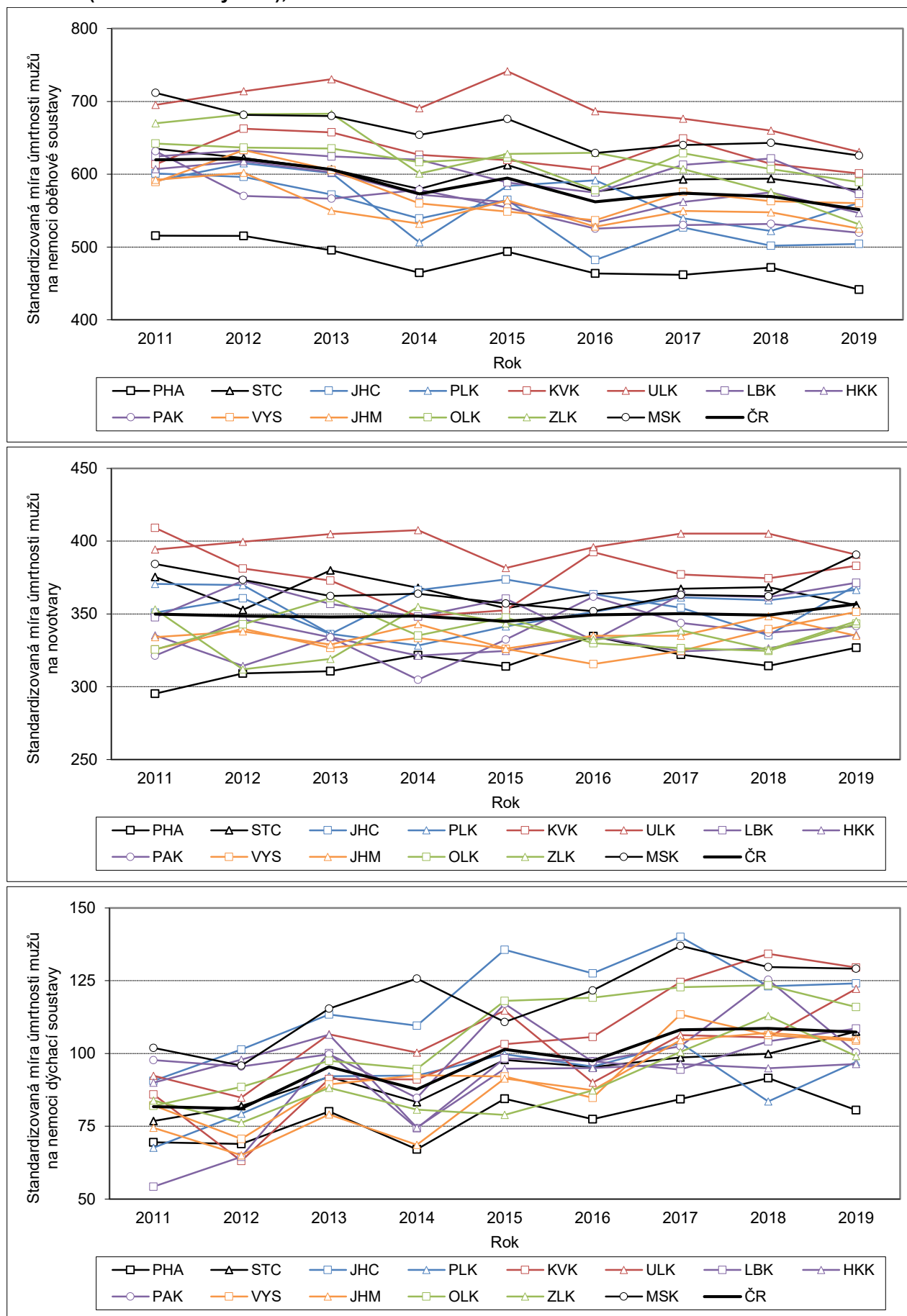

Obr. 6.8 Standardizované míry úmrtnosti (na 100 000 obyvatel) na nejčtenější skupiny příčin smrti podle příčin úmrtí, 2019 (pokračování)

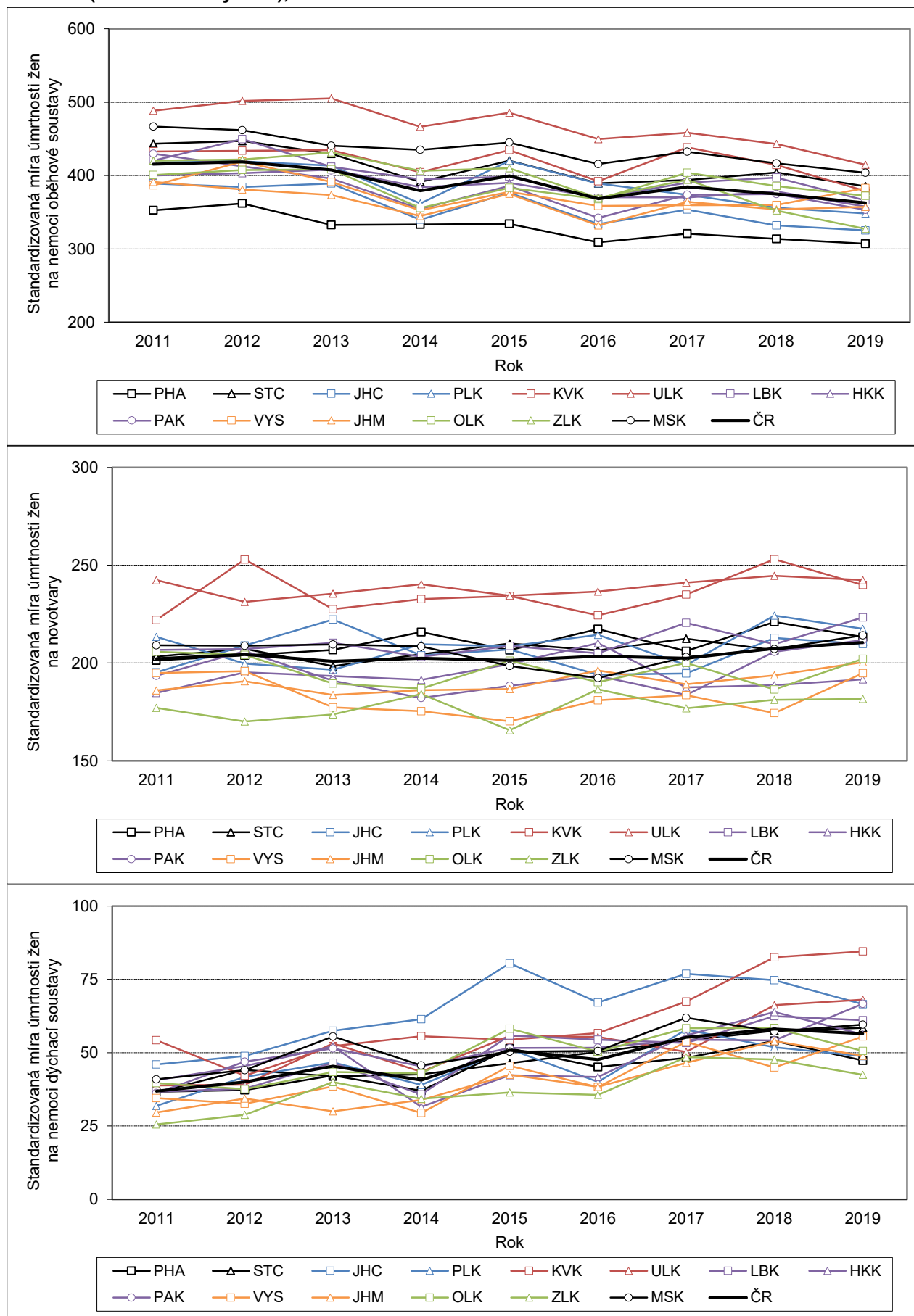

Z hlediska vývoje standardizovaných měr úmrtnosti na hlavní skupiny příčin v čase (obr. 6.9 a 6.10), trendy vývoje byly v krajích obdobné. Míra úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy měla v období 2011–2019 u mužů i u žen klesající trend, míra úmrtnosti na novotvary u mužů i u žen spíše stagnovala (příp. se zvýšila jen mírně). V případě úmrtnosti na nemoci dýchací soustavy byl obecně pozorován mírně rostoucí trend (u mužů v Královéhradeckém kraji úmrtnost na tuto příčinu spíše stagnovala).

Obr. 6.9 Standardizované míry úmrtnosti mužů na nejčtenější skupiny příčin smrti (na 100 000 obyvatel), 2011–2019

Obr. 6.10 Standardizované míry úmrtnosti žen na nejčtenější skupiny příčin smrti (na 100 000 obyvatel), 2011–2019

7 Migrace

Migrační pohyb aktuálně ovlivňuje vývoj počtu obyvatel kraje obvykle více než přirozená měna. Větší váhu má přitom většinou migrační pohyb přes hranice republiky než po území republiky. Specifický je v tomto směru Středočeský kraj, jenž významně roste zejména vnitřní migrací, resp. zejména stěhování obyvatel z Prahy. Hlavní město Praha zase dominuje nad ostatními kraji přírůstkem obyvatel stěhování ze zahraničí.

Celková migrace v krajích je výsledkem dvou druhů migračních pohybů – pohybu přes hranice republiky (migrace zahraniční) a pohybu uvnitř republiky (migrace vnitřní, přes hranici daného kraje). Tyto dva typy migrace přitom mohou působit stejným směrem (ve prospěch růstu/úbytku populace) či směry opačnými, čímž absolutní hodnotu výsledné bilance snižují. V případě menší populace bilance stěhování mnohdy meziročně silně kolísá, přičemž v pozadí výkyvů mohou v některých případech stát i případné zásahy, aktualizace administrativních dat v jednotlivých regionech (zejména pokud jde o stěhování cizích státních příslušníků).

Celkově kladný migrační přírůstek zaznamenaly v roce 2019 všechny kraje⁴⁶ vyjma Moravskoslezského. Vůbec největší byl v relativním vyjádření (v přepočtu na tisíc obyvatel), stejně jako v předchozích dvou letech, přírůstek stěhování ve Středočeském kraji (10,5 ‰ v roce 2019), druhý nejvyšší byl v Hlavním městě Praze (9,8 ‰) a třetí nejvyšší v kraji Plzeňském (9,5 ‰). V ostatních krajích dosahovala hrubá míra salda migrace podstatně nižších hodnot, a to maximálně 4,3 ‰ v kraji Pardubickém. Nejnižší kladný přírůstek zaznamenal kraj Olomoucký (0,1 ‰). Právě Olomoucký kraj společně s Karlovarským přešly v roce 2019 do skupiny krajů s kladným saldem migrace poprvé po deseti letech migračních úbytků. Úbytek v kraji Moravskoslezském v roce 2019 dosáhl -0,9 ‰, přičemž šlo o nejlepší výsledek od roku 2009⁴⁷.

Tab. 7.1 Saldo (celkové) migrace, 2011–2019

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	5 751	-5 297	6 031	10 271	10 880	11 076	12 890	4,6	-4,3	4,8	8,1	8,5	8,5	9,8
Středočeský	12 449	9 226	10 024	10 072	11 738	15 448	14 444	9,8	7,1	7,6	7,6	8,7	11,4	10,5
Jihočeský	362	326	867	644	1 286	1 885	2 170	0,6	0,5	1,4	1,0	2,0	2,9	3,4
Plzeňský	775	1 333	1 939	2 207	2 363	4 050	5 556	1,4	2,3	3,4	3,8	4,1	7,0	9,5
Karlovarský	-573	-1 057	-928	-703	-410	-54	346	-1,9	-3,5	-3,1	-2,4	-1,4	-0,2	1,2
Ústecký	-226	-427	-221	-678	433	948	1 290	-0,3	-0,5	-0,3	-0,8	0,5	1,2	1,6
Liberecký	254	-97	663	422	618	1 036	1 282	0,6	-0,2	1,5	1,0	1,4	2,3	2,9
Královéhradecký	-388	-570	85	-552	366	279	1 023	-0,7	-1,0	0,2	-1,0	0,7	0,5	1,9
Pardubický	204	-140	-85	639	1 267	1 981	2 232	0,4	-0,3	-0,2	1,2	2,4	3,8	4,3
Vysočina	-352	-789	-591	-833	-188	205	678	-0,7	-1,5	-1,2	-1,6	-0,4	0,4	1,3
Jihomoravský	1 748	654	1 507	2 334	3 161	3 408	3 184	1,5	0,6	1,3	2,0	2,7	2,9	2,7
Olomoucký	-144	-745	-491	-761	-393	-433	78	-0,2	-1,2	-0,8	-1,2	-0,6	-0,7	0,1
Zlínský	-456	-625	-142	-647	-337	125	151	-0,8	-1,1	-0,2	-1,1	-0,6	0,2	0,3
Moravskoslezský	-2 515	-3 089	-2 681	-2 351	-2 511	-1 325	-1 054	-2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-2,1	-1,1	-0,9
ČR	16 889	-1 297	15 977	20 064	28 273	38 629	44 270	1,6	-0,1	1,5	1,9	2,7	3,6	4,1

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

S výjimkou kraje Jihomoravského a Středočeského ve všech krajích saldo celkové migrace v roce 2019 meziročně vzrostlo. Výrazně se zvýšilo v Královéhradeckém kraji (z 0,3 na 1,0 tisíce) a v Kraji Vysočina (z 0,2 na 0,7 tisíce), tedy na více než trojnásobek, a také v kraji Karlovarském a Olomouckém, kde se

⁴⁶ Stejně jako v roce 2019 byl v celkem 13 krajích současně kladný migrační přírůstek naposledy zaznamenán v roce 2007.

⁴⁷ Moravskoslezský kraj ztrácí obyvatele stěhování nepřetržitě od roku 2000, kdy kraje v současné formě vznikly.

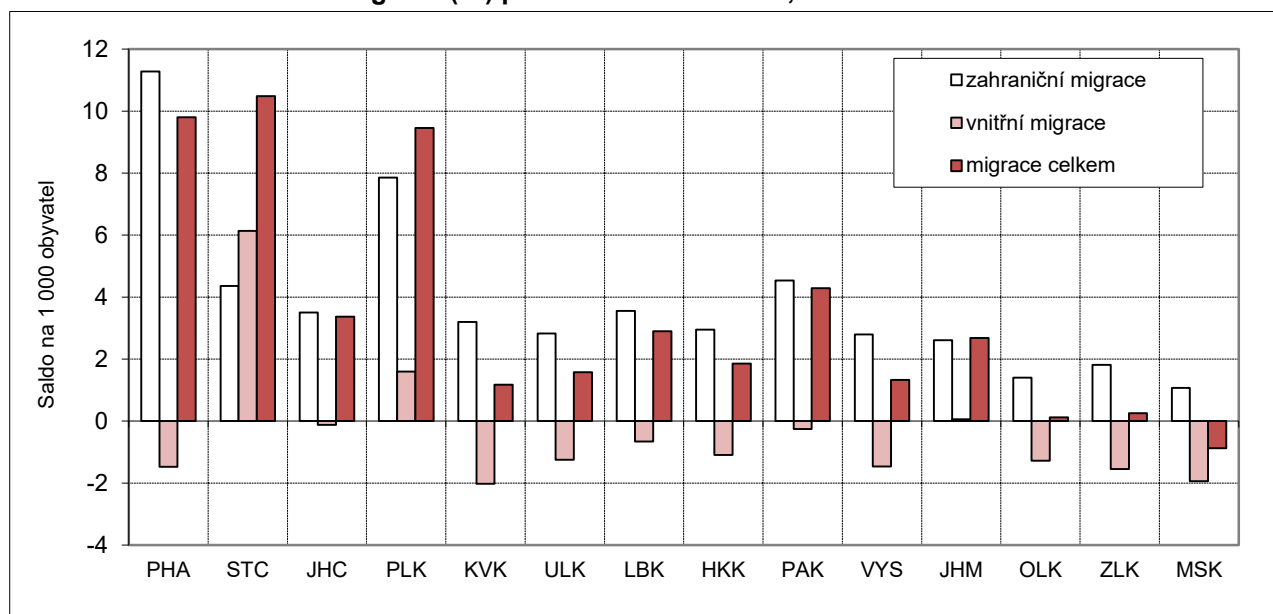

bilance stěhování přehoupla ze záporných do kladných čísel. Ve všech čtyřech případech se na růstu salda migrace podílely jak nižší úbytky obyvatel mezikrajskou migrací, tak větší přírůstky zahraničním stěhováním.

Pouze ve třech krajích – ve Středočeském, Plzeňském a Jihomoravském – byl v roce 2019 celkový přírůstek stěhování podpořen jak zisky migrací zahraniční, tak vnitřní. Ve Středočeském kraji byla specificky tou převažující hybnou silnou vnitřní migrace (přírůstek stěhování vnitřní migrací 8,4 tisíce osob proti přírůstku 6,0 tisíce osob zahraniční migrací), zatímco u Plzeňského a Jihomoravského kraje hrála podstatně větší roli migrace zahraniční (u Plzeňského představovala 83 % přírůstku, u Jihomoravského 98 %). V ostatních krajích se v roce 2019 výsledná bilance zahraničního stěhování a mezikrajských migračních proudů svým směrem lišila, když zahraniční migrace počet obyvatel v těchto krajích navyšovala, zatímco vnitřní migrace jej snižovala. S výjimkou Moravskoslezského kraje byl přítom přírůstek zahraniční migrací vždy na takové výši, že dokázal úbytek vnitřním stěhování vykompenzovat, resp. převýšit.

Obr. 7.1 Hrubá míra salda migrace (‰) podle druhu stěhování, 2019

Pozn.: Kraje seřazeny podle hrubé míry salda migrace od nejvyšší po nejnižší.

Saldo zahraniční migrace bylo kromě roku 2013 ve všech letech uplynulých od posledního sčítání lidu v roce 2011 vždy kladné a to ve všech krajích (tab. 7.2). Ve výjimečném roce 2013 bylo saldo zahraničního stěhování záporné na úrovni celé republiky a u čtyř krajů včetně Prahy⁴⁸. V roce 2019 dosahovala hrubá míra přírůstku obyvatel zahraniční migrací v jednotlivých krajích 1,1–11,3 ‰, přičemž dvě nejvyšší hodnoty se výrazně odchylovaly od ostatních krajů. Šlo jako tradičně o míru přírůstku zahraniční migrací v Praze (11,3 ‰) a o míru přírůstku zahraniční migrací v Plzeňském kraji (7,9 ‰)⁴⁹. Třetí nejvyšší byl relativní nárůst populace zahraničním stěhováním v Pardubickém kraji (4,5 ‰), když obdobnou hodnotu zaznamenal i Středočeský kraj (4,4 ‰). Nejnižší relativní přírůstky obyvatel zahraniční migrací zaznamenaly kraje Moravskoslezský (1,1 ‰), Olomoucký (1,4 ‰) a Zlínský (1,8 ‰). V ostatních krajích se míra přírůstku zahraničním stěhováním pohybovala v intervalu 2,6–3,6 ‰. Pro 11 ze 14 krajů byla míra přírůstku zahraniční migrace v roce 2019 vůbec nejvyšší od roku 2011, ve třech krajích (Liberecký, Jihomoravský, Moravskoslezský) zůstala nejvyšší hodnota příslušná roku 2018, avšak rozdíl oproti roku 2019 byl jen nepatrný.

⁴⁸ Záporné saldo zahraničního stěhování pro ČR jako celek bylo zejména odrazem záporné bilance zahraničního stěhování právě pro Hlavní město Prahu. Úbytky obyvatel zahraniční migrací v krajích Královéhradecký, Vysočina a Zlínský byly nízké.

⁴⁹ Druhý nejvyšší relativní přírůstek zahraniční migrací zaznamenává Plzeňský kraj od roku 2015, v posledních dvou letech ale výrazně rostl a odpoutal se tak od hodnot pro kraje v pořadí za ním.

Tab. 7.2 Saldo zahraniční migrace, 2011–2019

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	8 584	-3 584	6 104	7 971	10 689	12 534	14 827	6,9	-2,9	4,8	6,3	8,3	9,6	11,3
Středočeský	2 135	138	1 898	2 388	3 421	5 677	6 003	1,7	0,1	1,4	1,8	2,5	4,2	4,4
Jihočeský	258	115	657	891	1 474	1 997	2 253	0,4	0,2	1,0	1,4	2,3	3,1	3,5
Plzeňský	520	620	1 167	1 622	1 904	3 401	4 617	0,9	1,1	2,0	2,8	3,3	5,8	7,9
Karlovarský	544	63	368	561	690	806	942	1,8	0,2	1,2	1,9	2,3	2,7	3,2
Ústecký	1 185	762	1 176	942	1 249	1 962	2 313	1,4	0,9	1,4	1,1	1,5	2,4	2,8
Liberecký	437	138	865	837	1 023	1 635	1 576	1,0	0,3	2,0	1,9	2,3	3,7	3,6
Královéhradecký	242	-107	412	517	924	1 122	1 625	0,4	-0,2	0,7	0,9	1,7	2,0	2,9
Pardubický	320	118	500	861	1 451	2 140	2 365	0,6	0,2	1,0	1,7	2,8	4,1	4,5
Vysočina	215	-10	183	337	760	1 152	1 422	0,4	0,0	0,4	0,7	1,5	2,3	2,8
Jihomoravský	1 580	444	1 415	1 914	2 922	3 215	3 107	1,4	0,4	1,2	1,6	2,5	2,7	2,6
Olomoucký	204	16	335	285	530	712	885	0,3	0,0	0,5	0,4	0,8	1,1	1,4
Zlínský	189	16	375	277	527	948	1 054	0,3	0,0	0,6	0,5	0,9	1,6	1,8
Moravskoslezský	476	-26	522	661	709	1 328	1 281	0,4	0,0	0,4	0,5	0,6	1,1	1,1
ČR	16 889	-1 297	15 977	20 064	28 273	38 629	44 270	1,6	-0,1	1,5	1,9	2,7	3,6	4,1

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Na rozdíl od salda zahraniční migrace byla bilance vnitřního stěhování ve všech letech období 2011–2019 u většiny krajů záporná. V roce 2019 převažovali vystěhovalí z kraje nad přistěhovalými do kraje v jedenácti ze čtrnácti krajů. Nejvyšší relativní ztráty svých obyvatel vnitřní migrací zaznamenal kraj Karlovarský (-2,0 ‰, absolutně -596 osob v roce 2019) a Moravskoslezský (-1,9 ‰, resp. -2 335 osob). Naopak suverénně nejvyšší byl zisk obyvatel vnitřní migrací v populaci Středočeského kraje (6,1 ‰, resp. 8 441 osob). Druhý nejvyšší relativní přírůstek vnitřní migrací vykázal v roce 2019 kraj Plzeňský (1,6 ‰, resp. 939 osob). Situace tak byla stejná jako v předchozích letech – od roku 2011 pouze v roce 2016 byl relativní přírůstek vnitřní migrací Plzeňského kraje až třetí (za Prahou s výjimečně kladným saldem vnitřní migrace), jinak vždy nejvyšší byl ve Středočeském a druhý nejvyšší v Plzeňském. Posledním krajem s pozitivní mírou přírůstku vnitřní migrací byl v roce 2019 kraj Jihomoravský (0,1 ‰, resp. 77 osob). Pouze v těchto třech posledně jmenovaných krajích bylo saldo vnitřní migrace od roku 2011 kladné každoročně. Krom toho byla dále pozitivní bilance vnitřního stěhování zaznamenána již jen dočasně v Jihočeském kraji (v letech 2011–2015) a v Praze (roky 2014, 2016, 2017). Všechny ostatní kraje nepřetržitě vnitřní migrací v letech 2011–2019 obyvatele ztrácely, přičemž Karlovarský kraj nejvýrazněji.

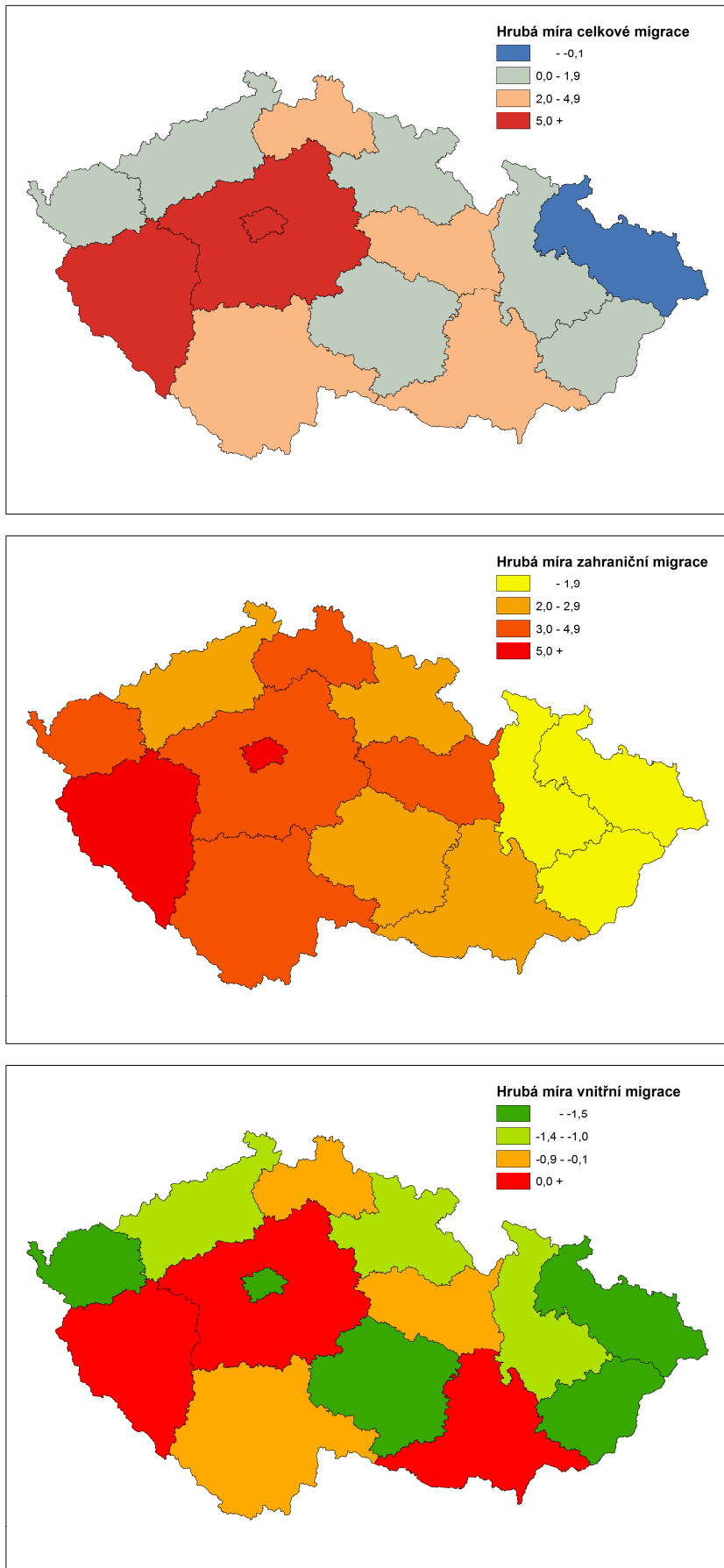
Tab. 7.3 Saldo vnitřní migrace, 2011–2019

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Hl. město Praha	-2 833	-1 713	-73	2 300	191	-1 458	-1 937	-2,3	-1,4	-0,1	1,8	0,1	-1,1	-1,5
Středočeský	10 314	9 088	8 126	7 684	8 317	9 771	8 441	8,1	7,0	6,2	5,8	6,2	7,2	6,1
Jihočeský	104	211	210	-247	-188	-112	-83	0,2	0,3	0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1
Plzeňský	255	713	772	585	459	649	939	0,4	1,2	1,3	1,0	0,8	1,1	1,6
Karlovarský	-1 117	-1 120	-1 296	-1 264	-1 100	-860	-596	-3,7	-3,7	-4,3	-4,3	-3,7	-2,9	-2,0
Ústecký	-1 411	-1 189	-1 397	-1 620	-816	-1 014	-1 023	-1,7	-1,4	-1,7	-2,0	-1,0	-1,2	-1,2
Liberecký	-183	-235	-202	-415	-405	-599	-294	-0,4	-0,5	-0,5	-0,9	-0,9	-1,4	-0,7
Královéhradecký	-630	-463	-327	-1 069	-558	-843	-602	-1,1	-0,8	-0,6	-1,9	-1,0	-1,5	-1,1
Pardubický	-116	-258	-585	-222	-184	-159	-133	-0,2	-0,5	-1,1	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3
Vysočina	-567	-779	-774	-1 170	-948	-947	-744	-1,1	-1,5	-1,5	-2,3	-1,9	-1,9	-1,5
Jihomoravský	168	210	92	420	239	193	77	0,1	0,2	0,1	0,4	0,2	0,2	0,1
Olomoucký	-348	-761	-826	-1 046	-923	-1 145	-807	-0,5	-1,2	-1,3	-1,6	-1,5	-1,8	-1,3
Zlínský	-645	-641	-517	-924	-864	-823	-903	-1,1	-1,1	-0,9	-1,6	-1,5	-1,4	-1,5
Moravskoslezský	-2 991	-3 063	-3 203	-3 012	-3 220	-2 653	-2 335	-2,4	-2,5	-2,6	-2,5	-2,7	-2,2	-1,9
ČR	0	0	0	0	0	0	0	x	x	x	x	x	x	x

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Obr. 7.2 Hrubá míra salda migrace (‰) podle druhu stěhování, 2019

Specifickou roli v migračním pohybu obyvatel mezi jednotlivými kraji mají Hlavní město Praha a Středočeský kraj. Změna bydliště z Prahy do Středočeského kraje a obráceně představuje až jednu čtvrtinu všech případů mezikrajského stěhování. V roce 2019 do celkového počtu 89 121 změn adresy pobytu přes hranici kraje patřilo 14 809 (17 %) případů stěhování z Prahy do Středočeského kraje a 7 369 (8 %) pohybů v opačném směru ze Středočeského kraje do Prahy. Další proudy mezikrajského stěhování byly významně menší a opět se dotýkaly hlavního města: 1,9 tisíce obyvatel se v roce 2019 do Prahy přestěhovalo z Ústeckého kraje, 1,6 tisíce z kraje Jihomoravského, 1,5 tisíce z Moravskoslezského a dalších 1,3 tisíce z kraje Jihočeského. Stranou Prahy byl s těmito migračními proudy objemově srovnatelný jen tok z Ústeckého do Středočeského kraje, který čítal 1,5 tisíce osob, a tok opačným směrem s 1,4 tisíce případů stěhování. Více jak tisícové byly v roce 2019 dále již jen tyto migrační pohyby: z Prahy do Jihočeského kraje, z Královéhradeckého do Pardubického, z Vysočiny, Zlínského a Moravskoslezského kraje do kraje Jihomoravského a z Moravskoslezského kraje do Olomouckého. Nejméně časté bývají z pochopitelných důvodů změny bydliště mezi kraji geograficky vzdálenými a populačně malými. V roce 2019 bylo nejvýznamnější stěhování z Kraje Vysočina do Karlovarského, mezi krajem Zlínským a Karlovarským a z Plzeňského do Zlínského (v každém toku pouze 27–30 případů).

Tab. 7.4 Vnitřní stěhování podle kraje vystěhování a přistěhování, 2019

Kraj vystěhování	Vystěhování celkem	Kraj přistěhování													
		PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Hl. město Praha	21 964	14 809	x	1 019	700	291	1 291	663	589	475	457	537	345	286	502
Středočeský	14 310	7 369	x	797	820	356	1 419	800	723	545	407	356	191	160	367
Jihočeský	4 047	1 346	800	x	497	89	193	86	85	74	432	228	60	61	96
Plzeňský	3 077	858	592	371	x	486	243	91	64	73	55	119	38	30	57
Karlovarský	2 641	699	364	109	704	x	380	60	49	47	31	84	36	29	49
Ústecký	6 322	1 859	1 491	282	446	422	x	738	209	196	130	202	114	39	194
Liberecký	3 695	905	842	94	119	50	717	x	456	116	84	135	54	32	91
Královéhradecký	4 251	964	748	120	107	51	155	468	x	1 012	103	240	106	41	136
Pardubický	4 011	772	596	93	94	51	150	109	847	x	239	547	284	95	134
Vysočina	3 862	764	574	462	77	27	102	66	92	294	x	1 123	116	56	109
Jihomoravský	6 600	1 554	571	264	180	82	226	91	175	454	889	x	764	823	527
Olomoucký	4 611	762	392	100	66	49	136	96	135	311	121	937	x	624	882
Zlínský	3 723	679	302	69	46	28	81	29	52	80	56	1 126	647	x	528
Moravskoslezský	6 007	1 496	670	184	160	63	206	104	173	201	114	1 043	1 049	544	x
Přistěhování celkem		20 027	22 751	3 964	4 016	2 045	5 299	3 401	3 649	3 878	3 118	6 677	3 804	2 820	3 672

Pozn.: Barvou a tučně označena nejvyšší hodnota v rámci vystěhovaných z daného kraje, pouze barvou nejnižší hodnota.

Přestože Praha zaujímá v objemu vnitřní (mezikrajské) migrace významnou roli a se všemi kraji kromě Středočeského migrační výměnou obyvatel početně nabývá, od roku 2011 zaznamenala přírůstek obyvatel vnitřním stěhování pouze třikrát (v roce 2014, 2016 a 2017). Přírůstek obyvatel vnitřním stěhování z ostatních krajů totiž většinou nezvládá kompenzovat úbytek stěhování se Středočeským krajem. Nejinak tomu bylo i v roce 2019, kdy bilance vnitřní migrace Prahy skončila se ztrátou 1 937 osob. Větší absolutní úbytek obyvatel vnitřním stěhování zaznamenal pouze Moravskoslezský kraj (-2 335 osob), přičemž největší podíl na úbytku obyvatel severomoravského kraje mělo právě stěhování jeho obyvatel do Prahy (saldo -994, viz tab. 7.5), příp. do Jihomoravského kraje (saldo -516). Z pohledu jednotlivých krajů (s výjimkou Středočeského) bývá právě přestěhování se do Prahy primárním důvodem celkově záporné bilance vnitřního stěhování.

Tab. 7.5 Saldo vnitřního stěhování mezi kraji, 2019

Kraj	Saldo celkem	Saldo s krajem													
		PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Hl. město Praha	-1 937	x	-7 440	327	158	408	568	242	375	297	307	1 017	417	393	994
Středočeský	8 441	7 440	x	3	-228	8	72	42	25	51	167	215	201	142	303
Jihočeský	-83	-327	-3	x	-126	20	89	8	35	19	30	36	40	8	88
Plzeňský	939	-158	228	126	x	218	203	28	43	21	22	61	28	16	103
Karlovarský	-596	-408	-8	-20	-218	x	42	-10	2	4	-4	-2	13	-1	14
Ústecký	-1 023	-568	-72	-89	-203	-42	x	-21	-54	-46	-28	24	22	42	12
Liberecký	-294	-242	-42	-8	-28	10	21	x	12	-7	-18	-44	42	-3	13
Královéhradecký	-602	-375	-25	-35	-43	-2	54	-12	x	-165	-11	-65	29	11	37
Pardubický	-133	-297	-51	-19	-21	-4	46	7	165	x	55	-93	27	-15	67
Vysočina	-744	-307	-167	-30	-22	4	28	18	11	-55	x	-234	5	0	5
Jihomoravský	77	-1 017	-215	-36	-61	2	-24	44	65	93	234	x	173	303	516
Olomoucký	-807	-417	-201	-40	-28	-13	-22	-42	-29	-27	-5	-173	x	23	167
Zlínský	-903	-393	-142	-8	-16	1	-42	3	-11	15	0	-303	-23	x	16
Moravskoslezský	-2 335	-994	-303	-88	-103	-14	-12	-13	-37	-67	-5	-516	-167	-16	x

Pozn.: Barvou a tučně označena nejvyšší hodnota salda daného kraje (z pohledu řádku tabulky), pouze barvou nejnížší hodnota salda daného kraje.

Ve všech krajích bylo v roce 2019 celkové saldo stěhování vyšší v případě mužů než žen. Stejně tomu tak bylo u salda zahraničního stěhování, zatímco bilance vnitřního stěhování podle pohlaví již neměla ve všech krajích shodnou relaci. V devíti krajích byly zisky mezikrajskou migrací vyšší (resp. úbytek mírnější) u mužů než u žen, v pěti krajích tomu bylo naopak, přičemž hodnoty si byly v některých případech blízké.

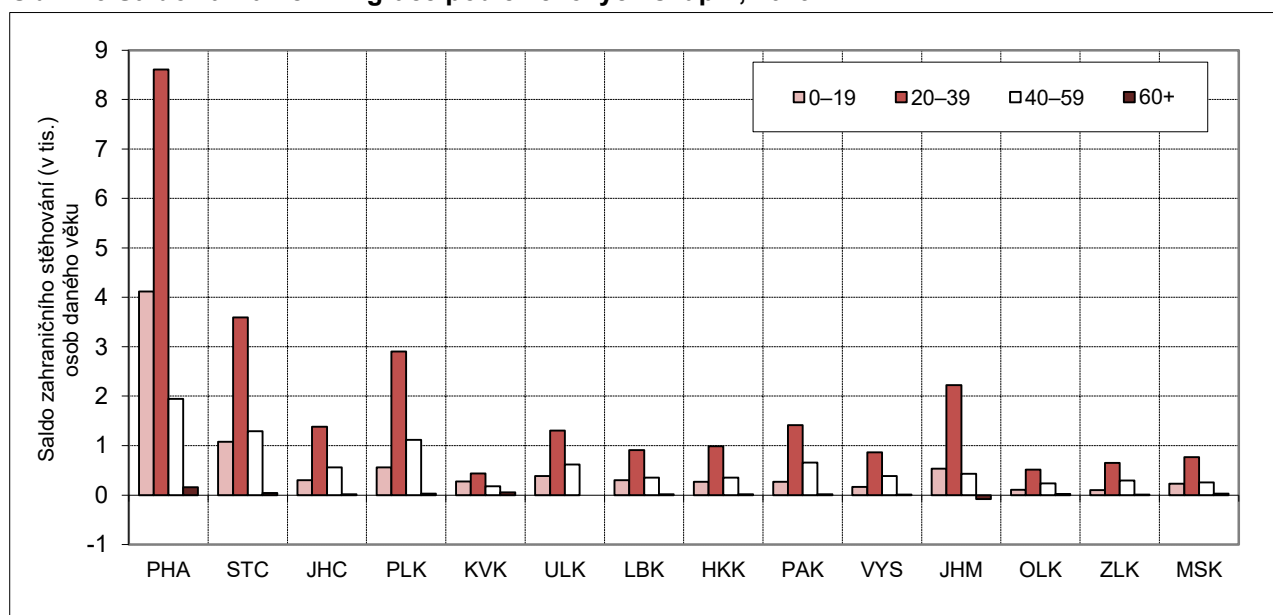
Tab. 7.6 Saldo stěhování podle typu stěhování, pohlaví a věku, 2019

Kraj	Celkem		Zahraniční		Vnitřní		Celkem				Vnitřní			
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	0–19 let	20–39 let	40–59 let	60+ let	0–19 let	20–39 let	40–59 let	60+ let
Hl. město Praha	7 546	5 344	8 430	6 397	-884	-1 053	2 061	11 415	656	-1 242	-2 058	2 807	-1 288	-1 398
Středočeský	7 833	6 611	3 952	2 051	3 881	4 560	3 689	6 794	2 915	1 046	2 614	3 200	1 626	1 001
Jihočeský	1 387	783	1 472	781	-85	2	279	927	738	226	-19	-452	180	208
Plzeňský	3 354	2 202	2 858	1 759	496	443	882	3 184	1 353	137	319	281	234	105
Karlovarský	230	116	521	421	-291	-305	225	-19	89	51	-53	-455	-86	-2
Ústecký	1 011	279	1 423	890	-412	-611	277	415	532	66	-111	-890	-88	66
Liberecký	838	444	995	581	-157	-137	347	525	354	56	47	-382	-1	42
Královéhradecký	750	273	1 023	602	-273	-329	236	401	305	81	-30	-585	-49	62
Pardubický	1 573	659	1 625	740	-52	-81	397	1 082	704	49	126	-335	46	30
Vysočina	634	44	1 012	410	-378	-366	50	127	377	124	-112	-739	-9	116
Jihomoravský	2 089	1 095	2 047	1 060	42	35	257	2 776	265	-114	-278	553	-167	-31
Olomoucký	226	-148	637	248	-411	-396	15	-95	142	16	-95	-611	-93	-8
Zlínský	298	-147	723	331	-425	-478	6	-191	303	33	-92	-841	7	23
Moravskoslezský	-213	-841	838	443	-1 051	-1 284	-31	-782	-59	-182	-258	-1 551	-312	-214
ČR	27 556	16 714	27 556	16 714	0	0	8 690	26 559	8 674	347	0	0	0	0

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty daného salda, pouze barvou nejnížší hodnoty daného salda.

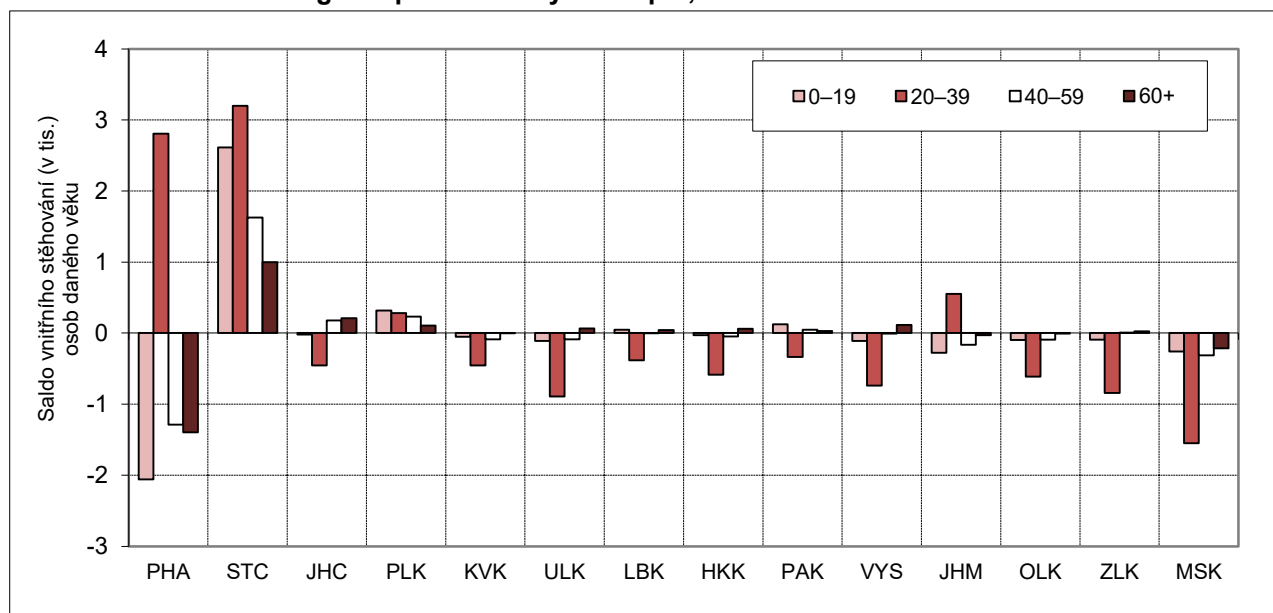
V případě salda, resp. přírůstku obyvatel zahraničním stěhování, jednoznačně ve všech krajích dominují osoby mladšího produktivního věku (obr. 7.3). Definujeme-li čtyři dvacetileté věkové skupiny migrantů (0–19 let, 20–39 let, 40–59 let, 60+ let), pak jde o věkovou skupinu 20–39 let. Druhý nejvyšší přírůstek připadl v Praze, Karlovarském a Jihomoravském kraji na mladší skupinu 0–19letých, v ostatních krajích na skupinu 40–59 let (v Moravskoslezském kraji si byly salda 0–19 a 40–59letých blízká). Bilance zahraničního stěhování osob nad 60 let věku bývá ve všech krajích nevýznamná.

Obr. 7.3 Saldo zahraniční migrace podle věkových skupin, 2019

U vnitřní migrace se taktéž pohyb nejčastěji týká osob ve věku 20–39 let, nicméně ve struktuře přírůstků (úbytků) vnitřní migrací jednotlivých krajů dle definovaných věkových skupin lze vidět několik modelů. V Praze a v kraji Jihomoravském bylo saldo vnitřní migrace v roce 2019 pro věkovou skupinu 20–39 let kladné, zatímco ve věkových skupinách 0–19, 40–59 a 60+ let bylo záporné. Ve Středočeském a Plzeňském kraji převažovali přistěhovalí nad vystěhovalými ve všech čtyřech definovaných věkových skupinách. Ve Středočeském kraji nejvyšší přírůstek zaznamenala věková skupina 20–39 let, v Plzeňském kraji bylo saldo všech věkových kategorií poměrně vyrovnané, maximální bylo ve skupině 0–19letých. Ve zbylých krajích byla ztráta obyvatel vnitřní migrací výrazně nejvyšší právě u 20–39letých, zatímco v ostatních skupinách byla významně nižší, příp. byl zaznamenán mírný přírůstek.

Obr. 7.4 Saldo vnitřní migrace podle věkových skupin, 2019

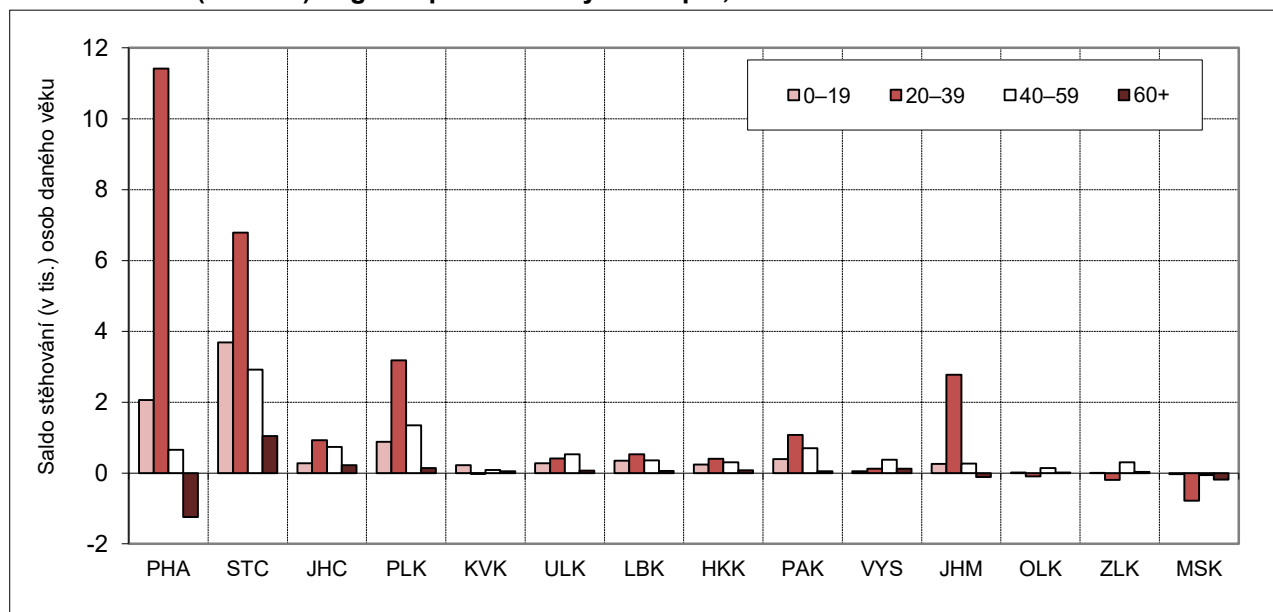

Sečteme-li dohromady vnitřní i zahraniční migraci (obr. 7.5), je zřejmé, že za současné situace, kdy v mnohých krajích pozitivní saldo zahraničního stěhování kompenzuje ztráty způsobené vnitřním stěhováním obyvatel do jiných krajů republiky, skupina 20–39 let často ztrácí své dominantní postavení. Pouze v Praze,

Středočeském, Plzeňském a Jihomoravském kraji v roce 2019 i v úhrnném pohledu suverénně převažovaly populační zisky stěhováním obyvatel ve věku 20–39 let nad zisky (resp. saldy) v ostatních věcích.

Obr. 7.5 Saldo (celkové) migrace podle věkových skupin, 2019

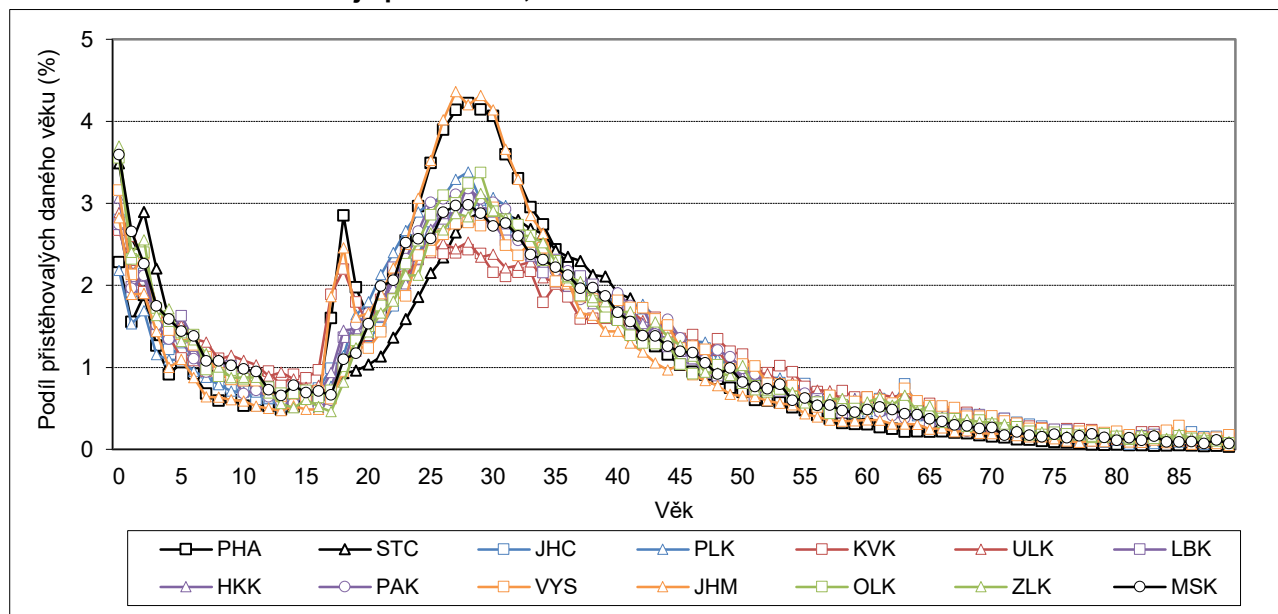

Detailnější pohled na strukturu přistěhovalých a vystěhovalých do/z jednotlivých krajů podle jednotek věku v období 2015–2019 (obr. 7.6 a 7.7) ukazuje, že věkový profil migrace (zahraničního i vnitřního stěhování dohromady) je napříč kraji poměrně jednotný. U přistěhovalých i vystěhovalých jsou obecně nejvíce zastoupeny nejmladší děti, které se stěhují spolu s rodičem/rodiči, a osoby ve věku kolem 25–30 let. Nejvýraznější zastoupení 25–30letých u přistěhovalých vykazují Praha a Jihomoravský kraj. Vyšší podíl přistěhovalých ve věku kolem 18–19 let do Prahy a Jihomoravského kraje⁵⁰ by mohl souviset s přílivem studentů na vysokou školu⁵¹, informace o důvodech stěhování však nejsou známy. Váha osob ve věku 30 a více let na úhrnu stěhování pak ve všech krajích s věkem klesá. V některých z nich (např. ve Středočeském, Jihočeském, Vysočina, Olomouckém) je možné v detailních datech pozorovat drobné zvýšení/stagnaci podílu přistěhovalých u šedesátníků, které může odrážet změnu bydliště po odchodu do důchodu.

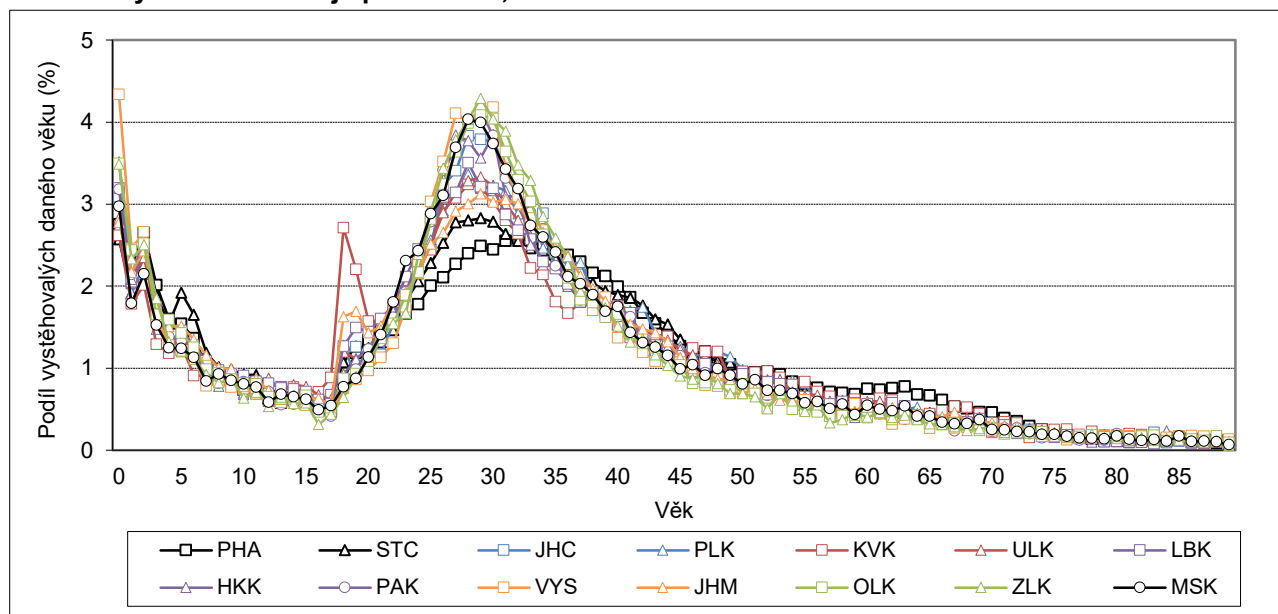
⁵⁰ Co se týče lokálních vrcholů v profilu Karlovarského kraje, je nutno upozornit, že jde o nejméně lidnatý kraj a v absolutních počtech se jedná o jednotky osob v daném věku.

⁵¹ Tuto hypotézu podporuje fakt, že zvýšené zastoupení osob ve věku kolem 18–19 let se objevuje pouze v případě zahraničního stěhování, nikoli však ve stěhování vnitřním.

Obr. 7.6 Přistěhovalí do kraje podle věku, 2015–2019

Obr. 7.7 Vystěhovalí z kraje podle věku, 2015–2019

Příloha

Tab. 1 Pohyb obyvatelstva, 2019

Kraj	Živé narození	Zemřelí	Sňatky	Rozvody	Potraty	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek
Hl. město Praha	14 933	12 178	6 841	2 743	3 670	42 328	29 438	2 755	12 890	15 645
Středočeský	14 836	13 471	6 872	3 381	4 010	30 770	16 326	1 365	14 444	15 809
Jihočeský	6 665	6 885	3 284	1 433	1 998	7 207	5 037	-220	2 170	1 950
Plzeňský	6 027	6 356	3 006	1 279	1 714	9 496	3 940	-329	5 556	5 227
Karlovarský	2 827	3 405	1 593	694	978	3 572	3 226	-578	346	-232
Ústecký	8 094	9 208	4 207	2 022	3 363	8 696	7 406	-1 114	1 290	176
Liberecký	4 659	4 607	2 288	1 180	1 618	5 647	4 365	52	1 282	1 334
Královéhradecký	5 504	5 901	2 797	1 286	1 584	5 795	4 772	-397	1 023	626
Pardubický	5 672	5 558	2 552	1 117	1 282	6 967	4 735	114	2 232	2 346
Vysočina	5 497	5 636	2 666	1 030	1 315	4 984	4 306	-139	678	539
Jihomoravský	13 328	12 190	6 164	2 631	3 220	12 995	9 811	1 138	3 184	4 322
Olomoucký	6 359	6 914	3 213	1 377	1 872	5 410	5 332	-555	78	-477
Zlínský	5 774	6 291	2 903	1 274	1 677	4 381	4 230	-517	151	-366
Moravskoslezský	12 056	13 762	6 484	2 694	3 496	6 444	7 498	-1 706	-1 054	-2 760
ČR	112 231	112 362	54 870	24 141	31 797	65 571	21 301	-131	44 270	44 139

Tab. 2 Základní relativní a analytické ukazatele věkového složení a demografického vývoje, 2019

Kraj	Průměrný věk obyvatel	Index stáří	Podíl osob (%) ve věku 0–14 let	Podíl osob (%) ve věku 15–64 let	Podíl osob (%) ve věku 65+ let	Úhrnná plodnost	Prům. věk žen při naroz. dítěte	Podíl živě nar. mimo manž. (%)	Naděje dožití mužů při narození	Naděje dožití žen při narození
Hl. město Praha	41,9	119	15,9	65,1	19,0	1,52	31,7	40,3	78,4	83,0
Středočeský	41,3	104	17,8	63,8	18,5	1,76	30,3	46,8	76,3	81,9
Jihočeský	42,8	129	15,8	63,7	20,5	1,74	30,0	49,3	76,6	82,1
Plzeňský	42,8	131	15,5	64,2	20,3	1,70	29,9	48,3	76,4	81,9
Karlovarský	43,1	134	15,2	64,4	20,4	1,68	28,9	59,6	74,9	80,2
Ústecký	42,2	123	16,0	64,3	19,7	1,73	28,7	63,5	74,4	80,2
Liberecký	42,3	124	16,3	63,4	20,3	1,76	29,8	52,7	76,1	81,7
Královéhradecký	43,3	139	15,6	62,8	21,6	1,72	30,2	51,4	77,2	82,5
Pardubický	42,6	128	15,9	63,8	20,3	1,82	30,0	47,2	76,6	82,2
Vysočina	42,9	132	15,5	64,0	20,5	1,81	30,0	45,7	76,7	82,7
Jihomoravský	42,5	125	16,1	63,9	20,0	1,75	30,6	42,7	76,6	82,8
Olomoucký	43,0	133	15,6	63,6	20,7	1,68	30,0	49,4	75,7	82,1
Zlínský	43,3	137	15,2	64,0	20,8	1,65	30,6	43,4	75,9	82,6
Moravskoslezský	42,9	131	15,3	64,6	20,1	1,67	29,6	52,2	74,5	81,2
ČR	42,5	125	16,0	64,1	19,9	1,71	30,2	48,2	76,2	82,0

Pozn.: Údaje o věkovém složení k 31. 12. 2019. Naděje dožití (i pro ČR) vychází z úmrtnostních tabulek za období let 2018–2019.

Zdroje dat

Demografická statistika – výsledky zpracování statistických hlášení řady Obyv (Hlášení o uzavření manželství, narození, úmrtí a rozvodu).

Stěhování – Informační systém evidence obyvatel (Ministerstvo vnitra ČR), Cizinecký informační systém (Ředitelství služby cizinecké policie).

Potraty – Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR.

Veškeré údaje se týkají občanů České republiky a cizinců s trvalým pobytem v České republice, občanů třetích zemí s přechodným pobytem na území České republiky na základě dlouhodobého víza (nad 90 dnů) nebo povolení k dlouhodobému pobytu, občanů zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu, Lichtenštejnska a jejich rodinných příslušníků s hlášeným přechodným pobytem na území České republiky a cizinců s platným azylem v České republice. Údaje zohledňují i události (sňatky, narození a úmrtí) českých občanů s trvalým pobytem na území ČR, které nastaly v cizině a byly zaregistrovány zvláštní matrikou v Brně.

Další statistické údaje o obyvatelstvu naleznete na následujících internetových stránkách ČSÚ:

Rozcestník – Obyvatelstvo	http://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide
Publikace o obyvatelstvu	http://www.czso.cz/csu/czso/publikace-o-obyvatelstvu
Pramenná díla od roku 1919	http://www.czso.cz/csu/czso/casova_rada_demografie
Časové řady – Obyvatelstvo	http://www.czso.cz/csu/czso/oby_cr
Úmrtnostní tabulky	http://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni_tabulky
Veřejná databáze	https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf
Databáze demografických údajů za obce	https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr

